

תל הרוחות

מכתבים מן הבית

תל הברורות • מכתבים מן הבית

[illegible]

תל-הרוחות

מכתבים מן הבית

קיבוץ חצור 49 – 1947

עיצוב העטיפה: ז'קי לוי

יצא לאור ע"י "שקמה" — קיבוץ חצור
בסיוע קרן אסתר ויהושע אלקון,
מיסודו של "חבצלת" — מוסדות תרבות
וחינוך של השומר הצעיר.

לאלה

ב־31 בדצמבר 1946 יצאתי בשליחות התנועה לאנגליה — נסעתי בגפי — באותם ימים עדיין לא היתה ה"משפחה" מוכרת כישות אחת למשימה כזו.

באפריל 47 באה אלה לאנגליה — בזכות עצמה — כשליחה להכשרת התנועה בעיירה הציורית בדפורד, לא הרחק מקימברידג' — מרחק 400 ק"מ ממקום שבתי, מנצ'סטר.

שנתיים וחצי של היעדרותנו מן הארץ היו "ימים היסטוריים" ממש: ויתור בריטניה על המנדט — החלטת האו"ם על חלוקת א"י (ה-29 בנובמבר) — הקרבות טרם מדינה — הכרזת המדינה והמלחמה שנודעה לימים כמלחמת העצמאות.

גם לקיבוץ היו אלה "ימים גדולים": עליה על הקרקע — אחרי 10 שנות ציפייה — אל תל-הרוחות, כשמה של הגבעה בפי השכנים. איחוד עם קיבוץ אמריקאי ג'. פינוי הילדים והאימהות עם התקדמות הצבא המצרי עד תל-אשדוד. קורבנות המלחמה. השיבה לחצור ושיקום הנקודה.

אלה מתה בשלושה במאי 84 —

איתה נסתלק העתיד. נתייתם ההווה. רק העבר נותר — זכרון העבר — חיי, נושם, רוטט...

ובצוללי אל נבכי עתים שחלפו, נפתח לפניי צרור מכתבים — חבוי ב"בוקרם" שבחדרנו — דהוי ונשכח...

האיגרות ויומן המסע הזבאו כאן כלשונם, בהשמטות קצרות (...), ללא שינויים בשפה ובתוכן, וכ-40 שנה לכתובתם — בשנת ה-40 להתיישבות, 50 שנה לבואנו לראשון-לציון — יובל לייסוד הקיבוץ.

שנתיים להסתלקותה של אלה.

על הגבעה

* יומן מסע *

1 בינואר 1947

בשעה 9 בערב הפלגתי מחיפה באונייה S.S. Eftalia — 1065 טון — היום גשום. בתל-אביב עוצר חלקי. המיטה שלי בתא של 10 מיטות באחורי האונייה. "אפטליה" עושה את מסע הבכורה שלה בתור אונית נוסעים. (*) אין כל סידורי נוחיות לנוסעים — כולם יהודים, 60 במספר, מלבד ספרדי אחד. (*) שולת מוקשים לשעבר.

2 בינואר

ארבע בבוקר מול ביירות. בשעה 7 נכנסים לנמל. אין נותנים לנוסעים לרדת: מטענים את האונייה ובשעה 3 אחרי הצהריים מפליגים לפיריאוס.

4 בינואר

אחר יום של ים סוער, מגיעים בשעה 12 בלילה לפיריאוס, קר מאוד, כולם נושמים לרווחה. לילה ראשון במיטה.

5 בינואר

אין מרשים לרדת בפיריאוס. מפח נפש כללי. שלג על ההרים מסביב. בשלוש אחה"צ מתנגשת האונייה S.S. Phoenix באונייה שלנו בשעת תמרונים בתוך הנמל. חור גדול בחרטום (האונייה) שלנו — התרגשות גדולה. כרגיל בין היהודים, אלף הצעות כיצד להמשיך.

6 בינואר

במשך כל היום מתקנים את האונייה — בשעה 11 בלילה מפליגים.

7 בינואר

הים סוער — כולם הרוגים — יושבים על-יד הערוכה. במשך יום וחצי לא זזים מהמקום. הגלים משתפכים מעל (סיפון) האונייה — ייאוש כללי.

10 בינואר

(..) הגענו לגינואה. יורד שלג — הנמל מופצץ כהוגן. צ'כי איננו * נוסעים ברכבת בכיוון מרסיי. הרכבת קרה ועומדת כל 5 ק"מ.

* אברהם קרני — פעיל בהעפלה.

11 בינואר

הרביירה בכל הדרה: נוף אורינוטלי ממוזג בנוף אלפיני (...) וגם פה ניכרים סימני ההפצצה. תהליך הקימום (שיקום) כבר בתוקפו — אין כמעט תיירים (..) ב־8 בערב במרסיי — יורד גשם. הגעתי למשפחתי.*

* נמלטו ב־1940 מבלגיה מפני הצבא הגרמני. הסתתרו 4 שנים בדרום צרפת.

מרסייל 14.1.47

אלה!

עכשיו אני בדיוק שבועיים מחוץ לבית וכבר נדמה לי שאני נמצא פה שנה. בכל זאת, עדיין אני מודד את הכול לפי מימדים ארץ-ישראליים ואם לדון, למשל, את הסדר השורר פה, הרי אצלנו משטר של משמעת וסדר מוחלט. אם ניקח לדוגמה את האוטובוסים, שהם אגב חשמליים, הרי כמות הנוסעים בהם עולה כמעט פי שניים על זו שבתל-אביב וצורת התור פה היא כזאת: כל עוד האוטובוס איננו — יש תור, אולם כשהוא רק נראה באופק, חסל כל סדר התור. כל זה, כמובן, יחד עם האדיבות הצרפתית המהוללת. את החוק "בפני שיבה תקום" אין מכירים בכלל. פה הכלל הקובע הוא "בפני בלונדינית תקום" — כמובן שהיא יכולה להיות גם שחרחרות.

לסדרנית באופרה חייבים משום־מה לשלם בקשיש בעד שירותה ואם
מישהו מציע את עזרתו ברחוב, סימן שהוא רוצה להרוויח משהו.
מה שנוגע לאופרה עצמה, הרי זה ראשית־כל מרחץ טורקי (בחורף).
המחזה ש"הזעת" הוא "מנון" — שיעמום ממדרגה ראשונה,
אינטרפרטציה מימי הביניים, קוליסות שהתנועעו לפרקים, בלט כמו של
להקת חובבים — לא לערבב עם זו של שושנה (אטקין), כי אין פה עניין
עם אומנים מהיום, כי אם מימי סבתי, וזמרים בהחלט בינוניים.
אלא מה? לֶאָחֵר — מותר כמה שרוצים, לדבר באמצע — זה מן
הרגיל, ולהשתעל, כאילו תקפה אותם שעלת, עד כדי כך שגם הטינור
פתאום הצטרד —

ומה שנוגע לזוגות צעירים הרי מושגיהם גם כן הפוכים:
בת"א הם הולכים לקולנוע על מנת להתנשק בחושך — לעומת זאת פה
— כשרק נדלק האור אז מתחיל העניין... שיחה בינו ובינה היא כך: הוא
— שלוש מילים, היא — חיוך, הוא — נשיקה. היא — שלוש מילים,
הוא — חיוך, היא — נשיקה וחזור חלילה עד כיבוי האורות ואז, אוייה לי,
אותו הדבר על הבמה.
— — עדיין לא הגיעו המזוודות — את החברים האמריקאים עדיין לא
פגשתי (פעילי העפלה)
כתכי מהר והרבה.

שלום
מכבי שלך

15 בינואר

מזוודותי הגיעו סוף־סוף. הוצאתי את כל המתנות לילדים, נהנו מאוד
מהגמלים. הילדים די נחמדים אבל לא מחונכים. דיקטטורים קטנים.
שמותיהם: יריי ומאדי*.

* שמואל וסלביה ארדי

20 בינואר

במרסיי — מכתבים ראשונים מהבית.

ראשון לציון 3.1.1947

בבי!

אני ממהרת לעבודה, אך החלטתי בכל זאת לכתוב. (..) שמעתי את הדו"ח של בנטוב, הרבה דברים חדשים הוא לא סיפר (..). בערב, כשחזרתי הביתה והוצאתי את כל השיירים, נהיה לפתע החדר שלי גדול מאוד. פשוט לא נעים. אולי אבקש את ועדת דירות שימצאו לי חדר יותר קטן, מה דעתך? בבית אין הרבה חדשות, חוששים שהשעלת תתקוף גם את הילדים בבית (ראשל"צ). טובה נ. ילדה בן (איתן), שלומה טוב.

ביום ראשון תיערך חגיגה פנימית ליריית אבן הפינה (בחצור). בינתיים החלו כבר לצקת את היסודות.

שלום

אלה

הנחת אבן הפינה לבית הראשון

6.1.47 באר יעקב

בבי!

(...) זה שלושה ימים אני בבאר יעקב. עובדים מהבוקר עד הערב. (...) המקום כאן נחמד ויחסם של ה"נירים" אלינו יפה. אמנם, אם נצטרך להחזיק כאן את הילדים שישה שבועות, זה יהיה קשה למדי. טרם ידוע אם גם לילדים בבית יש שעלת או לא.

אתמול הקיבוץ בהמוניו היה ביסור — חצור — כבר נתנו שם — גיורא בודאי יכתוב לך. אני לא הייתי שם, אבל כנראה שהיה לא רע. (...) מזג האוויר בימים האחרונים היה כאן רע — סופות כמו בנגב. אני מתארת לעצמי שהאמיבות שלך אמרו שירה.

לילה טוב — —

— אלה

7.1.47 ראשון לציון

לבבי שלום רב!

אתמול הגיעה גלוייתך הראשונה. אינני יודע איזה אמיבות אתה מקלל. אבל בגלל אותן האמיבות אני מקלל כרגע את בוויץ (שר החוץ הבריטי) ובני עמו על שהמציאו את המלח האנגלי. לו, לפחות, היו עצמם שותים תרופה מרה זו, אבל הם הרי יודעים רק להשקות עמים אומללים כמונו.

אתמול הגיעו שתי רופאות (...), כל חבר מקבל 1/4 הספר גרגירי מלח אנגלי... ושותים לחיים. ואם ירצה ה' (? !), בעוד 3-4 שעות בודקת הרופאה "חומר טרי". שלשום גם (?) ירינו את אבן הפינה לביתנו הראשון בחצור, היא יסור לשעבר. היה די צנוע (...). מוצלחת ביותר היתה הרשימה, פרי עטו של בני (רוזנברג), בנוסח שלום עליכם. בערבים אנו נוסעים או הולכים לבאר-יעקב לבקר ילדינו החולים. כמובן, מצב רוחם לא מרומם ביותר. למרות הטיפול המסור של בני, אלה ואנשי נירים (.). (...). אסיים בברכת שלום.

גיורא

בכי !

כבר יום חמישי היום ועדיין אין ידיעה ממך ממרסיל (...).
 (...) – באתי אמש הביתה מבאר יעקב ובקיבוץ הרוחות נסערות, מה קרה? המטבח שבת נגד סידור העבודה. העובדים היו מסודרים כך שבדיוק בשעות ארוחת הבוקר לא היה מי שיעבוד. הטבחיות, בראשותה של יהודית ל., החליטו לא לצלצל לארוחת הבוקר. הלכו והודיעו למזכירות והיא קראה ב־8.30 בבוקר לשיחת קיבוץ. בקיצור, הוחלט שעל המטבח להכין ארוחת בוקר (...)

בערב שוב התקיימה שיחה. הקיבוץ בא בהמוניו. נאמו נאומים ארוכים והחליטו: שהמזכירות צריכה ביתר שאת לקחת את הדברים בידיים.
 היום באו שני רופאים ועורכים בדיקת אמיבות, החברה שותים מלח אנגלי ומקנחים בשוקולד. אליהו כל הזמן מעקם את פרצופו ומקלל (...)

עתה נודע לי שלסילביה נולדה בת. נו, אלה כל החדשות (...)
 ביישוב עתה שקט. איני יודעת אם אתה שומע רדיו. בכל אופן, יש הפוגה בטירור (של אצ"ל ולח"י), אם גם לא רשמית.

שלום...

אלה

פריז 27.1.47

אלה !

כעת נסתיימה פרשה של רומן בלשי, של רדיפה אחרי שרה (נכון) דרך ארצות וגבולות (...). לאחר שהקור השפיע עליי לא לטובה בציריך, החלטתי פתאום שאין לי מה לעשות בשוויצריה (...), וכעבור רגעים מספר הייתי בתחנה ובריצה השגתי עוד את הרכבת לבאזל. לפי הנהוג נסעתי בלילה (...), ובשעה 7 הגעתי לפריז... וכמובן, קר באופן מבהיל.

אחרי מאמצים רבים פתחו לי סו"ס בבית התנועה... אגב, מספרים שזה היה פעם בית זונות, והראייה: הזוגיות הצבעוניות בקומות הראשונות.
 (..) שרה טסה הבוקר לשוודיה. טוב לפגוש חבר קיבוץ בניכר; בלי זה אתה אבוד לגמרי. (— — —) המקום הטוב ביותר בפריז הוא המטרו: שם חם !
 אלה, את המכתב הבא בוודאי תקבלי כבר מאנגליה, ואוי ואבוי לך אם אין לי שם המון מכתבים...

תכתבי מהר

בכי שלך

בשעה טובה ומוצלחת אני מפליג לאנגליה. בפרץ יורד שלג כבד אבל הקור קצת פחת. בהגיענו לקלה עוד יורד שלג. העלייה על האונייה מתנהלת במהירות. אני כבר נמצא על אדמה אנגלית. שכחתי להחליף את כספי ואני רעב כמו כלב... האונייה נכנסת לדובר. נראה מה תביא לי אנגליה.

ראשל"צ 23.1.47

כבי!

יושבת אני ליד שולחן הקטן. עליו מחברות, ספר ללימוד שפת האדונים (אנגלית) וזר יפה של כלניות שהבאתי מגבעת האיריסים. כל זה מואר רק בנר קטן שאי-פעם השגת (...). כרגיל, בשעות הערב המקודמות נפסק החשמל (...). כל המסגרים, החל מהמומחים וגמור בז'קו פ., לורה נ. וקלרה, נסעו לטייל, כלומר לסיור. הימים על חשבון שבתות, וההוצאות ע"ח המפעל. תאר לך את הויכוח סביב זה (...). כשהמסגרים לא היו — שקט בחדר האוכל, דירות לאורחים ו... חשמל כל הערבים (...). אחד משלושת החברים החדשים, האמריקאים, התקין רקול. אני אומרת לך: דבר נפלא! אפשר לממש את הרעיון של גושו: ירצו באמצע החצר וכל החברים יוכלו לשמוע (...).

אגב, עלי למסור לך את סיכום הבדיקות האמיביות. לשלושים אחוז של חברינו יש אמיבות, אלא שלא כולם סובלים מזה. סכנה גדולה ומקור הידבקות תמידי מהווים הכורות הסופגים — הגזרות. כיוון שהתרחקת מהמקורות, אולי, בהזדמנות זו, תגמור עם האמבות שלך? (...)

הלכנו לקטוף כלניות, כ"כ יפה עכשיו בטבע והכלניות חניניות. אתה, הן כה הרבה יופי ספגו עיניך, ואני — מכלניות עלובות מתלהבת. (...) בשיחת הקיבוץ דנים על המשבר בועדה הכלכלית. י. התפטר. הוא חושב כי לאחר שאומרים לו בכל מיני הזדמנויות שהוא אינו מתאים לתפקיד, יש להוציא את המסקנות. היתה הצעה בועדה הכלכלית שכל הועדה תתפטר, היות והקיבוץ אינו מקבל את הקו שלה. (— — —) הוחלט להציע שינויים אירגוניים, כלומר: מזכירות סינטטית (...).

ההצעות לשינויים אירגוניים, אף ההתפטרות של י. — לא נתקבלו

(...). באחת השיחות החליט הקיבוץ, ביוזמתו של ידידי, להכניס 4 חברים לחדר, עקב המצב החמור בדירות. ההצעה לאחד שני חצאי משפחות סוכלה. אבל ועדת הדירות ערערה ובשיחה השנייה הוחלט להיפך. בחוג הפוליטי היה לנו ערב מעניין מאוד (...). מעניינים ביותר היו דברי ידידי, ששמענום במתיחות עד שעה מאוחרת, על הדקטורה של הפרולטריון. (— — —) בקיצור, עמדתו היתה ניגוד מוחלט לדברי ליובקה. הסתבר שליובקה מסכים בכול עם ידידי, אבל ידידי אינו מסכים עם ליובקה (...).
 נו, נדמה לי שדי הפעם, בבי.

היה שלום וכתוב מהר
 אלה

ראשל"צ

28.1.47

בבי!

השעה כבר מאוחרת. זה עתה נגמרה אחת מאותן השיחות המייגעות על התקציב. אמנם, היא התנהלה ברוח עליזה (...), אך היו בשיחה כמה נקודות עדינות. (א) מכתבים: האמריקאים עירערו על התקציב המוצע ודרשו העלאה. ההסברה שלהם לא הצליחה לשכנע את כל החברים, אבל למרות זה הוחלט להתחשב בתיבעתם עד אשר בעצמם יבינו...

נקודה שנייה היא: מפעל החיילים, כלומר, באופן ממשי עניין השעונים. ליובקה הסביר את הרעיון שהקיבוץ יוסיף עוד 80 לא"י לקניית שעונים. ההצבעה חייבה את ההקצבה. (...) אחרי ההצבעה דרשה גליליה (גזברית) שיחשבו עוד קצת... לבסוף הצביעו עוד פעם וכמובן, התוצאות היו הפוכות (...).

אמש התכונן הקיבוץ סו"ס לנסוע להצגה לתל-אביב. לאחר שנגמרו כל ההכנות — הכריזו על עוצר. שוב היו חטיפות בירושלים ובת"א.

תפסו את השופט באמצע המשפט, הערב כבר החזירו אותו, אף העוצר בוטל. מעניין כמה זמן יימשך כל המשחק הזה.

גיוּרָא נ. (נבון) קיבל מכתב משרה מ-20.1, היא עברה כבר לשוודיה (...). אולי נפגשתם בפריס? כבר הייתי רוצה סו"ס לדעת איפה אתה נמצא! אתמול אמרה חמוטל: את יודעת, יש יסור על הגבעה ויש יסור בפרדס, גם למטה יסור ולכל הייסורים גם יחד קוראים חצור!

חג הילד עכשיו על הפרק. תעמולת הצעצועים מתחילה ע"י הרמקול בערב שיש* בשעת הארוחה, נמשכת במודעות אמנותיות של ספילקי(**) ומגיעה עד... לקירות הקלובצ"ק (בית שימוש) (...).

אלה

* ערב שבת.

** ציירת, חברת קיבוץ אמריקני ג'.

1.2.47 לונדון

שלום אלה.

אוי, איזו אכזבה! הגעתי ללונדון ואין אף מכתב אחד ממך, רק גיליונות הקיבוץ (עלון הקיבוץ) (...).

היום קראתי בעיתון שמוציאים את כל הנשים האנגליות, אולי את גם כן בין אלה? * זה רעיון לא רע לנסוע על חשבונם לאנגליה (...). זה היום הראשון שלי בלונדון. שלג וכמובן בוץ, והמצחיק ביותר הוא שכולם מדברים אנגלית והם אינם חיילים, פקידים או שוטרים. צריך להתרגל לזה שישנם גם אנגלים אחרים (...). הנסיעה מפרז ללונדון עברה בלי תקלות מיוחדות (...). רק במכס (האנגלי) עשו לי בדיקה די יסודית, לאחר שהתברר להם שאני חוזר מא"י (...).

ובכן כתבי מהר.

לבבי שלך

* אלה היתה בעלת נתינות בריטית בתוקף נישואים.

* יומן מסע *

2.2.47 לונדון

שלג, קור ובוץ. הועידה הארצית של ההסתדרות הציונית. מדברים: גולדמן, בן-צבי, לוקר, וייצמן, ברודצקי. גולדמן מלא תקוות בנוגע לחלוקה. הנאום של וייצמן חלש. מדבר בגנות הנוער הקיבוצי, הלאומני, הצר. (?)

ראשון לציון 4.2.47

בבי !

(...) 11 ימים לא כתבת, סתם ככה, ואני חשבתי כבר שקרה לך משהו. סוף סוף, בימינו אלה אפשר לחשוב כל מיני מחשבות... בארץ שוררת עתה מתיחות שלא כרגיל — הדבר מורגש גם באווירה היום-יומית אצלנו. אמנם כל מעיינינו עכשיו, בקיבוץ, לצעצועים וליוס הילד. אתה יודע עד כמה המתיחות הפוליטית אינה באה לידי ביטוי בהווי החיים (של הקיבוץ). אלא שהפעם, למרות זה, כל אחד מרגיש שעומד להתרחש משהו.

אכן, היו הרבה מאורעות בעלי חשיבות בארץ; המצב בסוהר ירושלים (?), משחק העצבים בקשר למשפטו של גרונר *, פינוי האזרחים הבריטיים — אגב, זה שימש נושא להלצות איתי (כגלל הנתינות הבריטית) ומעל הכל, השמועות על הכרזת מצב צבאי. גם המקרים של רצח והתנקשויות ברחובות הוסיפו נופך משלהם.

אמש החליטו לבטל את הנסיעה לחצור בטו' בשבט, והנה נודע הבוקר כי הממשלה החליטה לדחות את ההכרעה לשבוע, ובכך שוב ניסע. אתמול הקיבוץ היה בת"א לראות את הדיבוק (...). לא היתה תנועה כלשהי בדרך והסתכלו על האוטו ואנשיו כעל משוגעים. בכל זאת נשאר משהו מזה שקראו "קיבוץ ג'".

בשבוע שעבר, בערב שבוטל העוצר, נודע לנו שמאיר יערי מוסר דו"ח בישיבת המרכז בתל-אביב. ובכן, סידרנו אוטו, נתנו שני צילצולים ואוטו מלא חברים זו בשעה 8 מהחצר. הדו"ח היה מעניין מאוד. ** (...) מסכנים היו אלה שלא הבינו יידיש (הבולגרים). אנחנו, כמובן, לא שמענו עד הסוף כי השעה היתה מאוחרת מדי.

כעבור יום — אמש היתה מסיבת טו' בשבט בראשון. מסיבה מוצלחת למדי. קהל רב, למרות כל ההשערות והמצב, לא איחר להגיע (מהמושבה), גם מנירים הגיעו רבים (מבאר יעקב) (...). היתה מחרוזת שירי עם בשפות שונות, סיפרו חוכמות של ילדים ומוטקה ופרויקה הופיעו בלולים עם מפיות לצווארם, שוחחו ביניהם והצחיקו את הקהל. לבסוף, כמובן, הריקוד — כל זה התקיים בנגריה (...). הריקוד היה יפה — לפי הסיפור הידוע: "דן והזאב". המוזיקה לפרוקופייף. להצלחה מיוחדת זכתה הפעם רחל ע. בתור חתול. ש' לא "הקסימה" את הקהל, אולי משום שלתפקיד, תפקיד הציפור, דרושה היתה במה הרבה יותר גדולה (...). תערוכת הצעצועים מצטיינת השנה בהרבה דברים ופרקטיים —

ט"ו בשבט ראשון בחצור

מבחר הצעצועים עלה בהרבה על זה שראינו בחנויות רבות בתל-אביב. היא סודרה באורווה בצורה נאה מאוד. בחדר האוכל היתה תערוכה מיצירות ילדי הגן (...).

תמונה אחת של אורי (אשל), "מודרניסטית", זכתה להתפעלות כללית. הבוקר הוצג הריקוד לילדים ושלושה אוטומובילים וטנדר אחד יצאו לחצור. מזג האוויר היה נפלא — גם הקבוצה של יזהר (אשל) כבר השתתפה בנטיעות. נטענו שדרות קזוארינות בדרך המובילה מהפרדס אל הגבעה. ארבעת הבתים בחצור מתקרבים כבר לגמר, עוד לא הוחלט בקשר לארונות: אם נעשה אותם במרפסת וע"י זה ניצור חדר נוסף, (...) או רק חצי מחיצה ע"י ארון לכגדי עבודה, ולהשלים אותה בלבנים. סלח לי אם אני כותבת בצורה קצת מבולבלת — אני שמרתי בלילה והספקתי לישון רק מעט. הייתי פרימוס אצל לאה ל. (בן יהודה) אני כבר מחכה בקוצר-רוח למכתב מאנגליה.

שלום

שלך אלה

* גרונר — חבר אצ"ל שנתפס במעשה טירור.

** דו"ח מביקור בפולניה, רומניה וצ'כוסלובקיה עם תום המלחמה.

5.2.47 לונדון

אלה!

היום סו"ס קיבלתי שני מכתבים שלך. (...) את כותבת ש"גליונות" (עלון הקיבוץ) חוטפים ממך אינפורמציה, אולם ב"גליונות" שאני קיבלתי לא היה כל סימן לכך. (...) אגב, הזכירי לועדת הקשר שישלחו את התמונות מיסעור, סליחה, מחזור !

(...) הועידה השנתית של ההסתדרות הציונית הארצית היתה יותר מעניינת משתיארתי לעצמי — כל הציונות פה היא וייצמנית, אנטי טירוריסטית, ובמידה מסויימת בעד חלוקה. זה בא לידי ביטוי בנאומיהם של רוב הנואמים, וביניהם די מפורסמים. הקולקציה היא כדלקמן: דר' גולדמן, ניומן, ז'נר וסילברמן — חברי פרלמנט, — ברודצקי, ברל לוקר, בן צבי, וייצמן.

בערב, בכינוס פועלי ציון: שרתוק (שרת) — דויד הכוהן — ליכנשטיין (לבנה) — גם סנה ישב בנשיאות, אבל לא דיבר, בן גוריון היה חולה !

(...) את וייצמן מעריצים פה, ואין לנו פה התפקיד להיות מליצי יושר שלו. נאום התשובה של ברל לוקר לויכוח הפוליטי היה כולו מוקדש לשומר הצעיר, והוא עשה לנו טובה גדולה בזה. (...) התשובה עצמה היתה זולה מאוד לפי הנוסח הדמגוגי המפא"י ולא נתקבל בהתלהבות יתרה — בה בשעה שאת הנואמים שלנו שמעו בהקשבה רבה ובמחיאות כפיים.

9.2.47

(...) צריך להיות פה, כנראה, עשרות שנים על מנת להכיר באמת את כל חלקי לונדון. (...) בן לווייה היה לי נהיר (ליכטינגר), (. כמובן שצעדנו כשהבין והשלג הגיעו לנו עד הברכיים (...).

ובינתיים, ממשלת הלייבור על המדוכה. המשלחת היהודית, שכידוע "לא מנהלת שיחות", מנהלת בינתיים שיחות קדחתניות בדבר הצעות הממשלה (...), ועוד שעות מספר לפני ההצעות של בוויץ* עדיין הם האמינו בחלוקה. מדינאים מרחיקי ראות !

היה פה אווירא דארץ ישראל, והרגשתי את עצמי כמו בבית: חיילי הדיוויזיה המוטסת השישית, "הכלניות",** חזרו מארץ ישראל ומהווים חלק חשוב של תמונת הרחוב הלונדוני.

נודע לי שלא אצלנו בלבד הם נהנים מאהבה מופרות — גם באנגליה הם ידועים כדיוויזיה שיש בה מספר גדול של אלמנטים קלוקלים. (...)
מכתבי הבא יהיה בודאי ממנצ'סטר, אבל כתבי בינתיים לכתובת הישנה.

ל...בבי שלך

* בוויין — שר החוץ בממשלת הלייבור.

** כלניות — בגלל הברטים האדומים.

ראשל"צ 5.2.47

בבי!

נגמר יום הילד בקיבוץ. חילקו כבר את הצעצועים לקבוצות, אף פרסים נתנו למצטיינים, באמת חג יפה הוא זה לנו ושמח. ואם גם יש מישהו שזלגעים עצוב לו, מה זה חשוב. העיקר שלא מרגישים בכך.

(...) באו אלינו האח וחכרת אחיו של בני פ. יחד עם ילדם* הקטן. הם עושים רושם נעים וסימפטי. היא יודעת מעט עברית, אבל איתו הספקתי קצת לשוחח. הוא אמר שהמצב קשה מאוד בתנועה, אבל יש קבוצת הכשרה מוצלחת. הם רוצים להשאר בקיבוץ שלנו. אני חושבת שלמרות הפרינציפ** יקבלום. סו"ס צריך גם להתחשב עם בני, כל כך הרבה שנים חיי אדם בודד — ועתה הוא ממש קורן. את אחיו בן ה־15 הוא סידר במרחביה. בני מלמד את כולם עברית, גם את הילדה השמנמנה.

בינתיים הספקתי להחליף את דירתי, קיבלתי צוו פינוי. (...) נו, מה יכולתי לעשות, ואני הרי הייתי בעד שיתוף כל החברים בעול הדירות ואיחוד חצאי משפחות. ובכן, אגור עם סופקה.

נודע לי שבינתיים דנים על נסיעתי לחצור בתור מחסנאית, (...) היות וצריך לשחרר את חייה ק'. ועדת החינוך מתנגדת לנסיעתי. (...)

הערב התקיימה שיחה, לא מעניינת ביותר, שומר התפטר מחצרות, יענקלה התפטר מריכוז ועדת העבודה. את ההתפטרויות לא קיבלו, אבל החליטו אח"כ להעביר את שומר לחצרות בחצור. בתור סדרן עבודה הוצא אלישע (שומרון). (...) ליובקה, כנראה, כבר יוצא ללמוד בננות.

(...) סו"ס החלו בפעולה נגד הדבקת כרוזי אצ"ל. בתל-אביב היתה תגרה רצינית. מטעם השורה ("הגנה") יצאה פלוגה של התנועה ובקטטה שפרצה נפצעו 27 מאנשי האצ"ל. אומרים שחברי השוה"צ מרביצים בלב שלם. גם בראשון היו מכות בזמן הורדת כרוזים וחברי תנועה נפצעו. בכל אופן, מורגש שהתחילו לעשות משהו.

מסור ד"ש (...) לישראל פ. (פנחס), אתה יכול גם להגיד לו שרחל
(סלע) מרגישה טוב מאוד ועושה רושם או קיי.
בבי, אני רוצה שתכתוב יותר.

אלה

* צריך להיות ילדתם: מירה אשל.
** הפרינציפ: אי קבלת חברים חדשים.

ראשל"צ 9.2.47

בבי!

...היום קיבלתי את מכתבך הראשון מלונדון ואין לך מושג מה רב
הצער על כך שלא מצאת שם אף מכתב שלי. (...)
בארץ מדברים כל הזמן על מצב צבאי ובינתיים אנו מטיילים לנו
להנאתנו. אמש הקיבוץ שוב ערך מסע לתל-אביב. ביקרנו בתערוכת "עם
ואדמתו" (...).

חלק מהחברים הלכו לבקר ב"מכשפה" ואחרים לקולנוע. (...) הספקנו
גם לשוטט קצת ברחובות העיר. נדמה היה לי שכבר עידן ועידנים לא
ביקרתי בתל-אביב. הלכתי לראות את שפת הים, אבל הוא היה שחור
משחור. (...) גם בקולנוע, נדמה לי, לא הייתי כבר לפחות חצי שנה. הסרט
היה "פרח הסלע", אגדת עם רוסית, בצבעים. נחמד מאוד.

בדרך הביתה ערכו לנו כמה חיפושים קצרים, בכל זאת הכירו עלינו
שאיננו טיוריסטים, ונתנו לנו להמשיך את דרכנו. אבל קר היה בדרך. פחד
אלוהים* (...). על ידי יְשֵׁבֵה לילי, הגיסה של בני פורט — והיא שחה לי
שמזג האוויר עכשיו כאן הוא כמו הקיץ באנגליה. היא אמרה לי שבכלל אין
שם שמש. ממש נבהלתי. איך אפשר לחיות בלי שמש? בבי, שתבחר לך
מקום שיש שֶׁנָּ לַפְחוֹת קצת, אחרת אפחד לבוא (...).

לחצור, כפי הנראה, לא ישלחוני. ועדת החינוך לא הסכימה. אני
מצטערת על כך. איך לי כלל חשק להיות מחסנאית וחבל לי להפסיד את
המורה שלי באנגלית (...).

— הילדים (..) התחילו בהצגה בגן. על הפרק עכשיו: "דן והזאב",
עפ"י הריקוד של חג הילד.

שלום בבי שלי

הרבה פרישות שלום מרחל ד.

אלה

* הנסיעות נערכו במשאית פתוחה.

בבי!

בתגובה לפעולות המעטות נגד הטרור, התחילו הבריונים לכוון את כוח זרועם כלפי פנים. כמובן, קודם כל נגד השומר הצעיר. שמעת ודאי ששרפו את קן רחובות והציתו ושבר בקן ת"א. עמוס ווייזל, אחי אברהם (ווייזל), נדקר בסכין בריאה ובכבד. מצבו רציני – מעניין אם הפעם תהיה איזה תגובה למעשיהם אלה.

הפעם לא נוכל לצאת נגדם יחידים, (..) כי זה יהיה טעון בשמירה מעולה על מוסדותינו השונים.

ובקיבוץ – בחברה ובאומנות – על הפרק הנושא: "החצרן והפרד". מה דעתך, מעניין? ספילקי, בכל אופן, מצאה את הנושא כמעניין אפילו לציור מודרני. (..) הילדים התווכחו ביניהם על כך, האם שם ראש של חמור או של פרד.

גם שיחות היו. שיחה אחת סתם: על חצרן לחצור, על חצרן בראשון ועל ממלא מקום של סדרן עבודה. השנייה: שיחה חברתית על חצרן... והמעשה שהיה כך היה.

הועדה הכלכלית החליטה להעביר את הפרד לחצור. שומר (חבר קיבוץ) טען שבלי פרד הוא לא יהיה חצרן. המזכירות החליטה לשלח את שומר אל הפרד.

הלה נפגע וטוען שרוצים לשלח אותו מסידור העבודה. שיחה א' לא קיבלה את התפטרותו, אבל סיכמה לשלוח אותו להיות חצרן בחצור (..).

קיימת בעיה אובייקטיבית הנוגעת לדמוקרטיה הקיבוצית.

תאר לעצמך, בערב רק החליטו ובבוקר למחרת הפרד כבר לא היה. כך גם היה עם מחסן המכוורת. בלי להתייעץ, הם (הוועדה הכלכלית) גם מייד קנו חמור והכניסוהו במקום ששמעונה – עליה השלום – היתה מתגוררת. והחמור רק אוכל ולא מסוגל לעשות כלום וכך גם העייר וכו': חד גדיא, חד גדיא. בקיצור, שומר התחיל להרהר הרהורי עזיבה ועכשיו, כלומר השיחה הבאה, צריכה להוכיח לו שצדיקים אותו בחצור ושאינן הצעה אחרת ושלא רוצים להיפטר ממנו.

(..) קשה וזהו לך ודאי להגיע עד סוף הפרשה. אבל, לפחות, תרגיש קצת עד כמה קשה לשבת בשיחות כאלה.

(..) ובחצור יתחילו לטיית את הבתים, בית הילדים ג"כ הולך ונכונה. מספר החברים בחצור גדל. אגב, הידיע לך שיהודה ורבקה (הנגבי, חברי קב' אמריקאי ג') חזרו לקיבוץ?

(..) בבי! המון אנשים שואלים אותי מה הנך כותב. גם הופתעו לראות שמכתבים רבים מגיעים ממך. כנראה, הצלחת במשך השנים להחדיר להם שאינך כותב אף פעם (..).

לא כתבת לי איך אתה מסתדר עם האנגלית שלך וכן על שלום האמיבות. אתה יודע? לפני ימים מספר הביאו טנק ושאו את כל שהיה בכורות השופכין (בחצר בראשל"צ) ובאמת, עכשיו אין סירחון בחצר ולא נוזל ג"כ.

הילדים כ"כ התרשמו משאיבה זו שהם רצו שהאוטו עם מי השופכין ייסע ג"כ לחג הנטיעות (לחצור) (..). בחודש הבראה* השתתפה קו"ח ב-150 לא"י. (..) איך אתה מתרשם מהממשלה שלך (כאנגליה). יש לי הרושם ששם משבר חמור אשר הולך ומחריף. השעה כבר שוב מאוחרת – לילה טוב.

היה שלום

אלה

נזכרתי שב"ידיעות הקיבוץ הארצי" כתוב שאפרים ניסימברג נסע לאנגליה. בכלל, המון ידיעות יש שם על קיבוץ ג. אחת למשל, על הרדיו-אפרטים (רדיו מרכזי), (..) ועכשיו כבר בכל מיני קיבוצים מתפעלים מסידורים בקיבוצנו.

* חודש הבראה לכל הקיבוץ לאחר מגיפת ה"אמיבות".

ראשל"צ 15.2.47

בבי!

השעה אחת בלילה. עד עכשיו שרתי, רקדתי ואכלתי דברים טובים. ודאי תבין כבר שהיתה מסיבה לקבלת עולים. ובכן, סו"ס הגיע מנהל "שביט" (מפעל לאלקטרוניקה) בכבודו ובעצמו. חוץ ממנו: חברתו, אימו ועוד משפחה עם ילדה בת שלוש. חוץ מהם באו בשבועות האחרונים עוד ארבעה איש. מספרם הכולל: 52 (עולי קיבוץ אמריקאי ג').

נו, כמובן, רוחמה נאמה (..). מקווים שתהיה עוד מסיבה אחת. באמת כבר קשה לשבת במסיבות כאלה, למרות שלא מוותרים על אכילת דברים טובים, חלילה! גם לא על פיצוח אגוזים בשעת השירה והדיבורים. הטמפו של בואם היה באמת אמריקאי. לפני המסיבה היתה, כמובן, שיחה ודווקא חברתית. דנו על קבלת מועמדים וחברים.

י. מנדנד, שומו שמיים, והקיבוץ כמנהגו נוהג. אחרי שהגיע בראש

השנה לשיא ההתלהבות ממנו — חשבו אז כי את כל השטחים יכול להציל רק י. — התחילה ירידה הדרגתית ובוועדת החברים המצב די מתוח בינו לבין האחרים. (..)

היתה לנו שיחה נוספת על ברית המועצות בהשתתפותו של נחומי. (..) ליובקה דיבר על ניוון וחזר גם הפעם והדגיש את הצורך להחליף את ההנהגה (של ברה"מ). הוא אמר לבסוף: זה שרוסיה צועדת לקראת סוציאליזם, זה ברור. זה שהיא ניצחה במלחמה, זה מובן. אלה דברים מוסכמים, אבל זה שהחליפו את הכינוי "קומיסר" במיניסטר, זה אומר "דרשני". וכד'.

מישהו אמר פעם שטרוצקיזם זה לא אידיולוגיה אלא אופי. הדבר נראה לי נכון. אבל אין דבר, הוא יצא עכשיו להכשרה לבגנות וייכנס קצת יותר לעניינים שעל פני האדמה.

16.2 את מכתבך קיבלתי היום (..). על הפוליטיקה הציונית והמצב בארץ יש לך, כנראה, אינפורמציה מספקת. יש אומנם עוד צד לעניין זה שלא מרבים ביותר לכתוב עליו. אלא שהוא בכל זאת מאיים עלינו במידה רצינית. הכוונה לנעשה בין שכינינו. יש ביניהם, כנראה, תסיסה רבה והכנות, כנפיות "שודדים" משתוללים במושבות ומגמתן דיי ברורה. ערבי אחד אמר לי שאצלם יש סברה שכל ההפחדות של הממשלה על מצב צבאי וכו' — הם למעשה לא מכוונים נגד היהודים. הם לא מאמינים שהממשלה תעשה לנו (ליהודים) דבר-מה.

נודע שקיים ברמלה מרכז העוסק בהכנות ומכוון את פעולות הכנופיות כנראה שהקשר עם הידיד במצריים ג"כ שריר וקיים.

למרות הכול, השקדיות פורחות ואביב במלוא מובן המילה. (..) די לי, בסך הכול, שאני מוציאה את השולחן החוצה ויושבת בשמש ומטפיקה מה שלא הספקתי במשך השבוע. התפקיד בוועדת התרבות בסיעה* לא נושא פרי, בסניף (ראשל"צ) אין כל חיים חברתיים. (..) הוועדה הפוליטית דורשת ממני לקבל ימי פעולה ציבורית — אני שמחה שיש לי נימוקים אובייקטיביים נגד.

(..) אתמול יהודה סלע חלה ולקחו אותו לביילינסון, חוששים שזו התקפת פנדיציט.

אתה, בכל זאת, נוסע למנצ'סטר?

שלום, שלום
אלה

* במועצת הפועלים.

בבי.

מעניין הדבר שמכתבין מגיעים אלי בדיוק בזמן, כלומר אחרי חמישה, שישה ימים ואילו מכתביי מתעכבים הרבה זמן בדרך (...).

השיחה אמש התבטלה (...), כנראה שהפחד מפני הגיוסים מנע את החברים מלכוא לשיחה. אנחנו גומרים כבר 4 חודשי תקציב של השנה החדשה והדיונים עדיין לא נסתיימו. ז.א. רק הדיונים של ימי עבודה. מה שהתברר, בכל אופן, הוא זה שיש דפיציט גדול של ימי עבודה וחושבים לכסותו ע"י גיוסים. לפי החישוב יוצא כל 3 שבועות לעבוד בשבת. יש תוכנית כל שבוע לשלוח 25-20 איש ליום אחד לחצור וכך לקדם את ההתישבות. סו"ס יש צורך לעשות מאמץ קולקטיבי בשביל ההתישבות, שכולם ירגישו בו. אבל יהיה קשה מאוד לעמוד בגיוסים האלה. חושבים שבעוד חודש יהיו גמורים שלושת הבתים הראשונים. בינתיים גברו הקשיים בדיור.

כתוצאה מזה אני מתגוררת עכשיו בחדר משפחה עם מוטקה. רות נסעה לטבריה, משפחה די סולידית, לא?

עם בואה של נעמי — הילדה החדשה מאמריקה, נעמדה השאלה, איך להסתדר עם קבוצה בעלת שבעה ילדים ועקב זה צצה הצעה שתוכל לפתור גם חלק מהבעיות של הגן: חושבים לאחד את הקבוצה של בני, בצירוף נעמי, עם ילדי ברכה אשר בגן ולהעביר את רחל ל. אליהם. (...)

כעית הגננת השנייה עד עכשיו לא מצאה את פתרונה. כבר רמזו לי כמה פעמים שאילו לא היו לי תוכניות לנסוע וכו'... (...)

אגב, היום ערן עבר ע"י נעמי החדשה ודחף אותה. היא שאלה את מישהו למה ערן לא ביקש סליחה. אחרי שאמרו לו, ערן התרשם מזה והלך לילדים והחל לדיין מתי צריך לבקש סליחה ומתי צריך להגיד: "לא בכוונה". וסוכם כך: כאשר דוחפים יש לבקש סליחה וכאשר מרביצים צריך לאמור: "לא בכוונה".

ביישוב ובתנועה לא התרחשו כל דברים הראויים לציון. הקבה"א מתכוון לקיים בפסח מועצה ובו יציגו חוגים דרמטיים של קיבוצים קטנים מהצגותיהם. כמובן שהקיבוץ שלנו יצטרך להציג שוב את ה"צרצר והנמלים".

את מועד הנשף בקיבוץ קבעו לל"ג בעמר. עוסקים עכשיו בהכנת תערוכה.

האם ידוע לך על קיום אירגון האמנים בקיבוץ? ממש אירגון! עם חלוקת תפקידים וכו'.

עלי לרוץ לילדה חולה — אילנה של תרצה.
ובכן שלום

אלה

ראשל"צ 22.2.47

בבי,

רעש בחדר האוכל. ויכוחים סוערים על העישון. סוף סוף היתה שיחה על נושא זה — אתה רואה? אותו הנושא פה ושם אצלך —

נסתיימה תקופת הניסיון או נכון יותר, הגמילה. בסיכום: נשארו שני חברים מעשנים. אולי תנחש? אגיד בכל זאת, אלה הם: אברהם ויזל וחייקל. הם, כמובן, עירערו על החלטת הקיבוץ בעניין זה. ועדת החברים הביאה את דבריהם מבלי להתיחס אליהם. אילו היית כאן ודאי היית מתרגש. אותי הרגיו ביותר אברהם ו... לדעתי זו פשוט חוצפה אצלו ושם דבר אחר. הרי ידוע שבשבילו לא כ"כ קשה הויתור על העישון וכל זה רק (עשיית) רושם או אינני יודעת מה. הוא אינו מעריך את הפרינציפ. אז הוא חושב שמותר לו לזלזל בו.

בקיצור: תקעתי לו כהוגן ודואה התרגז עלי וגם הצטדק. הוא טען שהדעה שלו זה עניין לחדר, ועניין אחר הוא ההרגל והמגע עם אנשי חוץ (אברהם ו. היה בא"כוח חוץ). הוא לא רוצה לעשות דברים בצינעה.

הצעתי שלא יבחרו בו כיום בתור גזבר או בא"כוח כדי שלא יהיה לו מגע עם אנשים מעשנים, למען יוכל להתגבר על היצר. למרות שהפעם צריך היה להתיחס לדברים באופן מעשי, הרי בכל זאת נכנסו לויכוח פריציפוני, כרגיל במקרים כאלה בהם צריך להחליט על גורל חבר. ברור לך ודאי מי היו המתווכחים הפעם; בכל אופן הסוג. כמובן שנאמר הכול על המוטו "חבל". כלומר, לא על הפרינציפ 'חבל, אלא על החברים. היו הצעות לתת לשניהם (רק לשניהם) לעשן. (...)

אגיד לך את שמות המתווכחים: בירד — כמובן בצורה דוגמית נגד. זקו ו. (ירון): לא להוציא בגלל זה. שרה ק. (אשל): לא מעריכה את הפרינציפ, יש דברים יותר חשובים. רחל ע. — נגד... ז'קו פ' (פרחי) נגד דברי ז'קו ו. אתה יודע כי בשיחות כאלה חשוב מי הוא המרכז. הפעם זה היה גיורא (...). היה לו מזל שציפור הוויזה את מחוג השעון קצת קדימה

והוא הפסיק את השיחה ב-10¹⁵. נרשמו עוד שישה חברים לרשות הדיבור ותהיה לנו עוד שיחה בעניין זה. בשיחה הערב העבירו גם כמה מועמדים לחברות — יהודית, פנינה, אריה ל. — והוחלט לקבל את אחיו של בני (יואל פורט) עם משפחתו בתור אורחים.

נושא שני, מסעיר, אשר התחדש בימים האחרונים, הריהו: האמנות המודרנית. תלו בחדר האוכל תערוכת תמונות מרמברנדט ועד פיקסו — הכוונה לציין את הקו המוביל מהראשון לאחרון — כהכנה לשיחת קיבוץ אשר צריכה הייתה להתקיים אמש ונדחתה בגלל הקונצרט הקמרי של רביעית פרנק פולק (פלג) ובהשתתפותו. אני מתארת לעצמי שמהתזמורת הפילהרמונית במנצ'סטר נהנית יותר.

בשיחה הודיעו על העזיבה הראשונה של חבר אמריקני, הריהו בקי. (...) הוא הביע משאלה להישאר במשק ולעבוד בבניין. ו. החברים השיבה בשלילה, על כך באה תגובת השיחה: מדוע ועדת החברים ענתה על דעת עצמה? יש תקדים כזה אצלנו. גרשון (פלוטקין), נפתלי — וצריך לדון על כך. הוחלט לדון בבעייה זו בפעם אחרת. — היותו של גרשון אצלנו הוא כצנינים בעיני רבים והוא עדיין בכלל לא מתכוון באופן ממשי לנסיעה. (...) העלייה האחרונה אצלנו עושה רושם סימפטי מאוד. אבל הם אינם יודעים עברית. בכלל, האנגלית אצלנו עולה כפורחת בכל פינות החצר. איפה, אישם נשמעות הערות של אי סבלנות מצד הארץ־ישראלים וגובר הפחד של טביעה בים האנגלו־סכסיות.

בשבת היה הגיוס הראשון בסדרת הגיוסים לחצור. הקימו את הגדר מסביב וחפרו תעלה בשביל הצינור. בכל זאת, זהו מזל שהלכנו ליסור (חצור). בזוויה* עד היום יושבים 15 איש ויש שם ריב קרקעות (...). לעומת זאת, הרי אצלנו המצב הולך וטוב. יש לנו כבר קרוב לאלפיים דונם ומבחינה כלכלית מצבנו כיום טוב יותר משל קיבוצים רבים. גם מצבם של קיבוצים וותיקים כיום לא טוב. תאר לעצמך שקיבוץ בית אלפא עומד להקים נגרייה, ואצלנו דווקא רוצים לחסל (את הנגריה). המסגריה שלנו עובדת במלוא הטמפו (בראש"צ) ועובדות שם גם 4 בחורות בקביעות.

ו. העבודה בוכה שאין די חברים. מדברים כבר על קבלת גרעין, או חברת נוער. רק זה חסר עכשיו!

(...) יהודה ס. עדיין בבי"ח בילינסון. הסתבר שיש לו אפצס באפנדיציט. מצבו לא כ"כ טוב. שלומם של הילדים טוב יותר. שלום

אלה

* זוייה: שמיר דהיום — יעד אלטרנטיבי להתיישבות.

בכי!

זה עתה קיבלתי את מכתבך מ-18.2. רואה אתה: 10 ימים מאז שלחת אותו. (..)

בקשר ליומן המזכירות, הרי עלי לומר לך שהוא שונה השנה מאשתקד. יש בו רק דברים כלליים ביותר וזה ודאי לא ישקף לך את הנעשה בשיחות הקיבוץ. (..)

ביומיים האחרונים לא התפנית לכתוב לך. היה יום של גיוס בחצור — פשוט גייסו אנשים מכל הענפים — 12 איש נסעו לעבוד שם כדי לגמור את הגדר. הכוונה היתה טובה, אבל האירגון, כפי שקורה לעתים — צלע. לא הכינו די חומרים וחלק מהאנשים נאלצו לעבוד בעבודות אחרות, כמו ניקוי צינורות שהוצאו מהאדמה, בפרדס וכו'. בפרדס מסדרים עכשיו את ההשקאה ע"י ממטרות. את הממטרות הזמינו בקיבוץ דליה. ארבעת הבתים הם כבר כמעט גמורים. בית הילדים ג"כ הולך ונבנה.

בקרוב תעמוד בפני הקיבוץ בעיית ההעברות. זה ידרוש השקעת הרבה מאוד ימי עבודה וזה, כנראה, יעמיד סימן שאלה לקיום נגרית החוץ. יהיה כאן ודאי ויכוח גדול. בכל אופן, עלול להיווצר מצב של עבודת חוץ — מחד, וקיום עבודה שכירה — מאידך (בנגריה).

ובחצור בהחלט יפה. אני מאוד נהניתי מיום העבודה שם. שפע של רק סביב. אי פה, אי שם מאדים מרוב כלניות. השמש זורחת ומחממת כבר כבשלהי הקיץ. ומרחב יש, אפשר לנשום לרווחה.

כדי שלא תבכה לי על שאינך יודע מה יש בשיחות, ובכן, אכתוב לך, ככל שאוכל בדיוק, על שתי השיחות שהתקיימו בשבוע האחרון. שיחה ראשונה ביום שלישי. הדיון על המקהלה לנשף ועל בעיות העבודה. היו נוכחים 30 איש. ועדת החברים התנגדה לדון על הבעייה הראשונה (נשף הפרידה מהמושבה) במסגרת כה קטנה. חוץ מזה צריך שבשיחה זו ישתתפו חברי המקהלה. היה ויכוח. לבסוף הצביעו: 3 בעד קיום השיחה, 5 בעד דחייתה (...).

השיחה עמדה להיגמר, ובו ברגע נכנס לחדר האוכל סטון (I.F.), העיתונאי (האמריקני) הנודע. ובכן צילצלו ו... כל הקיבוץ הופיע. היתה שיחה של שאלות ותשובות, לדעתי לא מעניינת. לא היה בה כמעט כלום מלבד הומור אמריקאי שרק האמריקאים, כמובן, נהנו ממנו. יותר מאשר הוא רצה לספר, הוא רצה לשמוע וסיפר רק את מה שידענו כבר מהעיתון, ועוד הסביר לנו שקשה להיות עיתונאי יהודי.

נו, בקשר לשיחה השנייה שהתקיימה אמש. הסעיף העיקרי שוב המקהלה. אגב, בפעם זו כלל וכלל מספר המשתתפים לא עלה על הפעם הקודמת. רוצים שקפלן (מנצח המקהלה) יארגן את המקהלה ביחד עם רחל (זלינגר). רחל לא הסכימה, (...) ואחרי דברים יפים, פחות ויותר, בעד ונגד, הוחלט שזימנו את קפלן לעזרה ורחל עצמה תקבע איתו באיזו מידה הוא יצטרך לעזור (...).

עכשיו הופסקה בקיבוץ העבודה — בשעה 12, אביה של מלוינה מת. (...) הילדים כבר שאלו אותי אלף שאלות על כך עד שכבר פקעה סבלנותי. הערב תתקיים במושב הרצאת בונים שמיר בשאלות השעה. אתמול התקיימה ישיבת מרכז המפלגה. דובר שם הרבה על צורך במפנה במדיניות הציונית לאחר נאום בוויין. השוה"צ מתכוון להתקפת הקו. סו"ס זהו גם הרגע להוכיח את צדקתנו לעומת בלטימור (תוכנית החלוקה). שמעתי על כך שהתקיימה פגישה בינינו לבין מפא"י ביוזמתם.

הם טענו ליתר שיתוף פעולה וליכוד נגד פעולת הטירור (של אצ"ל ולח"י). הם מבטיחים שה"מגע" הופסק ולא יחודש. ב"אחדות עבודה" תמהים מאוד על הפגישה שהם לא הוזמנו אליה. אברמוביץ אמר בפגישה זו על התנועה לא"ע (אחדות העבודה):

"אחרי הפילוג עם מפא"י הם עוד היו בשטח המגנטי על מפא"י, אח"כ באה חזית השמאל והם היו בשטח המגנטי של השוה"צ. עכשיו כבר אין לדעת באיזה שטח הם בכלל."

בזמן התקפות הבריונים על הקנים שלנו א"ע הופיעה באופן מאוד לא סולידארי. הקו העיקרי (של אחדות עבודה) הוא להזהיר מפני מלחמת אזרחים. שלום בבי. אלה

ראשל"צ 1.3.47

לבבי שלום!

והנה מתברר, לפי מכתבך האחרון, שגם לך קשה לחיות. (...) אין לי כל בטחון אם מכתבי יגיע אליך כי כך נראים הדברים לאור מצבנו החדש. .. ובזמן הכתיבה ההרגשה היא לא נעימה ביותר.

ואנו במפעלנו. בינתיים עוד אפשר לנסוע ולהוביל חומרי בניין ולהמשיך בעבודה, לפחות. (...)

אנו ממשיכים לעשות תוכניות מי ומי יעבור הראשון. הפלוגה (בחצור) הולכת וגדלה וכד בכו הצפיפות גדלה שם, אבל הבתים הולכים ונגמרים, למרות שאנו כבר לא מאמינים. תמיד, בצחוק על השפתיים, אומרים זאת, אך בכל זאת אי פעם והדבר יתגשם.

לי יש ההרגשה שההתישבות, בניינה, כיום נותנת לנו חיים. יש ונדמה שאם נעבור כבר לשם, לגבעה, לחצור, בזה נצליח לברוח מהעולם ומצרות. ואילו לא זאת, היה די קשה, כי אין היום שום נחמה בחיינו החברתיים. הקיבוץ מפולג ונדמה שלא לשני חלקים, כי אם לחלקים אין ספור.

האמריקאים הולכים ומתרבים ובזאת מתפשטת השפה האנגלית במחנה. מוזר שאפילו בקומונה מוכרחים להסתדר באנגלית.

בארצנו אביב עכשיו. אתה, בוודאי, היית מגניב איזה טיול עכשיו. הכל ירוק ופודח, אך אין לך מה להצטער, כי גם בפנינו נסגרו הדרכים.

חוששים לשנה לא פוריה, במיוחד מפאת חלוקת הגשמים הלא טובה וגם מעט הגשמים. עדיין לא ידוע מה יהיו היבולים אצלנו וחוששים מאוד. ולמרות הכול, כשמתקרבים לגבעה (חצור) הרי הלב מתמוגג מדוב ירק, ונדמה — הצלחה.

הימים האחרונים הם ימי חמישיים, מקווים שאחריהם יבוא גשם.

ועניין קבלת הדואר, אין הדבר באשמותי. (...) זכורים לי היטב אותם ימי החזית האיטלקית, כשציפיתי למכתב (מאלי) בכדי לשמוע החי או לא, והדואר נפסק ואין מגיעים מכתבים. היה אז קשה לחיות בעולם הזה, אך יש באמת לסגור אגרוף ולחרוק שיניים. (...)

שלום רב,

מרים (נדיב)

כבי!

ימים "טובים", כנראה, נכוננו לנו. אני רואה למיותר לכתוב לך על הנעשה בארץ, כי בוודאי ידוע לך שם הכול. אם אמנם הדרום הוא, לפי שעה, מחוץ לתחום הגזירה (מצב צבאי), הרי מורגש בלי ספק שיתוק מסויים. אנחנו, למשל, מבחינה אישית נרגיש את הדבר. הדואר אינו פועל ואני כותבת את המכתב הזה "סתם", מבלי לדעת אם ומתי הוא יישלח. יש מין הרגשה כזאת מזופתת, בפרט ובכלל. כאילו נתנו להם (לבריסים) להזמין את המצב הצבאי. שלשום היה יום שכביכול פעלו כל הגורמים ביחד. התפוצצויות בירושלים וחיפה והעוצר שהוכרז ע"י הועד הלאומי — מחד והממשלה — מאידך.

אמש הייתי במושבה (ראשל"צ) והיתה שם דממת מוות ממש. ב"על המשמר" היה כתוב היום: "את אשר יגורנו — בא..."

בערב שהכריזו על מצב צבאי, אצלנו בדיוק התקיים דיון על קבלת (עבודת) נגרות בבית גדול אשר בתל-אביב. הבעייה היתה קשורה עם עבודה שכירה. הויכוח מראש השנה צף ועלה על פני השטח. השאלה הועמדה כך: הנגריה שלנו מוכרחה להתקיים על עבודות גדולות. בגלל עבודות בית אין ביכולתנו לשמור על השוק. זוהי בעייה של תקופת מעבר — חודשיים — ובה נצטרך להעזר בעובדים שכירים בנגריה.

היה ויכוח ועמדת הועדה הכלכלית נתקבלה ב-28 נגר 17 קולות. כנראה שזה לא יהיה הדיון האחרון בשאלה זו. בכלל דנים עכשיו בו. הכלכלית והנהלת הנגריה על עתיד המפעל. כמובן, אם המצב בארץ יימשך כמו בימים אלה, לא יהיה צורך בדיונים רבים.

4.3 — אחרי נאומי של כוין (על עתיד המנדט) הוחלט בתנועה לקיים מועצה. התאריך נקבע ליום שישי זה. ספק אם בכלל יוכלו לקיים אותה. אמנם, מלבד לתל-אביב, פתח-תקווה ועוד מקומות שיש שם משטר צבאי, אפשר לנסוע.

יענקלה ואריה חזרו עכשיו מירושלים, הם מספרים שחוץ מהאיזורים הצבאיים — ששם אי-אפשר לגשת — הכל מתנהל כרגיל. המוסדות עובדים ביתר שאת. דנים על הספקת מזונות, שיווק וכו'. באי-הכוח שלנו קיבלו חלק מכספי התקציב. מ-33,000 הוצאו כבר 25 (אלף). יש לנו מזל שאנו יכולים, לפי שעה, להמשיך בבנייה.

עכשיו נודע לי שהדואר שוב פועל. נו, אם כך, אזדרו לשלשל את המכתב לתיבת הדואר.

כבי! שתכתוב הרבה, גם אם לא תקבל מכתבים כשורה.
מתי, לדעתך, נתראה?

שלום

אלה

8.3 בשעה 11³⁰

אני שולחת לך הפעם צירוף משונה של פתקאות. לא שלחתי עד כה את המכתב היות ומסרו שאין שולחים את הדואר מראשון. וממך לא קיבלתי מכתב זה למעלה משבוע.

בבי, אני כבר רוצה להיפגש איתך.

לילה טוב ולהתראות

אלה

4.3 בשיחת קיבוץ

יחזקאל מוסר על הפגישה שהתקיימה היום ביפו. המפקח על ההספקה כינס את האחראים של היישובים כדי לדון בקשר עם המצב. במקרה שיתל-אביב וחיפה יהיו נצורות, הישוב יהיה מנותק ממקורות ההספקה. מיעצים שכל יישוב ידאג לעצמו ויאגור מה שיש באפשרותו. בכינוס השתתף גם מיטרגי מטעם קופת-חולים והוא הרגיע את הנוכחים ביחס למצרכים רפואיים. בדרום יש מלאי בשטח זה לפחות לחודשיים. יחזקאל סיפר שבנסיעה, בכל מקום, בודקים ורושמים את השם. מתל-אביב ועד אחרי פתח-תקווה יש בכל הדרך, כל מאה מטרים, מצודות ושם מעכבים כל כלי רכב.

כעת עוברים לדון על גיוסים של שבתות וצימצום או ביטול החופש השנתי. אנו מתחילים לצעוד בדרך הסלולה של כל קיבוץ המתחיל לבנות משק — א. עבודה שכירה. ב. ביטול החופש. — ישראל אטקין מציע שכל חבר יתן 5 שבתות לגיוסים נוספים. הקיבוץ כמרקחה. דנים על מספר השבתות שצריך לגייס, עשו חשבון ששתיים בחודש.

יענקלה פ. (נחתומי) אומר: "אז מה יש? ואם פועל צריך כל שבת לעבוד?" כולם קוראים: או... ציונות.

ליובקה: לאחר שהוחלט על מסגרת ימי עבודה אין לנו כל מוצא. יש "לאכול" מה שהחליטו.

כלב — מציע לא לרדת ל-4 ימים חופש. (...) הוא מציע השנה לחסל את החופש השנתי.

בני (רוזנברג) — מציע לא ללבוש שבוע ימים מכנסיים ואז נחסוך... אני אמרתי שלא נשלה את עצמנו שיש לפנינו תקופות מעבר קצרות. זוהי בעייה של שנים. (...)

בני אמר: "כשמתחילים לדבר על מספרים אבסולוטיים, אותי אוחת חרדה אבסולוטית, יש לחלק את החברים לשני סוגים: אלה שמבחינה בריאותית יש להם יכולת יתרה, וכאלה שיכולים לתת פחות". יהודית, בתיה ואליהו מתנגדים למסגרת ימי העבודה ולביטול החופש. (...)

יעל: (...) נ. בריאות דנה על בעיית הגיוסים. 30 חברים הוצאו מחשבון נותני הגיוסים. בכלל, אסור לתבוע יותר מגיוס אחד לחודש (...). בירו: (...) "צריך להוריד מוזרבות, מסיבות וכו'". אני מתנגד לגיוסים. (...)

שומר: "במקום לדבר על גיוסים יש צורך לצעוק חמס על ימי העבודה שהולכים לאיבוד או מתבזזים" (...) דויד (גפן) מציע להגדיל את יום העבודה ל-9 שעות. נגד גיוסים.

הצביעו — בעד קבלת התוכניות של הו. הכלכלית: 1 בעד (יחזקאל) (...) סוכם: גיוס לחודש. השיחה נגמרה ב-11³⁰, משתתפים בסוף 31 חברים.

7.3 — שיחה על אמונת הציור (המודרני)

רחל ע. מוסרת את דעתה ותוכן מאמרה של ספילקי (ציירת). (...) אחרי הפתיחה הראו תמונות וחל פיזור רב, השיחה המקווה לא התפתחה. (...) חשבתי שתהיה שיחה וע"כ התחלתי לכתוב. נו, מה לעשות?

8.3 — המשך השיחה על העישון.

פתח ידידי. הוא הציע להוציא את המסקנות. ליובקה שאל מאין לשני חברים הזכות להעמיד את הקיבוץ במצב טפשי? או שהפרט ייכנע או שהקיבוץ יצטרך לשנות את דרכו, ככה זה בכל שאלה ושאלה.

גושו: "אסור אצלנו לעשן אבל לירוק מותר, אני הייתי עוד לפני שבוע בעד עישון אבל שיניתי את דעתי. החברים שהם נגד עישון הם גם בעד שיתוף מלא, בעד שמירה על עקרונות פוליטיים וכו'. לפני שבוע החלטנו החלטה הפוגעת בעקרונות חיינו: עבודה שכירה! — אני שותף לדעה, שאם מוותרים על עיקרון אחד, אפשר להמשיך ולוותר." בני: "להוציא את אברהם בגלל עישון אי-אפשר. לא אוכל לוותר עליו. אבל הייתי מוציא את אברהם בגלל החוצפה. הוא לוחם כל השנים נגד עקרונות מסויימים ופה

הוא מצא את נקודת התורפה של הקיבוץ ורוצה לנצלה (...)." מציע לא להוציאם בגלל עישון אלא בגלל שימוש בכסף פרטי (...).

בירו: "אם נפרוץ פרצה בשטח זה, זה יפתח פתח לכל הפרצות".

רוחמה: "אני הזדעזעתי מההחלטה על עבודה שכירה. עישון — זה בשבילי עיקרון פחות ערך. זהו ערך יפה של תנועת נוער. אני הייתי מצביעה בעד עישון כי האמנתי בכוחו של הקיבוץ. אבל שאלת העבודה השכירה הוכיחה לי שיש צורך בסייגים על גבי סייגים, וזוהי תעודה של חולשת הקיבוץ".

חייקל (אחד משני המעשנים): "יש לי הרגשה שהקיבוץ רוצה לפצות את עצמו בגלל ההחלטה של השבוע שעבר (עבודה שכירה). אני לא רואה את שאלת העישון כשאלה קיבוצית. זוהי בעייה אישית. אני רוצה להיות חבר קיבוץ ואיני רוצה להיות במחתרת".

יוסקו: "אני לא שייך לאלה שמעשנים ברציפות, אבל איני מסכים להוציא חבר החי עשר שנים בקיבוץ בגלל זה, בו בזמן שיש דברים גרועים יותר.

אם הקיבוץ יחליט להוציא את המעשנים, אני מצטרף אליהם." ירכוז ארוך על העמדת ההצבעה: בעד חידוש ההחלטה (נגד עישון) — 43. בעד ביטול ההחלטה — 4. "מי בעד זה שנתיר למספר חברים לעשן?" — 9. נגד — 40.

אתה רואה? עוד לא אבדה תקוותנו! אני מאחלת לך ג"כ הצלחה כזו (במלחמה נגד העישון בתנועה האנגלית).

9.3

בבי,

בבוקר שלחתי לך מכתב. ע"כ אין לי מה להוסיף (...).

בקיבוץ מצב־רוח מזופת אחרי שיחת אמש. עליזה סיפרה לי שאברהם חושב לעזוב. הוא איננו בבית — הוא בחצור — ע"כ טרם ידוע הסיכום הסופי. גם חיקל וודאי יעזוב. בקיבוץ מאוד מצטערים, אבל עם מי שדיברתי ואת מי ששאלתי — "נושא היום" — חוץ ממעטים כגון ז'קו ו', כולם בדעה שלא היתה ברירה.

(...) נסיעתי עדיין מצטיירת במוחי באופן אבסטרקטי למדי וגם משונה. אתה יודע: משונה לי לחשוב שאני באמת אסע מכאן, שאצטרך לחיות צורת חיים אחרת, בסביבה זרה, בכרך. ואני הרי כ"כ פרוכניציאלית. נדמה לי שמעולם לא חייתי במקום אחר. בית פרטי זה משהו רחוק ומוזר. וכל הדאגות הקטנות — משהו מאוס. ואנחנו שנינו על רקע זה! האין זה מגוחך? (...)

אלה

שלום בבי

שלום לך, בבי!

כבר מזמן אני דוחה את כתיבת המכתב מיום למחרתו ומשבוע לשני, אך עכשיו פשוט אין כבר מנוס ותירוץ, (...) בערב פורים קרה עוד "מאורע" — ללאה נולדה בת. הלידה היתה לא קשה ו"הבנות" מרגישות את עצמן ככי טוב (...).

את מכתביך מאריך הקור קוראים ברצון, אם כי אני מניח שאין משפיעים עליך שפע של מכתבים (...).

לפני 3 שבועות עברתי את איזור גבולות, באר-שבע ועסלוג' ובאמצע פברואר היה הכול אפור וחרב. כבר אז החלה נדידה המונית של הבדואים צפונה והיום בכלל אין כבר בדואים בנגב. תאר לעצמך שעד היום ירדו בגבולות 35 מ"מ (...), אך גם בדורות, גת, נגבה המצב קשה ביותר. רומחה הוציאו כבר את הפרות על השדות. מתברר שאנו בחצור נמצאים בדיוק על הגבול. יש לנו בכל זאת כמעט כמות משקעים כפולה מנגבה ואם גם לא תהיה לנו שנת ברכה, הרי גם בצורת ממש לא תהיה. (...) להערכתי, יגיעו המים (קו ירקון — נגב) לנקודות בעוד שנה, לכל המוקדם (...).

ברור לי שהספקנו לנסוע עוד ברכבת האחרונה (מגבולות) ..

וארצנו הקדושה נתונה במצב צבאי, וכישרון היהודים הועמד שוב במבחן (...). המצב יימשך, כנראה, זמן לא מועט — המצב יהיה רציני והמשבר לא יאחר לבוא, ואז, כמובן, יבואו ה"רוקחים" למיניהם של הבית ברח' אלנבי (הועד הפועל) ויתחננו על ארבע: "מתי כבר סו"ס תחסלו את אנשי הטיור (אצ"ל ולח"י)?" הפוליטיקה הרשמית שלנו מובלת ע"י קברניטי האימפריה כמו ילדי הגן (...).

אסיים בשתי שאלות. א': באיזה מידה הצליחו מעשי הטיור להבאיש את ריחנו בעיני דעת הקהל? (...) ב': מה עמדת הממשלה (הבריטית) בעיני האיש הפשוט ומה מעמדה. מהם השיפורים הסוציאליים וכו' שממשלה זו (הלייבור) ביצעה לעומת הקודמת? (...).

אסתפק הפעם בדרישת שלום זו.

גיורא

שלום בבי!

עכשיו הגיע תורי לכעוס על שאינך כותב (...)
השבוע היו בקיבוץ שני מאורעות סנסציוניים. א. בשורה משמחת: צ'כי חזר (מפעילות ב"העפלה"). באמת שמחנו מאוד.
הדבר השני אינו בין הנעימים: פרצה בחצור מגפה. במשך יום אחד נשכבו 30 איש עם חום והקיאו בלי הרף. מהקיבוץ נסעה משלחת גדולה לשם לטפל בחולים ובמשק. יומיים היה הסגר על הפלוגה (בחצור). חששו לפראטיפוס. נו, בינתיים התברר שזו רק מין דיזנטריה משונה. חלק מהחברים כבר הבריאו והחלו לעבוד, אחרים מחלימים. מכת ההרעלות תקפה אותנו. לפני שבוע היתה גם הרעלה בקיבוץ (בראשל"צ) שנגרמה ע"י ביצי דגים. בכל מקום שהלכת עמדו אנשים והקיאו. (...)
ואם כבר מדובר על החדשות, הרי מגיע לנו עוד מזל טוב: יהודית לי (פרחי) ילדה בת. שלומן טוב.
במכתב הקודם כתבתי לך על השיחה בשאלת העישון וסיכומה. היתה בקיבוץ מתיחות. חיכו למוצא פיהם של ה"נדרונים". נו, והם עדיין שותקים, אינני יודעת מה יצמח משתיקה זו (...).
רציתי לכתוב לך על מועצת המפלגה שהתקיימה בשבוע שחלף, אבל טרם שמעתי דו"ח מלא בעניין זה. ע"כ בפעם אחרת.
אלה

בבי!

עלי להודות שמכתבך האחרון בילבל אותי. אולי בכילבול זה אשמה גם במקצת העייפות הנובעת מכך שלא קיבלתי שבועיים שבת. העובדה היא שאני באמת רק בקושי יכולה לכלכל את העובדה שהנסיעה שלי כ"כ קרובה (...).
אבל למעשה, הדבר עדיין לא תלוי בי. כל זמן שלא יפנו לקיבוץ (בקשר לשליחות) והקיבוץ לא יחליט, אני כמוכנ לא אנקוט כל צעדים (...).
אתמול בא לכאן ליכטינגר (נהיד). אמש הוא מסר דו"ח בקיבוץ. סיפר הרבה על שוויץ, על פולין וצ'כיה. דברים שכבר קראנו ושמענו. לבסוף סיפר קצת על הגינות האנגלים שבאנגליה ובכלל תיאור די ורוד על אנגליה. היו לו כמה כריחות טובות וכולם נהנו.

נמסר אמש גם דו"ח ממועצת המפלגה (...), ודאי ידוע לך כבר מה היה שם. אפילו ברדיו נמסר הרבה מאוד. האם אתה שומע את רדיו ירושלים? (...)

אין מנוס מזה שאדם, החי במרחק מהארץ, יחשוב כי כאן האנשים הפסיקו לחיות את חייהם היום-יומיים. עליך להבין שכאן התרגלו כבר גם לצרה הזו (המצב הצבאי), ובפרט במקומות שהעניין לא פוגע באופן ישיר. אמנם גם אצלנו המצב הצבאי נותן אותותיו. בייחוד במטבח. אין להשיג פרודוקטים שונים והכלכלה מאוד ירדה. נו, כמובן אי אפשר לגסוע לתל-אביב, אבל מי שמוכרח יכול להשיג רישיון.

קראת בודאי על המקרה עם אוניית המעפילים? למשך כמה ימים עצרו את כל הגברים מביצרון, 48 מגבעת ברנר ועוד יישובים. 400 מעפילים הצליחו בכל זאת להימלט. שמענו קצת סיפורים על המעפילים והבעיות סביב זה.

כבי, אם עדיין לא ברור לך, הרי אגיד לך בפירוט: נכון הדבר שאומר ישראל פנחסי (באנגליה): רחל פ. באמת במשפחה עם יהודה ס'. זה כבר עניין גלוי וידוע ולא בגדר של רכילות. הייתי רוצה לכתוב לך רכילות, אבל אני באמת לא יודעת (...).

בקשר למצב הבריאותי בחצור — כתבתי במכתב הקודם — הרי כבר בסדר. כולם כבר הבריאו. אגב, למה אינך כותב אף פעם מה שלום האמיכות? האם עלי להבין מזה שהם שבקו חיים לכל חיי? כתוב קצת יותר על הקן שלך. (...) עכשיו אני הולכת לשיחה ואם יהיה שם משהו מעניין, אכתוב. שלום בבי ולהתראות במהרה.

אלה

ראשל"צ 20.3

בבי!

משונה שאתה כותב מדי פעם כי אין לך מה לכתוב. למעשה, אמנם, אתה תמיד מצליח למלא את הדפים (...).

על הפסקת התנועה בשירות "דרום יהודה" ודאי ג"כ ידוע לך. אם אלה כבר פעם עשו מעשה טוב, הרי מענישים אותם. נו, ומכל האמור סובלות... הנסיעות לסינימה ולתיאטרון — חוץ, כמובן, מדברים חשופים אחרים שבחיי קיבוץ היום-יומיים אינם תופסים מקום רב.

בקיבוץ בזמן האחרון רוקדים, שרים: מתכוננים לנשף. יש תקווה שאני עוד אספיק להשתתף בו. מה שהייתי רוצה עוד להספיק, זה לעבור עם הילדים לחצור. אומרים שזה יהיה כעבור שישה שבועות, אך קשה לי להאמין.

אספר לך קצת על הצרות שלי — הכוונה, כמובן, לאנגלית שלי — המורה שלי עזבה אותי לאנחות, היא נסעה כמה שבועות ago לחצור. (...)

הקריאה זה עוד חצי צרה, אבל כאשר אני מתחילה לדבר, אוחזת אותי חרדה לשיניי.

עכשיו מתכוננים גם למועצה כפולה. היא תוקדש לשאלות חינוך וכלכלה — בקיבוץ טרם התחלנו בשיחות לקראת המועצה, מחכים למרצים. השבוע היתה לנו שיחה בנוגע לעתיד המפעלים שלנו. דיברו הרבה בעד הגדלת המסגריה והקטנת הנגריה. הועדה הכלכלית הציעה שבנגריה שלנו יעבדו 10 חברים שלנו ושלושה עובדי חוץ. הם מתכוונים להכשיר בתקופה הקרובה שלושה חברים שלנו במקצוע, למען נוכל אח"כ להמשיך בכוחות עצמנו. עניין העבודה השכירה עוררה התנגדות רבה בקיבוץ. אבל לבסוף — אני לא הייתי בסוף השיחה — אינני יודעת איך ולמה, אך עובדה שהצעתם נתקבלה.

מה עוד לכתוב? כן, האיחוד שלנו עם האמריקאים מתקדם. אמש התקיימה שוב אחת המסיבות מהסוג הידוע: ישראל אטקין ושרה ו. עברו לחדר משפחה. מזל טוב. שלום בבי

אלה

ראשל"צ 23.3.47

בבי!

(...)תוכניתך להיפגש בצרפת הלהיבה אותי מאוד. אתה באמת ילד טוב — ודאי תצחק: כל פעם אני משנה את דעתי עליך — אבל אינני מאמינה שאוכל לנסוע שבוע-שבוועיים אחרי פסח. (...) אתה מצדך תעשה מאמצים שתוכניתך בכל אופן תתגשם. — אתה זוכר כשהזרתני: יהיה לך קר! ואתה התרגזת: אוף, את מדברת כמו סבתא! — אגב, נזכרתי בסבתא החדשה של הקיבוץ, כלומר: אימו של שלום מאמריקה. אישה נפלאה! והחברים האמריקאיים ממש מעריצים אותה. היא

עבדה איתם במחנות קיץ (של התנועה) בתור אחות. כליל שבת היה יום הולדת השישים שלה והיה שמח! ממש חגיגה.

אתה רוצה לדעת על החברים ואני מספרת על אם שלהם. באמת, אינני יודעת מה לכתוב לך. נראה לי שהם בסדר. יש כמובן מה לבקר, ובראש וראשונה את השימוש המופרז בשפה האנגלית. זו באמת בעייה קשה וטרם ידוע מתי ואם בכלל היא תמצא את פתרונה. ביחס לדברים אחרים הרי הם אינם מעוררים בעיות מיוחדות. בחצור הם (האמריקאים), נדמה לי, מהווים רוב אבל אני לא שמעתי כל-שהן טענות "שוביניסטיות" משום צד.

בנוגע לעבודה, הם מעירים תמיד שעובדים אצלנו בטמפו משגע והם אינם רגילים לזה — ביחוד בשירותים. אך גם ביניהם יש עובדים שונים. החברים שהגיעו אחרי נסיעתך עושים רושם טוב. אלה הם: דוד ופרני, הוא יודע יפה מאוד עברית. שני וקורט ובתם נעמי, כולם נחמדים מאוד. עם הילדה אני עובדת מדי פעם. אני מדברת אליה עברית והיא עונה באנגלית.

מחנה קיבוץ א"י ג' בראשל"צ

(...) דברים יותר ממשיים על האיחוד לא אוכל להשמיע לך. עכשיו מתכוננים להוציא "משעולים" (עלון פנימי) המוקדש לנושא זה. או כן! חדשה עלי לספר לך. רחל ב' ילדה בן. נדמה לי שכבר הגענו ל־30 ילד או אולי כבר יותר? ועוד היד נטויה. אוהו! ועוד איך! בארץ שוב קצת שקט: היום גם חודשה תנועת "דרום יהודה" (קואופרטיב תחבורה), אך מי יודע מה ילד יום. שמעתי על השטפונות שהיו באנגליה. הודיעו שהם גרמו לנזק יותר גדול מאשר ההפצצות בימי המלחמה. (.) מחר אני אסע לחצור ליום עבודה בקטיף. ובינתיים לילה טוב

אלה

ראשל"צ 27.3.47

בבי,

(...) ובכן, זהו מצב העניינים. ואפשר להשלים את התיאור בזה שאני קצת מבולבלת. היום, נוסף לכך, גם חמסין הגון. הבעייה העיקרית עכשיו היא: מתי הקיבוץ יחליט (על שליחות לאנגליה), כי עד אז לא אתחיל לעשות כלום (...).

הקיבוץ מתכונן לצאת בפסח לטיול של יומיים בגליל: אילון, פקיעין ומשם לנסוע למשמר העמק לבקר במועצה. אולי עוד אספיק להשתתף. חשבתי לנסוע לכמה זמן לחצור, ביקשתי כבר שיחרור מבית הילדים. אבל עד כה זה לא הסתדר — הייתי יום אחד בחצור ומאוד נהניתי. חידשנו ימינו כקדם: קטיף, ועם אלי. ראיתי חמישה בתיים כמעט גמורים. באחד יש כבר אפילו שמשות ודלת יפה, רק צריך עוד לסייד. בינתיים גרים בבתיים אלה. הם לא כ"כ יפים, אבל לא רע. הגג — אדום, המרפסת עם עמודי לבנים. עושים רושם נאה מרחוק. אם נביא בחשבון שזה יהיה מקושט בפרחים, מטפסים ועצים, הרי יכול להיות יפה. והנוף הנשקף מבעד לחלון הוא אמנם לא גלילי, ואף לא מודרניסטי, אבל כולם נהנים בכל זאת.

ונעים לראות איך שדברים קמים לעיניך. כשיצאתי בבוקר לפדרס עמד בית הילדים עדיין בלי גג. כשבערב חזרתי הביתה, כל הגג כבר כוסה רעפים. והפלוגה (בחצור) מונה למעלה מ־50 חברים קבועים. התחילו כבר להעביר שולחנות מחדר האוכל של ראשון (לציון) לחצור. אולם בראשון כלום לא משתנה. כאילו לא פחת מספר החברים (...).

כשהיה. אפילו לסוכה שלך (על עצי ברושים) כבר הכניסו משפחה. מחר עומדים להגיע עוד שתי משפחות עם ילדים מאמריקה. כך, הכול במצב של גידול אצלנו.

לשיחות לא מרכים לבוא. היה לנו אינצידנט חדש עם הקיבוץ הארצי. אתה זוכר שהזמנתי את פייבל גבזה להרצות? (..) הסוף היה שכאשר הוא סו"ס הופיע, לא באו לשמוע אותו. היה אמנם מספר קטן של חברים, אך הוא סירב להרצות. קיבלנו מכתב נזיפה מהמחלקה — מאוד חריף. מה אפשר לעשות? הקיבוץ עכשיו עסוק בדברים אחרים: מקהלה. ריקוד, בעיות חינוך והתיישבות. כפי שידוע לך, מתכוננים בקרוב להעביר חלק של בית הילדים לחצור. עקב זה שרה א. צריכה לעבור לחצור — אתה יודע שיענקלה א' נכנס לריכוז המסגריה ו"שביט" — הצענו את ידידי בתור מחליף שלה בסיעה (במועצת הפועלים בראשל"צ). הוא כמובן התנגד.

מה עוד אכתוב לך, בבי? (.)

עתה באמת אפשר כבר לכתוב: להתראות!!!

שלך

אלה

2.4.47 ראשל"צ

שלום בבי!

לפתע מצאתי את עצמי בתוך הטרנס של הכנות לנסיעה (...).

בקומונה העיניינים מתקדמים בסדר גמור. את רוב הדברים כבר קיבלתי. הגישה שלהם יפה מאוד. אפילו יחזקאל התרוצץ איתי היום לקנות אי אלה דברים: חיים (אלון) מההנהגה העליונה אמר היום לאריה ג. שהוא מתפעל מההחלטה המהירה של הקיבוץ (...).

כן, שכחתי דבר חשוב: קיבלתי כבר את ברכת ה"רבי" (מאיר יערי) לדרך. היום, במערניה (מסעדת הקבה"א), הוא קרא לי אליי ואמר לי שקודם־כל הוא שמח מאוד מהזיווג הזה. נו, אתה יכול ודאי לתאר לעצמך איך שהתבלבלתי. הוא הוסיף עוד שהנו מתלהב מהתוכנית הזאת (השליחות לאנגליה). שאלתי למה הוא מתלהב כ"כ. והוא ענה: ולמה לא? — באמת, למה לא? שיהיה ככה.

בהתרוצצי בתל-אביב הצצתי גם קצת על פני הים. הוא היה נהדר ולפי-כך אני משערת שתהיה הפלגה נעימה.

האם ידוע לך שמשנה שמיר וחברתו עומדים להפליג גם הם לאנגליה.
 (..) איני יודעת למה אבל זה לא מלהיב אותי כל-כך. איך אותך?
 בבי, אין לי כבר סבלנות לכתוב. חוץ מזה אני קצת עייפה ועליי
 להשכים מחר לקום.
 להתראות! להתראות! להתראות!
 שלך

אלה

10.4.47 שטוקהולם

שלום לך בבי,
 (..) מאז נפרדנו (בפריז) הספקתי שוב לבלוע מנה כזאת של רשמים
 שעוד בשובי לא"י יימשך אצלי תהליך העיכול. (...)
 ועתה לקיבוץ. אני מוכרחה להודות, שהתקבל אצלי מוזר מאוד לשמוע
 על הדיונים על העישון בתקופת המשטר הצבאי בארץ. התעוררה בי
 הרגשת דיספרופורציה רבה. בכלל, מתעוררת אצלי המחשבה שמא אנו
 נאחזים יותר מדי בסמלים חיצוניים ומדלגים על התוכן הפנימי של המהות
 החברתית, כוונתי לדמוקרטיה של אמת — שיתוף חברים רבים בעול
 אירגון וכיוון חיי קיבוץ — יחסי חברים הוגנים, התחשבות בזולת, רוחב-
 לב, שמחה בהישגים כללים של הקיבוץ ומתוך כך — יכולת לוותר על
 הישגים והטבת תנאי חיים פרטית (...).
 מוזר לי כיום לחשוב שאפשר להוציא חבר מהקיבוץ בגלל עישון. הרי
 זהו מקרה שהאמריקאים אינם מעשנים, והאם היינו יכולים לומר שאת
 העליה הזאת לא נקבל בגלל זה שהם מעשנים.
 לעומת זאת, טיפוסי הוא ששליח או חייל שלנו יש לו רק דאגות איזה
 מתנות אפשר לקנות לקיבוץ, ושליחים מקיבוצים אחרים חושבים כל הזמן
 איזה שיכלולים הם יכולים להביא בשביל חדרם ולעצמם — רדיו, סיר
 חשמלי, כלים שונים, כיסויים, בגדים טובים וכו'... הנך רואה שאינני
 מתעלמת מהסגולות המיוחדות של קיבוצנו, אלא נדמה לי שהם טמונים
 בדברים אחרים מאשר אי-עישון ואי-שתייה.
 העליתי רק קטעי הרהורים והנני מפסיקה באמצע, כי עלי להגיע לאיזה
 ראיון בשטוקהולם.

שא שלום

שרה (נכון)

משמר העמק 11.4.47

לכבי — שלום רב!

נודמנתי למועצה ועם צאתה של אלה ברצוני לשלוח לך גם פריסת שלום כתובה. ידועה לך חולשתי לתאריכים ובשעה שהסתכלתי ב"משמר", על מנת לכתוב תאריך, נתקלתי ב-11.4, הרי זהו יום ייסוד הקיבוץ בראשון לציון. נסתיים ה"עשור" הראשון.

בשעה זו הגיעו מכוניות הקיבוץ עם המטיילים ולפי התוכנית תהיה הלילה מסיבת פרידה מאלה.

עכשיו מתחילים להתאסף בחדרנו כל הצירים —
לכן שלום רב

גיורא (בן יהודה)

15.4.47

לאלה הרבה שלום

הנה את רואה, רק שבוע מנסיעתך, ואני כבר כותבת לך. אני מניחה שתבואי לאנגליה לפני מכתבי — ולכן, כתבי מיד איך הגעת — ובכלל. (..)

אני כותבת לך בשיחת קיבוץ. צריכים למסור דו"ח ממועצת הקבה"א ועל אף עייפותי לא יכולתי שלא לשמוע לפחות דו"ח. אולם, כרגיל, גם הפעם הביאה המזכירות לפני הדו"ח סעיף קטן שהנה נמשך ונמשך ואספיק לכתוב לך מכתב ארוך למדי.

והסעיף: נסיעתה של דבורה (ברסקי) לחצור. דבורה מתנגדת בכל התוקף בגלל נעמי (בתה) וגם מבחינתה. היא טוענת שהיא אינה יכולה לנסוע ולעזוב שוב את הילדה, אינה מוכנה לעבוד במטבח וכו'.

את רואה, אותם העניינים המעורפלים בארצנו שטופת השמש. ומה עם הדברים הבהירים בארץ המעורפלת?

בינתיים הוכרע: בעד נסיעתה 11 — נגד 4. גיורא מסכם באופן טרגי: "ובכן, החלטנו שהיא לא נוסעת.."

חדשות לספר לך? יש — בחיי! את הַנוֹכָל* שפרומה גרה בו, ובזמן האחרון האימא של שלום, עקרו — ומעבירים אותו כמות שהוא לחצור. והוא עדיין באיבו. רק בן 20 שנה... תארי לעצמך שלא התפורר ואפילו אף לוח לא נפל. בשבוע הבא יעקרו עוד צריך. וכך תקום לתפארת שכונת צירפים במחצבת חצור. ולנו כאן ירווח קצת...

ועוד חדש — דנו בעניין ידידי כמחליף לי — ועוד ידונו, המזכירות
סיכמה בשלילה. (..)

יש לי הרושם שבימים האחרונים לא נולד אף תינוק — ולא בא אף
אמריקאי. אך בוודאי, בעוד זמן מה, אוכל לתקן את המעוות ולמסור לך גם
בשטח זה.

חזרנו הביתה מהטיול החמסיני והגענו לימים קרים. תארי לך שהחברות
יושבות בשיחה זו במעילים ומכנסיים חמים — ממש קר. זה שוב ייתן לך
תמונה ברורה ממצב הרוח בקיבוץ (.).
החלטתי להקשיב לדו"ח. ולכן שלום לך

שרה (אשל)

ד"ש לך מהבנים ומהאב

* צריך בעל חדר אחד.

ראשל"צ 15.4

שלום לך אלה!

שרה יושבת על-ידי ועשתה לי "חשק" שגם אני אכתוב לך. (..) אני
מקשיבה לדו"ח של י. — מונוטוני, משעמם. (..) ברגע זה לא אוכל לכתוב
לך דברי חוכמה, כי אני מהרהרת בדבר אחד: חדר האוכל הולך ומתרוקן
ובודאי כבר לא יהיה כדאי לי למסור דו"ח חינוכי (מהדיון במועצה).

(...) וכעת על הילדים: חמודים כמו תמיד. אבל מעל לכל מתנשאת
דמותו החייכנית של יזהר (אשל). — ילדי הגן דורשים בשלומך. אנו נכתוב
לך לכשתגיעי לעירך, לונדון. עוד לא נכנסתי לתלם לאחר המועצה. אבל
אעשה זאת במהרה כי צריך להתכונן ל-1 במאי, והשנה אני מתכוננת
להקדיש לך יתר תשומת לב וזמן, לערוך גם ביקורים בבתי חרושת
בראשון, שיראו את עבודת הפועלים והמכונות. אני מקווה שיהיה טוב כשם
שהיה טוב מאוד בנושא פסח. לכן היתה נעימה גם המסיבה (בגן הילדים).
היא באה בסיכום לחוויה אמיתית.

בינתיים מתקרבת שעתי לדבר. שלום, שלום

מלוינה

שלום רב אלה.

לא אחת השתוממנו על שתיקתך. מאז נסעת לא התקבלה אף ידיעה על נסיעתך (...). יש הנחה שסידורי הדואר אשמים. אני מקווה שמרוב בילוי והתרשמויות שכחת או דחית את כתיבתך. אני מתלבטת ולא אדע במה להתחיל. (...)

על ההתקדמות בחצור תקראו ב"על התל". הבתים כבר גמורים ממש, חברים כבר גרים בהם, את הַוּוֹכֵל (צרפון) הראשון מהחצר (בראשון) כבר העבירו לחצור. אין זה כבר פלוגה כי אם שליש הקיבוץ. המוסדות הכפולים גורמים לא פעם לעיכובים וקשיים רבים למדי, ולא פעם נופלים קורבנות מתוך חוסר שיתוף פעולה סדיר.

הצרפון "עובר" מראשל"צ לחצור

חדר אוכל כְּנו כּכר קטן: ישנם רבים המאשרים כי עד ה־15 לחודש יעברו הקבוצות הראשונות (של הילדים) ואני, כרגיל, מחוסרת דימיון ומפקפקת (...).

בחצור יש תופעה מוזרה ומדאיגה של שילשולים וכאבי בטן המחלישים את החברים הירודים, בלאו הכי, בגלל עבודה קשה. נשלחו מיים לבדיקה, ומוסדות קופת חולים מסרבים לבדוק את המצב בגלל התרעומת המפורסמת בקשר לאמיבות...

גם בראשון חברים ירודים ועייפים וכה מרבים להתאונן עד שזה הפך למשעמם לשמוע וגם לא עושה רושם. אני, על כל פנים, מתאפקת לא להפליט משהו כה בנלי.

וכמובן שהגיוסים לא מוסיפים כוח. היום, אגב, גיוס וכל ילדי הגן נסעו לחצור בהזדמנות זו.

בחדר האוכל ישנה תערוכת צילומים של נתן המעוררת התפעלות רבה, מעשה אמן. זה בצבעים. בזמן האחרון הוא הסריט את האמריקאים למען אמריקה (ההורים). גם את ה"אחד במאי".

בקרוב יצחק (קדם) יטוס לאמריקה לשם ביצוע קניית. (...) הוחלט שגם שלמה (ברקאי) יתחיל לטפל בניירות וייסע לדרום אפריקה (...). באמריקה יש לנו הורים וקרובים בעלי יכולת ומצווה היא, לפי הניסיון, להוציא כמה שניתן יותר כסף למען הארץ, במקום שיאבד שם. אבל בדרום אפריקה? לא לנו לנסוע. יש קיבוץ אשר בוודאי ישלח. ובכלל אני חושבת שאין זכות, אפילו ע"י יִרְאִים (תרגילים), לכל אחד לשלוח אוסף תרומות. עוד ב"גבולות" קראנו פעם רשימת גינוי על הנוהג שהתפשט בארץ אחרי המלחמה: כל מוסד, כל גמנסיה הזקוקה לכסף שולחת איש לאסוף... (...). אמש היה נשף המפלגה שעבר בהצלחה. המסמר היה בהופעתו של ערבי בגאום יפה ובעל חוכן.

כתה של לאה ל. (שוש) היתה חולה בבית חולים והבטיאה כבר — מוטקה מוצע כמרכז נגריה ומתנגד מאוד מתוך נימוקים של אי יכולת פיזית, וזה גרם לו ממש למשבר נפשי. (...) זכעת אסיים. שלום שלום. ד"ש לבבי וכתבי בהקדם.

דבורה (ברסקי)

שלום רב חברים !

בדיוק שבוע ימים מאז נפרדתי מכם ועודני בדרך. שהינו יום כבירות ויום באלכסנדריה, מה שגרם לי אכזבה מהפספורט האנגלי שלי. מסתבר שנוסעי המחלקה השלישית הם נחותי דרגה גם כשהם אזרחי אנגליה (אי נתינת רשות לרדת). (...)

היום כבר יצאנו ממיצר "מסינה", אל נא תחשבו שכל כך רע להיות ב"מיצר". הפעם, בכל אופן, זה היה יפה מאוד: מימין הבוהן של איטליה ומשמאל הרי סיציליה והר אטנה המכוסה שלג. עברנו קרוב מאוד לעיר מסינה ולרגעים נדמה היה לי שאני שטה על פני הכינרת. הים היה שקט וגליו — אדווה קלה, וההרים הניצבים כהרי הגליל התחתון. (...)

החברה באוניה היא פחות מעניינת. רבים מהנוסעים כנראה עוזבים את הארץ, למרות שאינם מספרים על זה. מצאתי כאן שתי חברות מעין חרוד הנוסעות בשליחות לגרמניה ועוד שני חברי קיבוצים והרי תא של א"י העובדת.

שלום

אלה

אני מתארת לעצמי שיש חדשות בארץ, אך כאן לא ידוע דבר. אנא, כתבו !

ELLA . PROVIDENCE . — 19/10 47

[illegible]

KIBUTZ G'

RISHON-LETZION

PALESTINE

[illegible]

שלום רב כבי:

(...) וכעת במה להתחיל? ההכנות לנשף (הפרידה מהמושבה) ולמעבר (לחצור) הן בכל תוקפן. לפי התוכנית יעברו בשבוע הבא, מייד למחרת הנשף.. היום התחילו להקים את הבמה הענקית ע"י הלול, צובעים, תופרים שמלות לרקדניות, חזרות עם קפלן (מנצח) וסשה (ארגוב). יהודית אורן מציירת ונראית כצל, לאחר שעושה לילות כימים (...). וזה בעצם ימי העברה — תוכל לשער לך את הקשיים? מכינים גם סרט: "תולדות הקיבוץ" ותערוכה גדולה. הביתנים נבנים במקום הסככה שפורקה ע"י חדר המוזיקה.

הכל דופק בקצב ואומרים שרק הודות לז'קו פרחי כאמרגן. נשלחו המון הזמנות. למחרת הנשף תהיה חנוכת הבית וחג הקציר בחצור וה"העברה". בראשון יישארו: הגן, ילדי בני (רוזנברג) וכ-10 — 7 מניקות.

האחד במאי עבר בשלום, בלי נאומים בגלל חילוקי דעות בין חברינו וחברי מפאי, כרגיל. התהלכה היתה רבת רושם. לתנועתנו היתה שורה ארוכה של מפגינים, למרות שלא היתה השתתפות מלאה. נירים וקיבוץ ר', באוטומובילים המקושטים וגדושי הילדים, היו מרהיבי עין. (.) בת"א היתה הפגנה יפה במיוחד השנה —

בקיבוץ יש קשיים עצומים והמון בעיות שקשה מאוד לפתור אותן — והמוסדות נעמדו במצב קשה למדי. ביחוד שהקשר הטלפוני בין המוסדות אינו פועל כשורה והאדמיניסטרציה הקיבוצית מסובכת כעת מאוד. לאחר שנולדה עוד ועדה — ה"העברה" — ולאחר שנבחרה מזכירות סינטיט ע"י חצי תריסר מצביעים (.) נקווה שיחול שינוי, דבר שקשה מאוד לשערו. לו כלב היה פחות עצבני, היה מצליח, אולי, למצוא איזו שהיא דרך להיפגש עם יחזקאל. אבל בינתיים...

כידוע, עדה וברמה התקבלו בראשל"צ בלי ויכוח. בעוד שבועיים יבואו. ועדת החינוך רצתה לדחות לחודשים מספר, אך לחץ ו. העבודה גבר. (..) גליליה פנתה בבקשה לאשר לה חופש ממושך לשנתיים בכדי שתוכל לנסוע ביחד עם גרשון (פלוטקין). (.) בראשון היתה שיחה שהתחילה בדממה, התקשו להתחיל, אך לאחר שהתחילו שוב לא ביררו איך ומה לדבר. לגליליה השיחה היתה קשה למדי ואוכזבתי מאוד מהירידה לנשמה, מהחצורה בה הרבו להתלוצץ על דברים שנחרטים עמוק — כפי שמסוגלים כל מיני ארצישראלים, בלי כוונה רעה אמנם, וגם בין המצביעים בעד נסיעתה, סתם להשתעשע.

חשבתי שהתבגרו ויודעים כבר לשמור על דיסטנץ כלפי כל חבר. היו גם חברים שניסו להתעלם מקיום משפחה זו; לא רצו להכיר בזאת ועוד שטויות כאלה. אגב, בכלל ישנה ירידה בשטח זה בקיבוץ, לדעתי. גם בסעיף הראשון בשיחה זו (.) ניסו להיכנס לפרטים, אם ידידי מסוגל מבחינת בריאות למלא תפקיד מרכז הסיעה או לא — אך בקשר לזה אין ברצוני להתעכב.

במקרה של גליליה התנגדתי למתן חופש ממושך כזה מתוך כמה נימוקים, אך התוספות האישיות שאחרים הזכירו וחיטטו בהן היו מיותרות. כמובן שזה היה החלק הקטן ממה שנאמר אחרי השיחה — כרגיל בחצר — כל ההגזמות, ההפרזות על צורת חיים וכו'.

יצחק פ. (קדם) הגיע באווירון לאמריקה לביצוע קניות שונות ורכישות. גם שלמה (ברקאי) מתכוון לנסוע לדרום אפריקה כשליח קרן השוה"צ וגם להשגת הלוואות לקיבוץ. (...)

שרה (נבון) קיבלה אישור לחזור אך עדיין אין לה מחליף. (...) מעמנואל התקבלו גלויות, תמונות (מקליפורניה) בלי מכתב. נני נמצא בנסיעות "מגבית" (במקסיקו) ומזמן לא כתב.

התרשמתי מאוד מהבנתה של שרה ושלך על יכולתו, עד כדי גיחוך, של הקיבוץ לדון על עישון וקומונה בימי מצב צבאי. מאוד מובן, ובכל זאת מעניין, שוב להיווכח עד כמה מרחוק נראה הכול אחרת. הרי בקיבוץ לו הייתם, וכשתחזרו, תהיו בין העומדים בראש הלוחמים על סגנון בקיבוץ. חוץ מזה העישון — כבר משעמם לדבר עליו.

הקיבוץ גדל מאוד, רבגוני — וססגוני מאוד.

הספרים הטריים ביותר שיש ביקוש רב אחריהם: "כגנבים בלילה" (ארטור קסטלר) ו"שער הנצחון" של רמק. התקבלה טלגרמה: עוד שני חברים בדרך.

נאומו של גרומיקו הסעיר את כל הלבבות — כמובן: שיחת השבוע. אסתפק בזה: שלום רב.

דבורה

ראשל"צ 15.5.47

שלום רב לך אלה!

ובכן, ס"ס הגיע מכתבך הראשון. ממש כבר התחלתי לדאוג (...). האם לקנא בך? באמת איני יודעת. עד היום, מאז ערב הפרידה הרומנטית בחורשת משמר-העמק, קצת ריחמתי עליך. התרשמתי אז מאוד משירך:

"היו שלום, היו שלום..." (...) יושבת אני כאן בשיחת קיבוץ – התמונה היא כרגיל – חדר האוכל מתמלא לאט לאט, וטוב שלמדנו בהתחלה שירי ביכורים. כרגע דנים על הנצחת שם יחיעם (וייץ) ע"י מכון לבדיקת קרקעות בחצור. (..) עד כה רוב החברים התבטאו בהסתייגות רבה ונימוקם שוקל ומכריע. כך, למשל, טוענים שיחיעם לא היה "שלנו" במלוא מובן המילה וגם דרכו לא היתה דרך תנועתנו. מדוע מגיע לו מפעל הנצחה יותר מאשר למשל, לשאול (קניגסבורג – נהרג בתאונת עבודה). רוב החברים דיברו על כך שאנו נקים בחצור מפעל לזכר כל החברים שלנו שלא הגיעו להתישבות, ובתוכם גם יחיעם (..). הצעה זו קיבלה רוב גדול. לא אמור בזה מה הוא המפעל. עכשיו דנים על שליחת חברות לסמינריון פוליטי אשר יימשך שבועיים. אלישע כבר הודיע באופן קטגורי שאין מה לדבר על שליחת שתיים (..).

רחל ש. תובעת את זכות החברה להשכלה פוליטית ומרחיבה את התחום ככל שאפשר (..). אריה: "מה פתאום מדברים על שאלת החברה אצלנו? הרי מחמישה השליחים יש 3 בחורות" – לי לא ברור מי השלישית. השכנים אומרים שגליליה...

הוחלט כרגע לשלוח 2 חברות ועוד בזמן ההצבעה אריה התחיל לצעוק שהנה באופן קבוע הקיבוץ מצביע ככה ואח"כ בא בטענות לועדות המבצעות וכו', וכו'. קשה היה להרגיע אותו.

כעת ניגשים לקביעת הרכב המזכירות הסינטטית שכידוע כבר הוחלט עליה במשאל-עם. וודאי יהיה זה דיון ממושך ומייגע, בייחוד מאחר שיחזקאל הודיע שהוא לא ישתתף במזכירות זו. (..)

כפי שכבר רמזתי, הכיתה שלנו בילתה את כל החודש האחרון בטיולים וסיורים. בשבילנו זאת אולי התקופה היפה ביותר מכל לימודי הסימינר (...).

(...) כמו תמיד, גם הפעם התעניינתי בבעיות החברתיות והכלכליות של הקיבוצים בהם הייתי. אני רוצה עכשיו לפרט, אך כל פעם מחדש אני מגיעה למסקנה שאין כמו קבוץ ג' ושבהרבה שטחי חיים – לא בכולם – הגענו להסדר אשר עולה בהרבה על הנעשה במקומות אחרים.

הגיע הזמן להיפרד – הדיון עדיין לא הסתיים – שלום רב לך ולכבי, שלמעשה המכתב מכוון גם אליו.

(מיהודית (שפיצר)

שלום בבי,

אקווה כי קיבלת את מכתביי. אלה מתאוננת שלא קיבלה מכתבים. כתבתי לה באותם הימים שכתבתי לך, באמצע מאי, לפני הנשף. הנשף עבר בהצלחה. הארגון היה טוב, היו המונים. ההצגה היתה אורגנילית וקצת קשה להבנה לקהל הרחב. הבמה היתה עצומה. תפאורות מוצלחות, וקבוצת הרקדניות של רחל ע. הצליחה ביותר (...). אליהו בתור נירון היה מקסים. הסרט, משולב בתוך ההצגה, לא היה ברור בערב הנשף ולמחרת הוצג ביתר הצלחה. היה משעשע ואירוני במקצת כשהציגו את הסרט הפוך בחזרה: למשל, נסיעת האוטו להפך מגבולות. גם נאומי ברכה לא חסרו, מאיוס וגולדמן, כמובן שהקהל התפור בשעת הנאומים. היה לכל הנשף אופי לגמרי אחר מאשר רגילים אנו בנשפים בקיבוץ.

איזה זעזוע קיבל אריה כשהכניס את האורחים המכובדים מבנק אפ"ק (אנגלי-פלסטיין) לחדר מסודר יפה עם סדינים מגוהצים, כשנוכח שבני פורט ואחיו הצעיר ישנים שם! — בסידור אורחים היה כתוב: "פורט" — מנהל הבנק... לחברים היה סידור קולקטיבי על הבמה ובנגריה. למחרת נסעו לחג הביכורים בחמסין קשה. לא נוכחו אורחים "גדולים" כפי ששיערו. באו שכנים מהסביבה. לא הייתי ולפי הסיפורים לא היה מאורגן ביותר, והשרב הכבד. חזרו הרוגים.

הציפיה והמתיחות לקראת ההעברה לחצור רבה. זו שיחת היום. הערב הודיעו בשיחה באופן חגיגי: ביום שלישי באמת עוברים — היו מחיאות כפיים סוערות. כל-כך הרבה דברים עדיין לא מוכנים שקשה לתאר זאת. אגב, המצב בקופה רע מאוד, ממש אין כסף וקשה לבצע את הקניות הרחופות ביותר. עדה וברמה הגיעו השבוע. אייה הצטרפה לילדי הגן. אייה וברמה השמינו ונראים מצויין.

מאיר כ. — האמריקאי - החליט לעזוב (...). הוא בחר יקר מאוד ותהיה זו אכילה קשה. גם ישראל טרמו יעזוב בימים הקרובים, עקב ההעברה לחצור. עדנה לוקחת אליה את אבנר. (...) בועדת החינוך דנו בעניין, והייתה הצעה של כמה חברות שדרשו לסכם כי על עדנה למעט בביקורים (בקיבוץ) ולנתק ככל האפשר את יחסיה עם ערן (רוזנברג), מתוך כך שהם מזיקים! מעניין, לא? סוכם שהיא תיקח את ערן פעם בשבוע אליה.

הדבר שהסעיר ביותר את הקיבוץ וכוודאי בעוד רגעים יתחילו לדון על זה, הוא עניין גיוואי נבן.

כרגע מקריאים את מכתבו: הגיע למסקנה שעליו לעזוב את הקיבוץ. צורת הברור שיכנעה אותו כי אבד האימון אליו — הוא רכש אוטו לנסיעות לעבודה ע"י אי אלה מקורות פרטיים — הוא טוען כי קיבל הלוואה מאיש פרטי למען המוסד בו הוא עובד, ובהדרגה המכונית תועבר לקיבוץ ע"י כך שתשלם את עצמה.

בברור שהתקיים בוועדת החברים הוא הודה שהמכונית אינה רכוש המוסד. (.) ההלוואה לא ניתנה למוסד כי אם לו. התגלו עוד כמה פרשיות שהוועדה גם לא רצתה לטפל בהן (...). המצב קשה וחמור למדי בקשר לשרה (חברתו). ממנה התקבלה טלגרמה בה היא מבקשת לדחות כל הכרעה עד בואה (משליחות בסקנדינביה).

בימים האחרונים זה סיפק חומר לשיחות והגבות שונות (...). בקשתו היא להישאר עד חזרתה של שרה עם הילדה. ו. החברים קיבלה זאת. אברהם וייזל דרש שהטקסי (מכונית) יישאר בקיבוץ, כי הוא נרכש בזמן שהיה חבר קיבוץ. ידידי ביקש מהקיבוץ שלא לפרסם בחוץ ושלא צריך לקלקל לו. (...). כעת ליובקה נותן הערכה לעניין. לדעתו צריך להוציא מסקנה אחת ברורה: כל השנים לא נתנו לו אשראי ואלה התוצאות. סוכם ברוב קולות לקבל את בקשתו של גיורא. מתנגדים שניים — סערה גדולה.

— בני מקריא פילטון על הנשף. (...) המרכז לעברית "ישן". זה מקנה זכות לדבר עוד יותר אנגלית. מסתובבים חברים חדשים שאינם יודעים לדבר עברית.

(...) גם בשטח הפוליטי השתררה תרדמה כללית...

(...) כמה מילדי הגן חלו בחזרת — איריס מצחיקה מאוד ונראית, כפי שנעמי אומרת, כבלון. ועדת החינוך נתקלת בקשיים רבים בקשר להעברה. נוסף לזה יצטרכו בעתיד להחליף את בני ורחל ז' — אומרים גם את מלווינה. אגב, ז'קו ו. (ירון) מוצלח מאוד בוועדת החברים (...).

אסיים הפעם.

שלום רב

דבורה

חצור 10.6.47

לאלה שלום !

מכתבך האחרון עם רשמיו הביא אותי במבוכה, דווקא הפעם יש לי רצון לכתוב כמה וכמה דברים משמחים בחיינו, אבל נדמה לי שלך יהיה

קשה להאמין להבין, כי חברים שכתבו לך לפני היו קצת מיואשים. ולי נדמה שגם הם כיום היו נסוגים קצת מדעתם. הימים הם ימי ההעברה. שוב הופיעו מראשון אוטומובילים, עמוסי ילדים וחברים על סמרטוטים רבים, ושוב מדי פעם מופיע עוד צריף אשר מזכיר לחבר זה או אחר את שנותיו הקודמות. הצריפים הישנים, השחורים אשר קמים כאן לתחייה בוודאי יצטרכו להמשיך עוד עשר שנים. הילדים כבר הסתדרו לפי קבוצותיהם ולאט לאט העבודה מתחילה להיכנס למסלול. הקיבוץ כולו בהתישבות ועצם הדבר מכניס תקווה. אמנם, ישנה הרגשה שמבחינה חברתית אין הדבר משנה הרבה, אבל משוכנעת (אני) שבמשך הזמן, כשהתנאים ישתנו — בעיקר תנאי המגורה, ולחבר תהיה יותר הרגשת בית, ותהיה לו הרגשה שדואגים לו — אז ייתכן וגם הוא ישנה את דעתו, גם הוא ימסור את חלקו להעברה, ולי נדמה שמבחינה זו דווקא התחלנו טוב.

קצת מהנעשה: כחצר התרבו הילדים, בית תינוקות לתפארת, שני בתי הפעוטות מאוד יפים ונוחים, עדיין לא התרגלת שזה ממש שלנו, ולעתים נדמה שזאת דירה שכורה. אבל למטפלות בוודאי נהדר. המחצבה (מרכז הקיבוץ — לפני מחצבת קורקר) מדי פעם בפעם נהיית יותר צפופה, נוספים צריפים והמחנה משתנה. הוחלט להעביר במשך החודש את כל הצריפים, להעמיד אותם איך שהוא ולהרוויח את הזמן עד הגשמים.

יודעי דבר אומרים שבעוד שבועיים יהיה חשמל. אומר לך אח האמת שזאת היא שמחה שעוד לא היתה כמוה, כשחברים רק מדברים על-כך — פניהם זורחות. ובאמת, הסבל הוא גדול מאוד בשעות הערב, ממש קשה לעבור את החצר. אנשים עושים רושם שמתעצלים לצאת מהחדרים והמחנה ממש ריק מבני-אדם. חדר-הקריאה אשר מדי שבוע בשבוע מעבירים אותו למקום אחר, מתוך מחשבה שאולי על-ידי כך מרוויחים מקום, הוא מאוד לא מסודר, לפעמים חסרה אפילו זכוכית למנורת (נפט) ולפעמים המנורה עצמה איננה. כשכל זאת קיים, הרי בסוף די חושך ויותר מחצי שעה אין לנו האפשרות לקרוא. מקווים שבקרוב יעבירו את הצריף שפעם היה חדר-הקריאה הראשון ויעמידו אותו על הגבעה ואז, אם ישפרו קצת את העלייה, הרי יש אולי סיכוי שיהיה לאן להיכנס. כל זה חסר מאוד אחרי שהתרגלנו ליותר טוב.

הערב נודע לנו שלשולמית נולדה בת. זאת היא הבת העשירית בתקופה האחרונה. אבל אין בזה הבדל: הרי להורים הדבר לא משנה, ובעיקר לחיים (מאירי), הוא ממש מאושר. בבית התינוקות עובדות עכשיו יעל ועליזה (וייזל) ומי שתחליף עכשיו עדיין לא ידוע.

הדיונים השנתיים עדיין לא נגמרו, מספר הועדות התרבה וזה דורש הרבה זמן, והרי הקיבוצניקים לא מוותרים על רשות הדיבור.

(..) הקיבוץ החליט על קָלָב כעובד בתנועה, על ניסים (בכר) כמדריך לקיבוץ רבדים* — זהו קיבוץ חדש שלנו.

הקיבוץ הוא בחופש, בינתיים, עד אשר הוועדות תיבחרנה (.). ואפילו שיחה אין. גוֹשׁוּ כתב בעצם ימי הדיונים דבר-מה מאוד טיפוסי לדיונים.

(..) אסיים הפעם, למרות שאינני יודעת אם מכתבי זה יספר לך דבר-מה על החיים שלנו.

שלום רב

מרים (נדיב)

* בגוש עציון

לבבי ולאלה — שלום רב!

זו הפעם הרביעית אני מתיישב לשולחן, נוטל את העט ומחליט להתחיל לכתוב. (...) הסרט שהוצג בנשף היה מוצלח, אולי הקטע המוצלח ביותר (...). גם הוריי ראו אותו בסינמה, בשעה שיצחק (קדם) הציג להם סרט צבעוני מהקיבוץ, חצור, הילדים והמפעלים. הוא כותב מכתבים מעודדים (מארה"ב). הצליח לגייס לא מעט כסף — סבורני שיותר מאשר שליחי קרן השוה"צ, ולפני שבועיים יצא כבר המשלוח הראשון לדרך. יחד עם עוד שני מסגרים (עולים) ערכו סיורים מקצועיים בכתי חרושת לכרוזים על מנת ללמוד את דרכי הייצור. אם כי לא נוהגים לצקת שם בשיטת יציקת לחץ, הוחלט כאן לקנות מכונה כזו, לאחר שראינו דוגמאות ברזים כאלה. בכלל, המסגריה מפתחת פעילות ראויה לציון: מחליפים כמעט לגמרי את הציוד (...).

הנשף נגמר במזל טוב וביותר הצלחה מאשר קיוו יום לפני זה. בכל זאת, היו ויכוחים סוערים סביב המחזה עצמו, על האידאולוגיה שבו שאושרה על-ידי מרכז המפלגה כמתאימה לעמדותינו. אני סבור שההצגה קלעה למטרה (...). מבחינת היצירה הקיבוצית היתה זאת, בלי ספק, עבודה קולקטיבית המונית: מקלה, ריקוד וסרט, המחזה, הבמה, האירגון ושיכון 250 אורחים — טוב שזה רק אחד לעשר שנים.

אתמול התקיים הכינוס בדליה. גם שם הופיעה קבוצת הרקדנים עם המקלה ועם הריקוד מההצגה. אומרים שהצליחו. בכלל היה הכינוס, לפי דברי כל 70 חברינו שנסעו שמה — אני ויתרתי הפעם — מאורע שלא ראתה עוד ארץ ישראל: 25.000 איש, שיירות של קילומטרים של אוטובוסים, מראשון נסעו 600 בודדים, מרחובות 1000, כל תל-אביב וזה דליתה, על חיפה, העמקים והגלילים אין מה לדבר, וכל הלילה חוללו. מ⁹⁰ בערב עד 3³⁰ בבוקר. אירגון — למופת. הופיעו גם קבוצות ערבים ודרוזים שזכו לתשואות מיוחדות. נוכחו חברי ועדת החקירה (מטעם האו"ם) וראו את החרם הערבי מופר מלמטה. אגב, גם ראש עיריית עזה הפר אותו אתמול כשהוא, תחת משמר עצום, קיבל את פני הועדה (של או"ם) בגן העיר.

ובנגב צבי מוביל את קו המים לגבולות. העבודה נתחדשה לפני שבועיים ותסתיים בקרוב. למרות האיסור של הממשלה (הבריטית) והוצאת חוק המים, בחרו מסודותינו את המועד המתאים — כי לא קל, לעיני "אומות העולם", למנוע הזרמת מים לאיזור שכל תושביו הנודדים ברחו

ממנו צפונה למצוא מעט שלף לכבשים וגמלים שנותרו (...).
על חצור אפשר לכתוב הרבה: מתקדמים. פחות מהדרוש, בצרות
ומריבות, אך בסך הכול מאוד מהר. מחרימים לנו עכשיו את הבאר ע"י
הקמפ' ואדמה — טרם ידוע כמה.

ועל יתר ענייני הקיבוץ מוטב לא לדבר, הרי אני חבר מזכירות ואם
אתחיל לשפוך את חמתי — לא יספיקו אפילו 10 מכתבים. בלאו הכי אני
מצוברח יתר על המידה וזאת, כנראה, גם הסיבה שדחיתי את הכתיבה מדי
יום ביומו.

ולבסוף, כמובן, על שלום הילדים. נמרוד קיבל היום חזרת (...). ושוש
מתפתחת טוב ומראה כבר כל מיני חוכמות, כיאה לבת הורים כאלה...
ובזה די.

שלום גיורא (בן יהודה)

שלום רב לכם !

אתה, בבי, תבין לרוחי ולא תדון אותי לכף חובה בגלל שתיקתי. נהייתי
עצלנית כמור, למשל. כרגע נודע לנו ששרה באה מחר באווירון, אסע לקבל
את פנייה.

היו שלום.

לאה (בן יהודה)

ראשל"צ 6.5.47

21.6.47

26.6.47

שלום רכבות לך אלה !

עינייך הרואות איזה הם התאריכים שניסיתי מדי פעם לשבת סו"ס
לכתוב. (...) אין לומר שמאז עזיבתך את הארץ עברה תקופה ארוכה, אבל
עליי עבר רבות ולכן גם פשוט לא נמצא הרגע המתאים. אני עכשיו שוב
אדם "נורמלי" — ז.א. גמרתי עם ההיריון — לא היה קל כ"כ (...).
בעיקר סיקרן אותי לדעת את חוות דעתכם ויחסכם, למשל, לשיבתם של
עדה וברמה, ואנו עומדים בפני מבול של "חוזרים בתשובה" (חוזרים
לקיבוץ). כיום אנו מתחילים לראות זאת בצורה לא פשטנית כ"כ, כי חוסר
הנעימות מתחילה לעבור מהחוזרים אל המחזירים (...).

— היום אני ממשיכה סו"ס בכתיבה. השבוע הגיעה שרה נכון הביתה
משוודיה בטיסה. זוהי פרשה שלא היתה מחוייבת המציאות לקבלת פני

שרה. על כל פנים, היא תצטרך להתאזר בכוחות התגברות מרובים ועוד אינני יודעת כיצד ייגמר.

אבל, מאידך, קיבלנו את פניה בשמחה רבה, כמו שהנכם מכירים את טוב הלב הקיבוצי (...). סיפרה ומספרת רבות על שליחותה.

אני שותה בצמא כל מה שיכולים לספר לי על ארצות רחוקות, תמונות וקטעי נוף ובולעת אותם בעיני רוחי (...).

השבוע יצאה תוספת מיוחדת של "על התל" למאורע מרובע ב-25/6: הוציאו בפעם הראשונה תפ"א במכונת איסוף. אספו מ-8 דונם. גויס הקיבוץ בראשון לחצור. באותו יום הופיע גם הבולדוזר להורדת שני מטר מהגבעה — מסכנה סוכתו של גדליה. מכונת הקידוח בכל זאת המשיכה לקדוח לאחר שינוי הוראה מהמוסדות — וודאי תבינו מזאת משהו (איסור קידוח בתוקף "הספר הלבן") — והעיקר: הגיע טרנספורמטור ראשון לחשמל ובקרוב נתברך באורות רבים — כְּמָה עוסק בזה במלוא המתח החלוצי, התחיל מחדש... — מהר, לא כן? וגג בריכת המיים הראשית נגמרה יציקתו.

רואים אתם — טמפו! אומרים שלאמריקאים אין טמפו, ועוד הרבה דברים אומרים (...). היו שלום וכל טוב. מקווה לקבל ממך משהו, אלה. שלום, שלום

רחל (סלע), גם יהודה

שלום רב לך בבי!

אפשר לומר שדרושה היתה הרעלת קיבה חריפה כדי להביא אותי לידי כתיבה אליך, שהרי אני כותב לך בשעתה של הרעלת קיבה כזו (...). אותה הרעלת קיבה ממאירה תקפה אותי לאחר שקינחתי, עם מספר חברים ממקומות שונים, הרצאה על המצב הפוליטי ומצב הביטחון בארץ במנה גדושה של בסקויט ושוקולד עבש ממחסן הצרכניה שבמושב הגדול בו התכנסנו. נושאה של אותה הרצאה היה: כיצד נתכונן למאורעות 1947. כמובן, אין יכולת לנחש את התפתחות המאורעות המדיניים, אך בחוגים אלה הולך וגובר הביטחון שלא נימנע ממאורעות דמים, אם תיפול הכרעת האו"ם במידת מה לטובתנו.

כשמתחילים דיבורים כאלה להתעופף פה ושם אתה חש משהו שמחלחל בגרונוך — חלחלה? גם כך אין כאן יום בלי רצח ואין אנו חסרים אלא את הרצח הגדול. ועל-כן כ"כ מרגיז אותו פרצוף של בן המושבניק: חזק, דשן, "גברי" — במידה שסימני הזכרות הם גם סימני הגבריות במין האנושי — משופם ותפוח נחיריים, מבסוט מעצמו, חסר כל פיקפוק ובו לך ולדברך מעומק חיותו הקולאקית. "מה יש, חברה, עזבו אותו! הלוא הוא במיעוט..." ומגחך, או "כל ערבי הוא גנב". "במידה שכל יהודי סרסור" — אני עונה לו, והלו, כדי להצדיק את שנאתו הגזענית, מוכן לקבל את עצם התורה גם לגביו. "מה אתה חושב, הנאצים צדקו לפחות ב-50%.

שיא חייו של זה: אופנוע ו"חתיכה". למה שלא יתפעל מן הטרור? ההקרות המטושטשות שלהם אינן עומדות בפני האימפולסים התוקפניים (...).

אנו עומדים בשעת מפנה: בלוקדה של ה"פורשים" (אצ"ל ולח"י), התנגשויות, מגמה לחיסולם, ועם זאת יניקה והנקה מאותם מקורות אידיאולוגיים. פשוט נהדר להסתכל איך האקרובטים האלה מרקדים על החבל הפוליטי, נוטים פעם לצד זה ופעם לשני (...).

המנהיגות חושבת להצליח ע"י ניהול טקטיקה נכונה המביאה בחשבון את העם השכן, הרגליו, מנהגיו, כבודו, פיצולו המעמדי וכו', מבלי לוותר על אסטרטגיה פוליטית מסולפת מן היסוד (...).

אני עומד עתה בקריאת טרילוגיה של אלכסיי טולסטוי: "האחיות", 1918", השלישי עוד לא הודפס. רומן המעביר את תקופת המהפכה הרוסית וימיה הראשונים. שישית כדור העולם — קלחת מפעפעת ורותחת — עוברים על פניך זרמים, מעבדות, שכבות, בריתות, אגודות, בגידה בקנה

מידה מיליוני, רעל מסתנן משורש עד צמרת, והקרבה בקנה מידה מיליוני, יצרי חופש סוערים מלופפים קצף ריאקציוני (..) — אור וערפל. עולם, עם, תנועה, קיבוץ. יחיד. ויש ואני רואה את העולם האנושי כסלע גבישי אשר כל גביש — פרודה, כל גביש — חלק: הוא שווה קור וצורה (.) ולרגע אתה חש עצמך — תחושה מופלאה — בזעיר אנפין, עולם ומלואו — וכל מעשה או אי מעשה שלך מצטרפים להכרעת גורלו של השלם.

אור וערפל. יש ואתה ניצב מול החיים כאספקלריה מול אספקלריה, האחת משקפת את השנייה וחוזרת ומשקפת עד אין סוף. ככל שתעמיק להסתכל, אם כך פנימה ואם החוצה, תחזור ותראה אותה אמת עצמה (...). הממדים של ההיאבקות בתוך החברה האנושית הם כה עצומים, והכוחות כה איתנים ששב אין טעם בכינויים המוסריים שאנו נוהגים לכוות אותם. המוסר הסוציאליסטי וההכרה הסוציאליסטית הם גילוי עליון ליצר הקיום האנושי, ויש רצון עז לזרוק ולנפנף קורי קורים של תקוות, חלומות, הזיות, אמונות, ולקדש אך ורק את המעשה היוצר והמניע, את המהווה, לעבוד רק אל אחד: ביצוע. די כבר להתמזמז בדמדומים. כל מה שהוא נשק, כלי עבודה, ומכשיר יש לחשל, לאמץ, גם לאהוב.

אין דרך אחרת לגאול את עצמך מחרפת התקופה שאתה חיי בה, מחלאת ושחיתות וציניות השלטון החיצוני והפנימי. אין דרך אחרת של היעקרות מטין האינרציה אלא הרמת עצמך בבלורית ראשך.

כך. התעופפתי קצת. אך בלי התעופפות כזו מדי פעם אין אני יכול לעמוד על הקרקע.

שרה חזרה והביאה איתה את המרחקים (..) וכתמיד, מדי פעם, מציף אותי נחשול תשוקה לראות את העולם. שוב אין זו פריצה למרחקים, פריצה לשם פריצה. רצון הוא להשביע רעב גדול, לקרוע אופק למחשבה, לחוויה ולביטוי.

שמע, אני יכול לכתוב לך גם אחרת! שמא עניין לך בדבר מסויים? (..) מדי פעם, כשאני מצליח להרים את ראשי מתוך עולם הילדים והימהומם — אני מפיק שיר. אני שולח לך כמה מהם, האומרים הם לך מה? כה מעטים כאן המבינים עברית והמבינים שירה מיעוט שבמיעוט, ואף אלה אינם אומרים דבר.

בני (רוזנברג)

(נרצח כעבור חודש — קורבן ראשון למלחמת העצמאות).

פְּרָעוֹת בְּעִיר

לא נִפְעַר עוד הַפָּצַע.

אף דָם מְנֻטֵף.

אף תִּסָּב אֲלֵמְנוֹת לְבַקֵּשׁ לָהּ

קֶרֶבָן.

ומי יַעֲצוֹר?

מי נִפְשׁוּ יִתְרֵף

לְהַצִּיל אֶת הָעִיר

מֵאֲרָבָה?

עֲקַת־צֶל־קִבְרוֹת־מִתְקַרְשָׁה, מִשְׁתַּרְעַת.

לְכָבוֹת בְּנֶחֱוָשׁ: "מִי יִפְלֹחַ?"

מִתְהַלֶּכֶת בְּרָחוֹב הַפְּלוּגָה הַפּוֹרֶעַת

בְּשִׁרְיוֹן

בְּפִגְיוֹן

וְאֵלֶּה.

רוּחַף בְּשִׁרָה מִפֶּחַד הַמּוֹת.

כָּלָה וְיָגַז

כָּל מִבְטָח־שִׁכְחוֹן.

כָּל חֶסֶן הִרְהֵב

וְנִרְוַע אֶל־מּוֹת

לִפְתָּע נִדְפּוּ...
פְּכָחוֹן?

גַּם לֹא הִתְהוּם תִּבְיָנָהוּ

לְבַעַר.

זו עיר,

חזיונים לה היו לחם-פת.

התשיג מעטה מזמת-חיתול-ער,

ובעוד לה מועד —

לא תפת?

קודמה תאמין

כחה כי גדול הוא.

יאוש יהדפנה —

אל פחת-כליה.

תכחש נכוחה מה קציניה ידגולו.

אבן-בנין.

או חבל תליה.

ולא לחנם האפעה

אצל צפע!

יחדו סממו את עורקי

הנשוכים.

נתשה בינתה.

היתה בה כאפע.

נפלה בסומא,

ביר חשוכים.

הה, כפי גבך,

העיר הנבהלת.

נלושות.

ועתה — כך תראה אלמות.

נטשת תוחלתך, במפשע ואולת,

תוחלתך היחידה לך

אל-מות!

לאלה — שלום רב!

אני נוהג, לפי בקשתך, לכתוב רק לאחד, כי ממילא יעבור המכתב לידי השני. (..) לפני יומיים הגעתי בערב לחצור לשיבת המזכירות וגם צבי ברומן (בר-אמוץ) נזדמן שמה. הוא סיפר שקו המימם הגיע באותו היום "משנק" ל"גבולות" והוא יוצא למחרת ב-4⁰⁰ (בבוקר) שוב לשם (..). הצטרפתי אליו והשכם טסנו לנגב דרך מכרות הגפרית על יד "נחביר" — היא קבוצת "בארי" שנקראת עכשיו "גרר" (..). הקטע: "תקומה" — "עמרה" טרם הונח, כי נתגלעו שם קצת קשיים עם השכנים. על כן המשיכו מ"עמרה" עד "שנק" ועברו את הוואדי ונכנסו אל הנקודה. השם: "צאלים". עד שמה הונחו שני קווים מקבילים, 6 אינץ' כ"א. לאחר הפסקה של כמה ימים והכנות הוחל בתנופה באיזור "שלנו" ("גבולות"). כ-200 איש השתתפו וביום הראשון הונח קו משנק עד גבולות. על מנת למנוע עניינים וסיכוכי קרקע הונח הקו באמצע הדרך.

אנחנו הגענו ביום שני בשעה 7⁰⁰ בבוקר (..). וכך התנהל המבצע או בלשון בני-אדם — operation: בשעה שלוש בבוקר יצא טרקטור "קטן" — 100 כ"ס עם מתלם ענקי והתחיל לנוע בדרך כשהוא משאיר אחריו תעלה — עומקה 50 ס"מ. בשעה 3³⁰ יצאו המכוניות שהועמסו עוד יום לפני-כן (..) ופיזרו צינור על-יד צינור לצידה של התעלה. ב-6⁰⁰ התחילו לפעול קבוצות מניחי הצינורות, 20 קבוצות, כ"א 4 איש. החיבור, כמו בחצור, בטבעות. ב-9⁰⁰ יצאו קבוצות הלחמה (..). ב-12⁰⁰ יצא טרקטור עם בולדוזר לכיסוי התעלה (...). המכוניות סיימו את עבודתן בשעה 11³⁰ ובצהריים זזנו עם יוסקו צפונה. בנסות הלילה הגיע הקו ל"דנגור". חושבים שבמשך שבוע-שבועיים יסתדר הקטע החסר ובעוד חודש יזרמו כבר מיים לכל נקודה ונקודה. בין היתר יש להשלים את החיבורים לנקודות מהקו הראשי. בונים גם בתי בטחון בכל נקודה ונקבע מועד לגמר בנייתם עד 15 לאוגוסט, כי פה מתכוננים באופן רציני לתקופה לא שקטה עם השכנים.

קצת דפק לבי כשהייתי שם וחזיתי במפעל. אנחנו יכולים להתגאות בשנות ישיבתנו (בגבולות) הביאו ליחסים כאלה שיאפשרו את הביצוע של 25 ק"מ תוך יומיים, בה בשעה שבכל יתר השטחים מגיעים ל — 3-4 ק"מ ביום. לא היתה כל הפרעה או סיכסוך רציני.

צבי עושה עבודה ראויה לשמה. חבל שהקיבוץ אינו יודע להעריך את הדבר כראוי. גם בחצור הולך שמו לפניו ולקראת התקופה הקרובה יהיה לו

שם תפקיד נכבד בפציפיקציה (השקטה) של האיזור הפרוע הזה. — (...) כך נזכרתי קצת בימים שלנו ב"גבולות" ובסופו של דבר הגעתי שוב לסיכום הידוע: הסתלקנו משם כרגע האחרון. אוי לנו, אילו עתה היינו שם. ולכם שלום

ג'ורא (בן יהודה)

16.7.47

שלום לך אלה!

והנה בזה לפניך שוב פעם דברי הילדים. כמובן שאת מכתבך קיבלנו ובזה אנו באים להשיב לך תשובות.

נועה: "אני מתגעגעת אל בבי ואלה. שבבי יידע שאני אהיה בכית-ספר — אבל בבי יכיר אותי בכל זאת לפי הצמות הארוכות. תהיינה לי צמות עד הנה" — היא מראה עד המותניים.

נורית: "אם יהיה לך כסף שתקני לנו אוטומובילים או רכבות. אנו רוצים שאת תשלחי לנו מכתב ותספרי לנו איזה שמות לילדים שם. אנו מאוד מאוד מתגעגעים אליכם".

עודד: "לאלה ולבבי דרישת שלום מכל הילדים. שתקני לנו אוטומובילים עם מעלית שמסובבים אותה". נורית מעירה: "יש כאן בארץ, למה צריכים לקנות מאנגליה?"

עודד בבטחון: "אין בארץ" (..)

דקלה: "כבר נולדה לי אחות. קוראים לה עידית, ואני רוצה מאוד שאת תבואי, שכבר תראי אותה (...). היא קטנה, קטנה, כמו בובה. עוד לא יודעת לראות, היא לא נולדה לפני הרבה ימים. שלום, שלום מהאחות, מוידה וממוני ומדיקלה."

אורי: "כבר עברו ילדים לחצור. חצור, זאת התישבות שלנו. יזהר עבר, ורותי, וגבי, ואסא, והגר וילדי אליס וילדי צביה. עברו הרבה חברים לחצור והם באים לבקר."

איריס: "אמציה ושלומית גם כן עברו. ואם אני לא אעבור בעוד חודש או חודשיים ואז אני אכתוב לך עוד פעם מכתב. שלום, שלום לכול הילדים שאת מלמדת. כעת סיפור שתספרי לכל הילדים שלך: מיום חמישי כבר אברהם (אבא) בבית הבראה. כעת הוא מבריא. בעוד כמה ימים יחזור וזה הכול".

ניבה: "כבר שלומנו טוב (לאחר מחלת החזרת). בגן אנחנו כבר עובדים הרבה. בגן-הילדים לא כל-כך מרביצים. יש לנו כבר כלבה קטנה, נחמדה

שלא נושכת, קוראים לה: כובה. כשאתם תבואו היא תהיה גדולה. (..) לחצור העבירו כבר את הצריף הקטן שפעם אני גרתי והצריף שרחל של גבי גרה. העבירו גם את הצריף שאיריס גרה. עוד מעט יהיה לי או אח או אחות, או תאומים (..). לאיריס קנו שתי כובות תאומים. אני כבר עברתי לחדר אחר — חדש"...

במהרה בקרוב עומדים אנו בפני שינויים רדיקליים בהרכב העובדים בקבוצות הגדולות. ואלה למה? כבודו החליט להשתתף במאמץ העליה הפנימית של הקיבוץ. אי לכך יחולו שינויים: יהודית ש' צריכה לסיים את לימודיה בספטמבר. הגן שלי יעבור אליה. רחל ל. (ארנן) תעבוד בקבוצה של בני ביחד עם ילדי רחל ז. בתור גנון. קיבוץ "נירים" הסכים להשאיר (את רחל ל.) לנו לעוד שנה נוספת. (...) רחל ל. כמובן, מוכנה ברצון להיות אצלנו וגם לעבוד באופן עצמאי. בני (רוזנברג) עושה צרות ואיננו רוצה בשום אופן להמשיך (לעבוד בגנון), אשתו הנחמדה עוזרת לו בכך. מה לעשות! רוצה בבעל סופר ולא מטפל (...).

הילודה בקיבוץ במלוא הקצב. נדמה לי שמספר הבחורות ההרות עוד אף פעם לא היה כה גדול כמו עכשיו. ביניהן בחורות שלא היית חושבת עליהן שתעשינה "דבר כזה" (...). נו, מה דעתך? את רואה שהגיעו זמנים שבהם גם אני יכולה לספר לך "חדשות".

הקיבוץ בסימן העברה לחצור. עוד מעט יהיה שם חשמל (..). ילדי הגן מתוחים ומחוסרי סבלנות. נפגעו פגיעה קשה מכך שהקטנים "האלה" עברו ואנו, הגדולים, נשארו (בראשון). אנו נוסעים לעתים לביקורים משותפים (...).

בציפיה למכתבך אני מפסיקה.

שלום, שלום

מלוינה (ירון)

ראשל"צ 21.7.47

לבבי שלום רב!

האם עדיין זכור לך החום הארצישראלי בימי תמוז? איום ונורא! (..) הרדיו גם הודיע שעובר גל חום עצום בקהיר שזה עשרות שנים לא היה (כזה). ומה אפשר לעשות בערבים כאלה? ובחצרנו הקטנה הכול רותח, אינך מספיק להירגע קצת מהתרגשות שגרם מקרה אחד, מיד יש שני המרתיח אפילו את דמי הקר.

(קיבוץ) נירים עבר השבוע אלינו וגרים באוהלים גדולים ובצפיפות (...). היתה מסיבה צנועה, וחברי קיבוץ ג' מרגישים ומדברים על הרגשת הזיקנה. שוב שמח קצת בחצר, קולות צעירים אופייניים: צחוק והשירה (...). חברינו ציפו מאוד לבחורות ה"נירות" — עדיין לא הספקתי לשמוע את התרשמותם.

חברנו מאיר ר., לאחר שעזב, החליט לנסוע לאמריקה להשתלמות בשטח החינוך במשך שנים מספר. זה עורר התרגשות רבה לאחר שיש לו השפעה לא מעטה בחוגים די רחבים (באמריקה) בתור מזכיר אגודת הסטודנטים לשעבר (...). סלביה, חברתו של בקי, קיבלה חופש לאחר שהוא עזב וקשה לה לסכם באופן סופי מה לעשות.

ההחלטה בקשר לנסיעתה של גליליה עוררה הד ציני מאוד, וישנם חברים שכמעט קיבלו שוק, מרוב הפתעה, לאן קיבוץ יכול להגיע בחוש המסחרי שלו. והמעשה כך היה. לאחר שהקיבוץ החליט בשלילה (חופש ארוך), גליליה הכינה את כל ניירותיה והתכוננה לנסוע. היא ביקשה לערער, אך וועדת החברים לא קיבלה את ערעורה (...). בינתיים התעוררו אנשים בעלי שכל וחוש מסחרי והעלו לשיחה את גליליה כהצעה להחליף את יצחק פורגי (קדם) בארצות הברית, היות והיא נוסעת בין כה וכה (...). יש חברים שהסכימו בהחלט לחופש ולנסיעתה, אך לא כשמעמידים את הקיבוץ בפני עובדה, וביחוד כזו כשלא קיימת בעיית כסף, כשיש מקורות צדדיים (...). וכעת, כשחברים ותיקים במקרה אינם וישנם בעיקר אמריקאים אשר מעט מאוד מתמצאים, אפשר להעביר הרבה החלטות מעניינות.

כבר התחילו לחשוב על הרכב ו. המינויים ובשיחה מחר תעמוד בעיית ה"מזכירות" אשר למעשה איננה (...).

בשבת שעברה חגגו את יום הולדתו של עמי ושל נדב. אצל אליהו היה קומזיץ רב משתתפים.

הגיעו מכונות שונות ורכות (מאמריקה), בין היתר מכונת לחם — מכניסים כיכר ומהצר השני יוצא פרום. גם מכונת כביסה, מסחטה ומכונת ייבוש, ועוד יגיעו (...). סשה (ארגוב) רצה לקנות רדיו ומהחיר היה מעל ליכולתו. לא נזכרו להזכיר למענו את המחיר (...). גם זה הסעיר לא מעטים.

אליהו (ארבל) ביקש לאשר לו עזרת הורים, מאחר שאביו יוצא לפנסיה, כדי לאפשר הגדלת הזריחה והגדלת הכנסות להורים. הוועדה הכלכלית החליטה לאשר לו סכום של 120 ל"י במקום ימי עבודה, כי אין אפשרות לשחרר אותו.

יהודית (?) התרגשה מאוד שלא הועמד העניין בשיחה, אם כי היתה בוודאי כוונה כזו. — בינתיים הוועדה הכלכלית התחרטה בגלל זה שאליהו הזמין להוריו מקרר ששוויו 80 לא"י ושואלים — הייתכן?
ואליהו מצדו התרגש, למה גיורא נ. עדיין בחצר שלנו ולמה נסחב העניין הזה (...). את השידור מאוניית המעפילים (אקסודוס) שמענו ברם קול מ"שביט" (מפעל לאלקטרוניקה של הקיבוץ) וזה היה מוזעזע (...). את "הצריף החדש" העבירו היום לחצור. התינוקות שם לא מרגישים טוב ביותר, מניחים שבגלל חוסר הצמחייה והיובש — החליטו להמטיר.
וכך אסיים, צריך לקום ב 4⁰⁰.

שלום רב

דבורה (ברסקי)

חצור 25.7.47

לבבי שלום רב!

וודאי השתוממת שנזכרתי בך, אך יש דברים בגו. הייתי ימים אחדים בחופש וחשבתי לכתוב לאלה ולך, אך בינתיים הגיע גיורא והזכיר, כדרכו, שעוד מעט ונחוג בר-מצווה משותפת (לעלייה ארצה). זה התירוץ.
קצת הדים מהקיבוץ? העניינים יגעים ביותר והגענו לנקודת שפל רצינית. היא משותפת לכל המוסדות ולכל שטחי החיים: פוליטי, חינוכי, כלכלי, חברתי. ויש הרגשה שהעניינים מתנהלים ללא כיוון ואפיק נכון. בענייני אירגון אף פעם לא הצטיינו, אך פה בחצור אפילו הדברים הפשוטים, היסודיים אינם בטור: החצר, התנאים ההיגייניים, השמירה, הטיבה פרועה — הלילה גנבו שוב, הפעם הכמה קשה לדעת. פה יושב חצי הקיבוץ והמוסדות מתאימים עדיין לפלוגה של 30 איש. — די ל LAMENTATIA (כ"י).

גמרנו נשף מוצלח, קצת לא רגיל בסגנונו, אך מעניין לכל הדעות (...). לא מזמן ביקרנו בחג המחולות בדליה. המחולות עצמם לא משכו את תשומת הלב כליכך כמו עצם הכינוס ההמוני. בעקבות הכינוס השתולל פולמוס בעיתונות, החרדים מחו נגד הכינוסים בשבת שקשורים בחילול שבת ע"י נסיעה. ההסתדרות נסוגה וכמעט התנצלה, ועד היום נמשכים הוויכוחים על הערך האומנותי של המאורע הזה.

בינתיים המאורעות הפוליטיים דוחקים כל מחשבה — וודאי מוגזם

קצת — על ענייני תרבות ארציים. יש עוצר בחלק גדול של הארץ וגם בני דודינו אינם טומנים ידם בצלחת.
 כל זה ביחס להווה. אשר לפרספקטיבה: הנקודה עצמה תהיה יפה אי פעם, שינו את פניה באופן יסודי ואם אנחנו נרצה — היא תהיה יפה מאוד. מה יהיו פני הקיבוץ — אולי גם כאן כדאי להביא בולדוזר או שמא תספיק מחרשה עמוקה?
 אם זה מעניין אותך — הג'ג'י (הבן — עופר) מתפתח טוב וגורם לי נחת רבה.

ךרוש בשלום אלה
 חזק!

אילנה (בארי)
 ראשל"צ 1.8.47

לבכי — שלום רב!
 כשהחלטנו לפני שבוע לכתוב לך, לרגל חג ה"בר מצווה" לעלייתנו, אמרה לי אילנה שהיא תכתוב קצת על הקיבוץ, על הצרות שבו, על אוזלת היד, ההרגשה הרעה שתוקפת כל יושב בו ועוד ועוד (...).
 בלי ספק הייתי יכול למלא עוד מכתב, ואולי כמה, בנושא ההוא. ובפרט כשאני "כלי ראשון" מבחינת הקרבה לבעיות ופתרונן או אי פתרונן (...). קיצורו של דבר — זיפט. לא היתה לי עוד אף פעם הרגשה כזו של כישלון, חוסר יכולת לעשות את הדבר הקטן ביותר. עבורי זה, כמובן, גם כישלון אישי של פעולה במזכירות, ומובן שאני משתדל למצוא גם הצדקות אובייקטיביות לאי הכישרון הסובייקטיבי.
 נדמה לי שכעת הגיעה שעת פורקן לכל הדיכוי שדיכא הקיבוץ את הפרט במשך העשור האחרון, בו רתם הקיבוץ את היחיד לצווי הכלל והחברה. ועתה — אדישות נוראה, אנוכיות משועתת, פינה שקטה בחדר, טענות על הכלכלה הבלתי מספקת לילד "שלי". אם משהו ממלא איזה תפקיד, הרי הוא עושה זאת מתוך אונס ובלי חשק, יוצא ידי חובה מבחינה פורמלית, רק כדי שאי-אפשר להביא אותו לבירור ולהאשימו בשביתה — ותו לא. הליברליזם הספיק כבר להדביק ולהעלות על השטח את היסודות שקודם היססו והתביישו להרים ראש. ואם משהו עוד מוכשר למשהו, הוא מציע עצמו לשליחות ותפקיד — אך רק לא בקיבוץ.
 סיכומי של דבר — יכולתי למלא כמה מכתבים מלאי חרון וייאוש,

ואני טרם הסתגלתי לכך שבחיי קיבוץ צריך להתנהל הכול לפי תקנון, סעיפים, כללי אירגון וסמכויות, אך כנראה שאין מנוס — אך לא אני אצלח ל"ניהול עסק" כזה. —

אך בימים אלה אני נזכר, בעל כורחי, בתקופה שלפני 13 שנה, לא בקשר לעלייתנו, אלא מה שנעשה בארץ הפלגתנו (גרמניה) בתקופה הזו ושנה קודם לכן, בקיץ 1932. כמובן הבדל "קטן", לא היה אז כובש זר (...). מחנה הפשיסטים הולך ומתרחב, השפעתו על הזעיר-בורגני עצומה. סחיתות, איומים ושווד — כרוזים מתרברבים, הכחשות בנוסח הידוע, פקודות יום, עיתוני קיר, פסקי דין מנומקים — כבימים ימימה. כנגדם — מילים יפות ובסיוס — הגינויים ("ע"י מוסדות היישוב): "רק לא מלחמת אחים". הם (הפורשים — אצ"ל ולח"י), כמובן, נתפסים בזה ומנצלים את הדבר כיד הכישרון הטובה עליהם. למחרת תליית השניים (שני סרג'נטים בריטיים) עברו 5 קבוצות בני 15-20 איש כל אחד והשביתו את העיר העברית כולה, פרט למקום אחד ויחידי — אולם ה"אוהל", כי ידעו מנהיגינו את אשר עלול להתרחש ביום הזה, ביטלו את הנחת אבן הפינה לאצטדיון "הפועל" ובלילה הסתגרו היטב בבית ארלוזורוב — כאותה בתי-ענה שִׁבְעַת רצון מעצמה. מגבוה מחליטים על הפעולות הנגדיות ומלמטה אין נשמעים כבר לפקודות, כי אבדה כבר כל שליטה על הדרגות הנמוכות ואנשי השורה (של ההגנה).

בתקופה זו, כמובן, משחזו בן-גוריון את החרבות למלחמה הפנימית בתוך ההסתדרות, מכינים בחירות חדשות. העונה נוחה. סיעה ב' — (אחדות העבודה) שבורה ורצוצה. "עת להחזיר לידיים בטוחות את השלטון המלא" (בהסתדרות). "חפחד מהפורשים — הרי הוא פחד שוא". אנלוגיות עם ארצות אחרות — "מצוצות מן האצבע": "היכן היתה תנועה קיבוצית ממושמת כזו, משען לתנועת הפועלים המאורגנת" — ככה בויכוח על סכנת השתלטות מהצד ההוא (הרביזיוניזם).

אך לקראת הבחירות "גוזרים" מפת אירגון חדשה, זורקים ממועצות הפועלים את הקיבוצים המסכנים את שלטון ה"בונצים" (הבוסים): גבעת ברנר, נען, עין החורש, גבעת חיים, דמת הכובש, העוגן, קיבוצי המפרץ ויגור וכו' וכו' — "משען התנועה"! בבית ההסתדרות צוברים נכסים: בניינים, מגרשים, אפרט (מנגנון) מנופח ופקידות עצומה, הכול מבריק ומזהיר, ביטחון עצמי, שאננות, טפיחה בכרס — והאויב מ"שמאל" — היו דברים מעולם ויבוא יום, והוא לא רחוק, בו ייכנסו 10 בחורים אל

הבניין המפואר באלנבי (בית ההסתדרות) ויבקשו לפנות את המקום ולהניף
על הגג דגל אחר (במקום הדגל האדום), אך עד אז "רק לא מלחמת אחים"
(...). ולכך הגענו לאחר 13 שנה! אולי התמונה שחורה מדי??

חוששני שלגמרי לא

בברכה

גיורא (בן יהודה)

רוחות על התל

בכי שלום,

אני רואה שהיו לנו אותן הכוונות. אבל לא רציתי אני להיות המתחילה. זה שבוע שעברנו לחצור. בעיקר אני עמדתי על כך, הרי נמאס כבר לחיות חיי משפחה בצורה כזאת. העניין הגיע עד שיחת קיבוץ והוחלט שעם גמר קו המיים צבי יישב בבית. ושוב החלו הנסיעות לחצור וכו'.

בקיזור, קמנו ועשינו. לקחנו את הבנים ועברנו. כיום נמצאים כאן חמישה ילדי גן אשר הוריהם היו כאן והילדים חיו חיי נסיעות 3 ימים בשבוע. מלווינה אמנם התנגדה, אבל ההיגיון החינוכי הבריא ניצח. נמצאים כאן נועה, אורי, ניבה, נורית, איריס. וכמובן משפחותיהם.

על חצור לא ארכה לכתוב. עומדים אמנם חמישה בניינים יפים ולעומתם 10 סוכות קש. אמנם הוחלט חגיגת לבצע את ההעברה בראש השנה ויהי מה, אבל... גם לדלות של אנשים יש גבול. ואת הדברים המינימליים גם כן לא יספיקו לבצע תוך שבוע. ועתה צריך יהיה להחליט בשיחה האם לקיים את הדיונים בכל זאת בראש השנה ולהפסיד ע"י כך 3 ימי עבודה. לדחות את העברת הקיבוץ? או לעבוד במלוא זקיטור, להעביר את הקיבוץ, ואז ייצאו ימי הדיונים בסוכות בערך.

כאן ההרגשה הכללית היא לא נעימה, לאנשים כבר נמאס לסבול. תאר לך שבגלל חדר מוכנים להגיע עד לשיחת קיבוץ. אנשים לא יכולים להבין איך אני שבעת רצון בסוכת־קש. אומרים שכנראה אין לי כל הרגשת בית וחיי קבע. עוד זה היה חסר לי, להתמרמר בגלל חדר.

(..) לו ידעת איזה שטויות מביאים לשלוש שיחות קיבוץ! (..) בכל אופן, לא רק שהקיבוץ איננו נהנה, אלא גם המשק סובל — מלבד הרפת. הוועדה הכלכלית החליטה להשתלט גם על ענייני חברה ונוצר בוץ גדול.

עד אשר אריה כבר רוצה להתפטר. בקיצור, כל החברים מחכים לשיחות ראש השנה. אולי אז תבוא הגאולה לקיבוץ.

לא התכוונתי לכתוב לך כ"כ הרבה בעניינים אלה. כנראה שגם לי יש צורך קצת להתפרק.

בעניין (רצח) בני מה אכתוב. מכה כזו כבר מזמן לא הוכינו. הנורא בדבר שהוא כאילו רץ לקראת זה.

הייתה לו שבת באותו יום והתחננו אליו שלא ייסע, כי ידוע היה על אי השקט עוד מהבוקר. והוא עשה את שלו. נסע לתל-אביב לקנות צעצועים...

(...)

שלום, שלום וכתוב

ירדנה (בר אמוץ)

23.8.47

שלום לכם אלה ובכי!

וודאי אתפנה פעם לכתוב לכם מכתב קצת יותר ארוך על הקיבוץ, על חייו ועל אלה שנלקחים מאיתנו באכזריות כזו. אני יודעת אם הגיעה אליכם הידיעה (על רצח בני רוזנברג) ובאיזה דרך. זה היה היום הארוך ביותר בימי חיי ואני חושבת גם בחיי הקיבוץ.

עוד לא הספקנו להריח את ריח המאורעות בארץ והתמרון הראשון רצה דווקא בקורבן כל-כך יקר! אין פתרונים לעולם המטורף הסובב, סובב אל האפס.

ובכן, כאמור, אשתדל פעם אחרת, אם תגיע שעה כזו ששוב נוכל לשבת שלויו נפש, לכתוב על שטריות והתרחשויות מצחיקות בחצרנו. וודאי מקבלים אתם "על-התל" ועוקבים אחר המאמצים שעושה הקיבוץ להגיע בקצב המהיר ביותר לתצור ולהיות יחד. כרגע זה חשוב מאוד והילדים מהווים בשטח זה בעייה חריפה.

(...) כבי, אתה צריך לעשות פאוזת בפוליטיקה הגבוהה — האמת היא שנהנינו מאוד ואגב, גילית כישרון כתיבה רב — ולכתוב קצת אינפורמציה על התנועה, אם אין אלה סודות, ועל עבודתכם, אופיה והקשיים שעומדים לפני ארצישראלים. פשוט, סקרנות אוכלת אותנו.

ככה זה, בכל זאת ממשיכים איך שהוא וחיים. גם לאחר כל זאת.

היו ברוכים בחזק ואמץ

רחל (סלע)

לבבי ואלה הרבה שלום!

בוודאי כבר לא תאמינו אם אומר כי רבות התכוונתי לכתוב לכם. לא תאמינו גם אם אומר כי קשה מאוד היתה עלי הכתיבה עד כה. לא תאמינו ותצדקו: כי אין הצדקה לאי-כתיבה של רבים מאיתנו לכה מעטים בשליחות. כמה, ס"ס, שליחים לנו בחו"ל? (..)

העבודה במשק קשה, המרחקים ממקום העבודה לחדר — סליחה, סוכת קש — ומהחדר לחדר האוכל וכו' — מרחקים עצומים לאדם הרגיל ל-3 דונם של ראשל"צ. הרוחות מעייפות, מרדימות, מנורת הנפש המהבהבת קלושות מקשה על הכתיבה. הנה רציתי למסור אמש דו"ח משיבת הוועד הפועל (של הקבה"א) בעין החורש, ישיבה מעניינת (...). ובכן, השיחה התחילה בשעה 8³⁰ — עד אז עסוקים עם הילדים ואוכל — צבי ב. (בר אמוץ) מסר סקירה קצרה, ליובקה מסר על פגישה של וועדות פוליטיות בתא. — כל זה עד שעה 9¹⁵, דברים מעניינים, חשובים. קצת פרטים על הפרדס, על ההכנות לבחירות וכו'.

התחלתי ב 9¹⁵ וב 9⁴⁵ נשאר בודדים. ההחלטה היא לסיים שיחות בשעה 10⁰⁰. אך הן מסתיימות מעצמן בשעה 9⁴⁰ (...).

הנה, כי כן, השפעת הרוח, החושך והעייפות (...). תקוותי לאור, כי יבוא. נדמה לי שהחשמל ישנה הכול. אני זוכרת את היום בו הכניסו חשמל לעיירה שלנו ברוסיה. נדמה כי אורו העיניים. נראה.

ועצוב, עצוב מאוד. החשים זאת כולם? — לא אדע. אני, בכל אופן, מתהלכת בהרגשת אי וודאות לגבי המחר.

היה עליי להוציא חוברת 30 למותו של בני — עדיין איש לא כתב, גם אני לא. ומה יש לכתוב. עדיין מדברים על בני כעל דבר חיי — קבוצתו של בני, אמא של בני — ואין רוטטים. ואין מתעצבים. ויום-יום אני עוברת לעבודה בפרדס ע"י קברו.

קצת אדמה — וזה בני. לולא היה מכאיב, היה זה ממש מצחיק. בני בוודאי היה צוחק לאמונתנו התפלה שהוא איננו — ובכל זאת עובדה היא. ועובדה גם שחינו חוזרים למסלולם הרגיל. ערן (בנו של בני), נדמה לי, אפילו עליו יתר על המידה. ברכה (חברתו של בני) זינקה לחיי הקיבוץ במרץ מיוחד, ערה לכול, מתעניינת בכול. אמא של בני החליטה לעבוד במרפאת השיניים שלנו, על אף סיכומה מלפני שנה שכבר קשה עליה העבודה.

וכלנו ממשיכים באופן רגיל בחיינו, רגיל מדי. מימים הראשונים (אחרי

מותו) דיברו החברים בטון נמוך יותר. נראתה כוננות ורצון למעשה משותף — וכיום חזר הכול כרגיל. ובכל זאת, נראה לי כי העצב קנה שביתה עמוק, עמוק בלב.

הנה היתה שמחה בקיבוץ — שמחת חיים: ניצל יפתח (קרני) שלנו! אחרי חצי שנה של חרדה ושל סבל התברר שיפתח בלע חתיכת זכוכית בגודל של 2 ס"מ, וזה טייל בגופו והפריע לנשימתו. ובאורח פלא קפצה הזכוכית לתוך מכשיר הבדיקה. וניצל הילד. היתה שמחה. התאסף הקיבוץ בחדר של צ'כי (אברהם קרני) ופרומה. שרו, שתו יין, טוב היה, שמח. ובכל זאת חסרה הרשימה של בני. ועלה זכרו.

השבת חגג הקיבוץ כ-8 ימי הולדת. הם נדחו בגלל שבועיים אָכַל — והיה שמח. היה טוב לראות את התאומים של עליזה. נפלאים. כבר בני שנה. נדמה לי שילדים כה נחמדים לא היו לנו עד כה. הגר ואסא בני שלוש, תמר בת ארבע, נורית בת שש, אכן גדלים הקטנים.

וחצור מתפתחת על אף ההזנחה. הגבעה השתנתה במשך שנה באופן מפליא. הפרדס משגשג ממש, על אף היותו מוזנח מאוד כאשר קיבלנו אותו. גם גן הירק נותן יבולים טובים. בכלל, יש פה הרגשה טובה של יבולים (...).

היום חזרו חווה ואהודי לקיבוץ.

נדמה לי שאלה כל החדשות שאפשר לספר לכם. כן, יהודית ש. חזרה הביתה (מהסימינר למורים) ועובדת בפרדס ובקרוב בגן הילדים (...).

היו שלום, סלחו על הכתיבה המקושקשת — אני קצת חולה והעולם נראה לגמרי אחר כאשר משקיפים עליו אפרקדן (...).

אליעזר הכהן מסר לי ד"ש מכם — מתלהב מבכי ומלא תקוות לגבי אלה. זוהי האינפורמציה האחרונה אשר בידי.

ושוב שלום

שרה (אשל)

חצור 10.10.47

לבבי שלום רב,

לפניי מכתבך האחרון והמכתב של אלה מה-27.9.47. ובכן, נתקפתם על ידי גל מצב הרוח העכור שהשתלט על כל האי שלכם, ומה שחסר לכם עדיין בכיוון זה מוסיפים לכם מן הבית. ואם חשבת, בבי, שאבוא לחלוק על

הדברים ולנסות להפוך אפור לוורוד, הרי טעית הפעם, כי באמת יש דברים קשים לא מעטים. ובכל זאת ... ואת ה"בכל זאת" גם אתם יודעים.

ואם ישבנו לפני שנה, בערב ראש השנה, על הגבעה הזאת, הרי במשך שנה זו נעשה כאן משהו. וגם בפנים הקיבוץ התקדם משהו (...). גם האיחוד הולך ונהיה לעובדה. נכון, גם אני זועזעתי ע"י דברים שונים, אך שנוא עלי הבכי העקר של "התפתחות" שנהיה למודה — חולפת, אני מקווה — ואשר לא פעם משמש לבוכה רק אמתלא נוחה להתפרקותו הוא מערכיו — ערכינו. לכן, פחות בכי ויותר מאמצים לשמור על כנות ועל ישרות הדרך, כי יותר מעניין להתקדם, דווקא, בעולמנו הזיפתי מאשר להסתאב בלא עת תוך התחכמויות של גיל וסוציולוגיה, כפי שכעת נהוג אצלנו.

וכעת קצת על הדיונים. לפני זה דע כי אתמול נולדה בתה של שולמית ורבה השמחה. בא לקיבוץ חבר חדש, משה הרלינג (ארנן), מחיילי הבריגדה, לפי המלצתו של שייקה ויינברג. צבר ירושלמי סימפטי מאוד. שהחליט בגיל 27 להצטרף ל"שומר הצעיר". הוא רפתן ואיש נחמד למדי. הדיונים הוקדשו השנה לבעיות אירגוניות (...). מבחינת סדר היום עמדו שני נושאים לדיון: (א) אירגון המזכירות (ב) אירגון המשק. אחרי זה נבחרו הוועדות.

בסעיף הראשון היה על הקיבוץ להכריע בין שתי ברירות — מזכירות סינתטית, ז.א. מורכבת מכאי כוח וועדות ושטחים, או מזכירות כללית המתאמת את השטחים בצורה שהיתה מקובלת אצלנו עד לפני זמן קצר. הקיבוץ בחר בצורה השנייה שנראתה לרוב החברים כמבטיחה יותר דמוקרטיה. בוויכוח שקדם להחלטה זו (...) נמתחה ביקורת נמרצת וחריפה, אם כי שקולה למדי, לגבי פעולת המזכירות והוועדה הכלכלית. ההחלטה האירגונית הנ"ל היתה, איפוא, במידה רבה תוצאה מהלך רוח זה של שאיפה ליתר דמוקרטיה ותיאום עליון ומצד המזכירות דווקא, לא מצד הוועדה הכלכלית.

מגמה זו התבטאה גם אחר-כך בבחירות האישיות בהן סוכס (...) שלא א. כי אם גיורא יהיה מרכז המשק — גם זה מתוך חשש הציבור לידו החזקה מדי של א. (...) אתה רואה שהקיבוץ, בכל זאת, עוד יודע מה שהוא רוצה ושאיןנו נכנע בעיניים עצומות לאיזה גורל עיוור של בירוקרטיזציה בלתי נמנעת.

וכאן יש להעיר קצת על שאלת "רכז המשק". לאחר שוועדת המינויים הציעה השנה בפעם הראשונה תפקיד כזה לשם תיאום בפיתוח הענפים, המפעלים וכו', התפתח וויכוח על עצם התפקיד, מתוך חשש כי זה יכול

לגרום ל"שלטון יחיד". חוששים אלה התנגדו לעצם המושג החדש "רכז משק", וסברו כי מרכז הוועדה הכלכלית יוכל למלא תפקיד זה גם ללא סמכויות נוספות, אם יינתנו לו מספר ימים.

הסיכום היה שהכירו בנחיצות התפקיד, אך צימצמו בהרבה את הסמכויות המוצעות (...).

קצת על הבחירות: ניסים ידריך את "רבדים", כלב ייצא בפסח להנהגה הראשית, ליובקה ויהודית ש. צריכים להיות בוועדת החברים. בקשת התפטרותו של אריה לא התקבלה. בידז'ו נבחר למרכז קניות פלוס ריכוז מחסנים. טרם נקבע מרכז מפעלים — פורגי (יצחק קדם) הגיע אמש ומסר דין וחשבון (...).

דיון חברתי — שנתי יהיה רק בעוד זמן מה (...). היו כמה פרצות רציניות בשטח החברתי, אך, בחשבון כולל, הדברים אינם כה גפּוּלֶךְ (נוראים) כפי שמציירים אותם לפעמים.

אם נרים ידיים ונצחק: "אנו כושלים", תהיינה לפי זה התוצאות. אך כאמור: קצת עקרונות, קצת גישה של בן-אדם וקצת אירגון מוצלח — והעניינים יכולים להתפתח בסדר גמור. מה שאיני אומר שזה יהיה כך. עליי הוטל לעסוק שוב בעברית. מילא. השנה לא נעשה כלום בשטח זה, מחוץ למאמצים הבלתי פוסקים של חיים מאירי וגם קצת מצד רוחמה. (...). אגב, בעוד שבועיים יטוס שלמה לאפריקה (דרום אפריקה).

ובכן, היו שלום

שלכם

ידידי

חצור נובמבר 47

לאלה שלום רב!

וועדת הקשר התחלפה והנני להציג לפניך את יורשי הפירמה: פנחסי (רחל סלע) את שטרן (אילנה בארי).

(...) קודם כל קצת אינפורמציה כללית: אמש נסתיימו, בעזרת השם (!), שיחות ראש השנה. הן נמשכו זמן רב כי קשה היה למצוא את החברים אשר מתאימים מבחינה אובייקטיבית וסובייקטיבית — ורבים היו העירעורים.

עיקר הדיון נסב על האירגון המשקי ופה קבעו תפקיד חדש — : מרכז משק (...). אחר וויכוח ממושך ולמרות חששותיהם של שוחרי דמוקרטיה

אחדים לצורת "דיקטטורה קיבוצית", הקיבוץ חייב תפקיד כזה ובחר בגיורא. אך גיורא התפטר אחרי שבועיים מטעמים פרטיים, ובמקומו נקבע אמש אברהם וייזל (...). מתקבל הרושם שהפעם קופחו התפקידים החברתיים מתוך כך ש־40 איש יושבים עדיין בראשון לציון.

ניסים לא נסע עדיין לקיבוץ רבדים* ועד כמה שידוע לי אין ברצונו לעשות זאת (...). ממאורעות הימים האלה: הערב התקיימה מסיבת פרידה למלווינה בגן הילדים: היא מסיימת את עבודתה בגן ועוברת לראשון — שם ז'קו רתוק לנגריה.

שלשום התקיימה הרצאתו של דר' מייזלר, מוועדת השמות, על השם לנקודתנו: הוא הוכיח, באותות ומופתים, שלשם "חצור" אין כל שחר ואין כל סיכוי. הצעתו היתה "ברקאי" (ע"ש הכפר הערבי ברקא). אם לא נבחר בזה הוא מייעץ לפנות לאיזה שם נייטרלי — צמחייה, נוף וכו'.

יש לציין שלא היו נימוקים משכנעים בפי מתנגדיו — מלבד אחד — שקשה להחליף שם נקודה כל-כך הרבה פעמים. אך טרם הוחלט בדבר.

(...) לשני בתי הילדים — תינוקות ובית סוכנות גדול — נוספו שני בתי פעוטים יקרים מפז: כל אחד עלה כ-1,600 לא"י (...). במרחק מה משם, בכיוון הגדר, הועבר צריף הגן הראשון (הגן הירוק).

חמישה הבניינים לחברים עדיין עומדים בבדידותם המזהירה. לעומתם התפתחה "המחצבה". שם שורר חוק: פרו ודבר! כל יום צומח צריף חדש, מלבד כמה נמושות כבר הועברו כל הצריפים מראשון. אך הם השתנו עד אין הכר: צופו ב"טול" מבחוץ, ב"סוליטקס" — חומר בהיר, נעים בפנים, רוצפו. הקיצור הם נחמדים, עומדים שורות, שורות וחסרונם היחידי, הנצחי נשאר: הצפיפות. שם גם מרכז החיים ה"חברתיים": מקלחת, קומונה, ועתה גם כן הקלובצ'יק (בית שימוש) המרכזי, אך הוא טרם הושלם.

אל הרמה (הגבעה) לפני חדר האוכל העבירו את חדר הקריאה מראשון. יעקלה פ. (נחתומי) — שיחיה עד 120! — בנה לו מרפסת מכל ארבעת צדדיו ושיווה לו צורה והדר ויצר לנו בזה מקום צל נעים.

אולי יש לך צורך במשהו לקראת החורף?

שלום רב

אילנה (בארי)

* בגוש עציון.

שלום רב בבי!

אם אינך יודע מי וועדת הקשר השנה, וודאי תשתומם (...). אתמול, בקבלנו את המכתבים, היה זה בשעת ארוחת ערב — לחצור מגיעים המכתבים בערב וחדר האוכל הומה מאנשים — נדמה היה לי שאנו שמחים יותר מאחרים למכתביכם וצמאים לדעת על הנעשה אצלכם (...). ובכן, אצלנו בחצור החדשה כבר הספיקו אגמי הגשמים להפיל אוהלים ולהעניף סוכות קש. תקופת השנה די מאוחרת ליורה שחיכו לו, ולפני שבוע בישרה את בואו סופה הגונה כזו — בערך כמו ב"גבולות", עכשיו שוב בהיר ומתאים מאוד לטיולים.

בזה גמרתי את חובתי למנהג האנגלי בדיבורים על מזג האוויר... הקיבוץ עדיין עומד בתקופת סיום הבחירות לוועדות הקיבוץ, המנגנון הוא מסועף וכבד והאנשים עצמם רוצים קצת לנוח. בשיחות האחרונות דנו בענייני דירות. מצב השיכון קשה למדי ונאבקים קשה כדי לשמור על העקרונות נגד "שתי משפחות בחדר" או פרימוסים נצחיים (...). לפני שבוע בערך התקיים דיון רחב בוועדת המשק עם אליעזר הכהן ופיינמסר, מהמחלקה הטכנית של הקבה"א, על דרכים כלכליות בקיבוץ, הרחבת הפעילות החרושתית-תעשייתית או צימצומה (...). הבעיה אצלנו חמורה עתה באופן מיוחד, כי עם שליחויות כלכליות אלה לחו"ל מטעם הקיבוץ הגדלנו מאוד את רכושנו במכונות הדורשות את ניצולן המלא. בתקופה זו אנו נתונים בחוסר אנשים לעבודה מלאה בכל ענפי המשק, הן החקלאי, הן בבניין והשירותים הגדלים והולכים (...). ייתכן ובכל זאת נצליח לצאת השנה לדרך המלך ונדע, לפחות, לאיזה כיוון משקי יחתור הקיבוץ.

התקציב עוד לא הועלה לדיון, כי המוסדות הכלכליים המרכזיים החלפו הלך והחלף. גיורא דרש את פיתוריו מהתפקיד (של רכז המשק) ושוב חוייב אברהם לשאת בתפקיד של מרכז משק. נדמה לי שהוא (גיורא) כתב לך (...). אני אינני יודעת לחדור למקור הבעיה. על כל פנים, הקיבוץ קיבל את תביעתו, שלא בצדק (...). חשבתי שבשנה הראשונה למשק טוב דווקא גיורא לשאת בתפקיד זה. כבר חשבתי אפילו על כינוס ה"וותיקים" בקיבוץ לדיון רציני על גורל הקיבוץ. אבל היו חסרות כמה חוליות — בכל זאת, העניינים מתקדמים איך שהוא. היה זמן קריטי מאוד ואינני יודעת עדיין אם הוא נעלם.

העניינים כאן הם, כפי הנראה, יותר רציניים משהיו בתקופת ראשון, או כל תקופה אחרת.

כתושבים קבועים של חצור קשה להרגיש מדי פעם בשינוי שחל. ישנו חלק אחד והוא המחצבה אשר מתפתח בקצב מהיר מאוד. לשם מועברים כל הצריפים מראשון בלי הבדל גיל, מין וגודל. יעקב פייקש (נחתומי) הוא המרכז והוא עושה רבות בשטח זה (...). יש טוענים ששכונה זו אינה מוסיפה נוי מיוחד. מקורים עוד השנה לבנות חמישה בנינים (...).

את המתח הפוליטי בקיבוץ אתם מכירים ואפילו ליובקה, והעיקר ידידי, נמנעים מוויכוחים. וועדת התרבות, שמרכזה הוא חיים מאירי, מתכוננת לתוכנית תרבותית מדי ליל שבת. בקרוב חושבים לערוך כעין משפט או שיחה (...) על הסיפור של יזהר "אפרים חוזר לאספסת". ודאי קראת זאת, מה דעתך? אני עכשיו קוראת בו ונדמה לי שהוא עמוס מדי בתיאורים והסברים, אבל בכל זאת מצליח להעביר אותנו לאווירה הקיבוצית הרעננה — הראשונית (...).

את תמונתך קיבלנו והיא מתנוססת בראש הלוח ואפילו האמריקאים החדשים כבר יודעים מי זה בבי. האנגלים מצאו שם את מכריהם. אני תקווה שגם "על התל", שנשלח אליכם עכשיו, יוסיף לכם ידיעות וימסור פריסת שלום נאמנה מהקיבוץ.

שלום רב

רחל (סלע)

לכבי — שלום רב!

מכתבך שהגיע אתמול הוא שזירז אותי לכתוב ולענות (...).

ומה בעצם הניעני לכתוב במהירות כזו: הזכרת שעכשיו אתה מתחיל להבין את ז'קו ורון (ירון) וגעגועיו לבית כשהוא במרחקים (בכריגדה), ואני הייתי רוצה פשוט להרגיש הרגשה כזו. ייתכן שבמרחקים אף אני הייתי מרגיש כך, אך כשאני נמצא בתוך זה (..) תוקפת אותי הרגשה הפוכה בהחלט — אני מנסה למצוא ביאור למצב, ואני מתקשה. כמובן, אפשר להיאחז בקרוב ביותר: שנה ראשונה להתישבות, עייפים לאחר 10 שנות ציפייה. הגידול הרב (במספר החברים) בשנתיים האחרונות ובקשיים שנגרמו בקשר לגוף המתאחד וכו' וכו'. כל אלה נכונים, בלי ספק, וודאי אנו גם הולכים ומשיגים — או נכון יותר רצים, דוהרים ומשיגים את אשר החסרנו לעומת הקיבוצים האחרים. אך זה איננו, נדמה לי, מצב קיבוצנו בלבד (...).

השורה התחתונה — לא טוב, אפילו רע מאוד. מה אגיד ומה אדבר — אילו אפשר היה להזיז, לשנות, להניע משהו על ידי דיבור, על ידי תביעה למאמץ מאוחד — אילו...

ובינתיים — 140 איש בלי ספרייה, בלי רדיו — ובשעה זו ממש תיפול ההכרעה באו"ם (על חלוקת א"י) — ערבים ארוכים בישיבה בחושך במנורות (נפט) שבורות — ישיבה למעלה משנה על הגבעה, וטרם נשתל פרח, ניטע עץ ושית. ואלה הפכים הקטנים, הקטנטנים, אך הם הקובעים את ה"געגועים לבית" או ההפך מזה — אך די להעכיר את רוחך, אם כי זה מקל קצת על רוחי.

ועוד שאלה שאלת: מה נשמע בשטח הפוליטי. אסביר לך זאת ע"י דוגמא חייה. שלשום נסעתי לתל-אביב, קניתי עיתון וקראתי בדף הראשון שמרכז מפלגתנו החליט להביא לגמר מוצלח את המו"מ על איחוד עם "פועלי ציון" — "התנועה לאחדות העבודה". כרעם משמיים בהירים (...). אך בוועדה הפוליטית אצלנו דנים ביחסנו לחלוקה, כיצד לערער על שינוי העמדה שחל בצמרת מפלגתנו. ויחד עם זה, כולנו חרדים להכרעה שתתפול הלילה.

ומה שלום הילדים? נדמה לי שטוב לכולם. על כל פנים, לשניים שלי — בהחלט (...). וכפי שהבטחתי — קיבלת סלט איטלקי, אך בכל זאת — קיבלת משהו.

שלום

גיורא (בן יהודה)

לאחר מאורעות הלילה הזה מצאתי לנחוץ להוסיף עוד דף. אני מתאר לעצמי שבשעות וכימים אלה הנכם נמצאים יותר בארצנו הקטנטונת מאשר בלב האימפריה. אמסור לכם על התגובה הראשונה. בבוקר נודעה התוצאה (של ההצבעה באו"ם) ועוררה בקיבוץ קריאות גיל. בארוחת הבוקר הגיע אוטו של הקודחים ואיתם העיתון. למקרא הכותרות פרצו קריאות הידד, מחיאות כפיים וכו'. ב"משמר" נתפרסם כרוז המפלגה המקדם בברכה את ההחלטה, ועתה מתנוסס מעל מגדל המיים "דגל המעמד והלאום". — הוועדה הפוליטית טרם סיכמה את נוסח המחאה על סטיית המפלגה בקשר ליחס אל החלוקה, בצירוף תביעה לכנס מיד את המועצה הכללית. — כפי שמוסרים, בתל-אביב — גם אלה ששכבו לישון אמש — כמו בחצות וכל העיר שרה, רקדה, השתכרה והתנשקה, נורו יריות פנטזיה וגם השוטרים הבריטיים מהמשוריינים הצטרפו לשמחות. בראשון מסתובב אוטו של "בירה" ומחלק לכל דיכפין, וכך גם הרבה מסעדות במקומות שונים. פשוט חבל לא לנסוע העירה ולחזות במחזה... נוסף לזה, הכול ב"הכן". הבודדור הכין עמדות. הלילה תמרון אזהקה והכול מוכן לכול. מה יילד היום השני? מי יודע. החרדה, בלי ספק, מוצדקת.

ערביי ארצנו מקבלים את הדבר בשקט ושיויון נפש גמור, אך יש מי שמסית ועלול להצית את הגפרור. אין לזלזל גם בכוחם של הקומוניסטים במחנה הערבי שקיבלו את החלוקה כעובדה עוד לפני כמה שבועות — כך נהגו גם אחיהם במחנה היהודי. מחר צריכה להיערך מסיבה מרובעת — המדינה, חשמל, סינימה, שלמה.

גיוורא

* צ.ל.: להחלטת האו"ם על הקמת המדינה.

ברקאי (חצור) 5.12.47

לאלה שלום רב!

הנה — והתברכנו במדינה. אך בלי צחוק, יש לצידנו יתרון למצב זה על פני הקודם לו. הרי היה ללא נשוא! ביטוי מה מצאו רגשות מעורבים אלה במאורע אשר קרה: אחד, פלוני, הניף את שני הדגלים על הברכה הגבוהה

וחבר אחר סבר שאין רשות לכך בלי החלטה מפורשת — עלה והורידם. והיה בזה מן ההפגנה האנטי ציונית כמעט. כי מותר לא להגיף — אבל להוריד דווקא?

מהחדשות וודאי שמעתם שבני דודינו גמרו אומר לא לקבל את הדין באהבה. אנו — הקיבוץ — מנסים להתכונן לכך במיטב יכולתנו ומבלי להזניח את הפעולות הרגילות. אפילו התחילו בשירה בציבור...

סו"ס התנוצץ החשמל. לבושתנו אומך שזה הכה הד חיצוני רב יותר מהתמורה המדינית. וחגונו (חגגנו) חגיגה שהיתה מוקדשת לחשמל, לפרידה מאטי ושלמה שהמריאו (לדרום) אפריקה, קצת לחזרתו של יוסקה ד' (רמות) מאי שם בארץ (פלמ"ח) וגם — למדינה.

בקשר לדברים שביקשת לדעת: בתוכנית לשנה הבאה יש מכוורת — אך ביצוע הדבר וודאי תלוי בכמות הכסף שיימצא בדינו. כעת המחסור במזומנים רב וגם את הקמת הצאן דחו בגלל זה. זמן מה שהה פה העדר של כפר-מנחם — אצלם היתה בצורת — ולבנימין ש. יצאו העיניים מחוריהן. על תוצאות (המאזן) השנה אין יודעים דבר וחצי דבר, טרם התחילו בעריכת המאזן. בְּרָמָה עבד עד עכשיו בחשמל והתפנה רק לפני שבועיים (לעריכת המאזן).

אריה ל. חזר לקיבוץ, מכהן בתפקיד החצרן (...). הוא טרם נסתגל בנפשו למציאות הקיבוצית וקשה לו לקבל אותן המגרעות שאנו כבר הסכנו להן.

שאלת על מידת הערות הפוליטית: חלש, חלש. על תוכנית החלוקה (של א"י) ועמדת התנועה התווכחו קצת, החליטו לתבוע בירור תנועתית — שיחה מועטת משתתפים כתמיד בשטח זה.

ועדת התרבות, בריכוזו של חיים מאירי, התחילה בתנופה חדשה: תוכנית למשפט ספרותי, תוכנית למקהלה וכו'. אני קצת סקפטית, כדרכי. מבחינה מסוימת אנו יושבים פה בביצה תרבותית ואיום השקיעה בה אינו מרפה ממני. הקולנוע בגן-יבנה מציג סרטים שראינום בחו"ל או בראשון לפני שנים רבות. העוצר הנצחי אינו נותן כל אפשרות לראות ולשמוע משהו החורג מגבול גיאוגרפי זה. גם רדיו לא היה עד כה, ספרייה היתה בראשון ורק על ידי חליפין בחצור אפשר היה להשיג ספר.

נו, על ידי החשמל נפתרה לפחות בעיית הרדיו — החדשות והמוסיקה. חיינו היום-יומיים מתנהלים כסדרם. נולדים ילדים — יותר נכון ילדות: זו כבר הילדה מס' 11 בלי הפסק — (...) וכתמיד, כתריסר בנות שכרסן בין שיניהן (...).

הגן* פרק כל עול. מלווינה עזבה אותם מזה שבועות מספר, ועובדת שם יהודית ש. ופנינה ש. והילדים מנצלים את האווירה החדשה הזאת. על עובדי הענפים: גדול ענפינו הוא הגן — מרכז: שושנה ה' (אטקין) — הרקדנית. עובדים: נחמה, חיים ב', בנימין ש', יעקב ב', וכל מיני ערב רב. את הפרדס מרכז, "כמובן", אלי. יתר הקבועים בו: משה נ., שרה אשל, מדי פעם גם וויקי. מספוא: גרון (ישראל גורן), משתלה: טובה נ', חווה, ברכה. עצי פרי וחרס: דויד רוטשטיין (גפן). הושלמו ההכנות לקבלת אפרוחים — טובה ג' וטובה מ' תעבודנה בלול. הרפת: פרומה וחבר חדש ארצישראלי (משה ארנן). שכחתי ענף חשוב מאוד: שורצים בחצרנו הכלבים — לאין ספור. רפה ונור ונאווה. שני כלבים ערביים — היחידים שאפשר להפיק מהם תועלת לע"ע (?) — בהירה עם גוריה על יד גן הילדים. בלילה היא אינה נותנת לאיש להתקרב לגן והשומרות פוחדות לכסות את הילדים. בדבר תוכנית הנוי, טרם השגתי אינפורמציה מספקת. לכן שלום

אילנה (בארי)

* גן הילדים.

22.12.47

שלום רב לך בבי!

(...) הגיע הזמן לכתוב לכם יתר פרטים גם על המקרה האחרון שלנו (רצח בירו) וגם כמה פרטים על המצב בארץ (...). לפי שעה הפעולות (של הערבים) הן מפוזרות ואינן נמתכות במלוא הקיסוד ע"י הוועד העליון (הערבי). המקומות המגיבים באופן חריף על החלוקה הם דווקא חלקי האופוזיציה אשר פורקים את עול המשמעת של (הוועד הערבי) העליון.

(...) אבל כיום, בקרב הכוחות המאורגנים שלנו, משתדלים לא להחליט על תגובה נמרצת ככל המקרים בלי הבחנה. בעיקר, משתדלים לא לפגוע בנפשות, פרט ל"ידועים": שיתקן כלי תחבורה רבים שלהם, מקומות של התבצרות הכנופיות וכו'.

גם "בינינו" (היישוב היהודי) ישנם שיקולים בקשר לכוחות הקיימים השונים, והאצ"לניקים יכולים ליצור מצב ללא מוצא. כרגע מתלבטים בהחלטה בקשר לאמצעים כלפיהם, כי הם תובעים מעמד

מיוחד כגוף שישאר מאורגן בתוך הכוחות הכלליים. לזאת לא מסכימים עדיין, אולם הם מומחי ההפחדות ויכולים להעמיד את הישוב בפני עובדות שתכרחה אותו לשתי ברירות קיצוניות: או קליטה או מלחמה פיזית נגדם (...).

כפי הנראה שהראשונה הולכת ומתנהלת באורח בלתי רשמי. נוסף לכך, הם* הכריזו על הקמת מפלגה בגוון דתי. החלק השני, לח", התפרק והצטרף כבודדים (לכוחות הביטחון), מתכוננים להקים מפלגה בגוון שמאלי עם אוריינטציה פרו סובייטית — נו, מה תגיד לזאת? זיקית צבועה —

ביחס לכוח שלנו (...) מתברר שכוחנו אינו מבוטל: בין ארבעה הבריגדים יש "למפלגה המאוחדת שלנו" שלושה וכן רבים בין ראשי הגדודים. מפא"י כמעט "מחוסרת" כוחות מפקדים בו (...).

בנגב נותקה הדרך העוברת דרך באר שבע, וזה מקשה ביותר על הקשר עם הנקודות והדאגה לשם היא רצינית (...). המשטרה הערבית בעצמה יורה ביישובים (היהודיים) ומקרה "רביבים" הוא כזה. הם (חברי רביבים) באו (למשטרה) לבקש עזרה ולאחר צאתם משם ריקם ירו בגבם, הרגו את המוכתר (של רביבים) וחבר מזכירות הקבה"מ ועוד.

בנגב נמצא עכשיו צבי אטקין. הוא אומר שהבדואים כולם מוסתים ומשולהבים לאחר מספר הצלחות שהיו להם (...). יש לשער שארצנו תיהפך לזירה בין-לאומית וימים טובים לא נכוננו לנו, כמובן (...). תנועתנו דרשה להגיש תביעה ובקשה להבאת כוח בין-לאומי ארצה. מפאי מתנגדת לזאת (...).

בתקופה האחרונה עסוקים מאוד האנשים ונוסף למתיחות קיימת גם עייפות. יום-יום יוצאות מכוניות מהבית וחוזרים כאשר מספרים על רייות, בעיקר בסביבת יעזור, אבו כביר ובית דג'ן (בית דגון). המקרה שגרם למותו של בירו גם-כן קרה באבו-כביר, באותו מקום שהותקף הטנדר עם בני. כאשר המכונית שלנו יצאה את ראשון לא אמר להם איש אם אפשר לנסוע, אם לא. רגעים מספר לפני זה פיזר הצבא (הבריטי) פלוגות נוטרים (יהודיים) אשר שמרו על צומתי הדרכים (...). הם נסעו עד אבו-כביר ושם ניתנו עליהם כמה צורות וטרם הספיקו להסתתר, כי היו שמונה אנשים על האוטו שהיה עמוס. אז נפצעו גם רבקה ב' — נמצאת כבר בבית — רוחמה, במקומות רבים בגוף — מתרפאה כבר בבית — בידו עדיין בבית חולים ויש

חשש שיאבד את כושר השימוש ביד שמרפקה שוסע. כל היתר בבית, כרגיל.

חצור מתמלאה והולכת בצריפים "מחודשים" מראשון. את חדר הקריאה חידשו — בצורה נאה והוא נישא על ראש הגבעה. אם, בכל זאת, תהיה איזו הפוגה במצב, וודאי ייערכו הנטיעות בטו' בשכט, ואז באמת תהיה הגבעה נאה.

בינתיים רבים בה הבורות והשוכות ומתקינים רשת ביוב, את הדרך הראשית מחשמלים—גם את "המחצבה"—שבכל החצר יהיה אור. אפילו המכבסה מוקמת והולכת, בעייה שדנו ודשו בה והתעצבנו למכביר בשבועות האחרונים.

וודאי זוכר אתה ששאלות הקומונה תמיד משמשות חומר רכילות וריב לרוב, וכפי שהנכם רואים, קיימות עדיין גם הבעיות הקטנטנות בחיינו היום-יומיים. הערב וודאי תהיה שיחה על אחת השאלות השגורות: מרכז וועדת חברים או וועדת העבודה וכו'.

בכל זאת, המשק מתפתח וחדר האוכל הומה מדי ארוחה בארוחה בשפע קולות (.).

אתמול היה יום הולדת של רוני (בתו של בירו) וכמה היה עצוב לרוב החברים. הילדים, להפך, כ"כ מסתירים מהם את העצבות עד שעוטפים אותם בשפעי שפעים של תמורות, פינוקים ותשורות. הם מרגישים את המיוחד אבל, נדמה לי, גם קצת מבולבלים. הבעייה נהיית רצינית. זה הילד השלישי שאבד האב. חובת החברה הולכת וכבדה. מאידך, המתחות עוד מוסיפה לעצבנות, אם כי אין לציין שמרגישים בה במיוחד.

בבי, מכתב זה אני כותבת בהפסקות, אבל היום החלטתי לשלוחו סו"ס (...). מכתב זה כדאי שתעביר גם לאלה, כי פשוט אין לי יכולת לכותבו מחדש. לרינה (אליעזר ירושלמי) נולד בן השבוע! לאחר יותר ממניין "בחורות" שנולדו בזו אחר זו בזמן האחרון. לבסוף, כולם מחכים למכתביכם בקוצר רוח.

כל טוב

רחל (סלע)

* האצ"ל.

בבי שלום !

אני מתפלא שאתם חיים באי ידיעה מוחלטת כזו של הנעשה כאן (...).
עתה לא עוברת שבת אשר אין מחכים בציפייה קודרת כזו לעיתון, ובזמן
כה קצר מספר החללים ממש מחריד (...). אני משערת שרחל כתבה לך על
הכול.

את יום ההולדת חגגו, למרות האסון שקרה. סוף סוף ילדים הם ילדים.
היה דווקא נחמד מאוד (...).

את החבילה שלך לא קיבלנו, אולי שמעת כבר שכאן הערבים התחילו
לשרוד רכבות? ובכן, יש לשער שגם החבילה המיועדת לנועה מתגלגלת אי
שם באיזה כפר ערבי. אגב, כעת הגיע לידי עיתון ערב ובו הודעה: "ערבים
שדרו סחורות ו-150 שקי דואר מרכבת..." בסיכום זה כך: היהודים
השתתפו במלחמה — אבל לערבים נשאר הנשק. שם, בכלל, המסחר
(בנשק) מתנהל בגלוי (...).

הערב יחוג הבית שלנו את חג החשמל. אני גרה בבית הראשון והוא
קצת יוצא דופן משורת יתר הבתים, ולכן לא היה בו אור ורק שלשום סידרו
עוד עמוד והעבירו חשמל.

ובכן אסיים

ירדנה

28.12.47

שלום רב אלה !

לפני ימים מועטים כתבתי מכתב קצת מסוכן לבבי עם ידיעות שייתכן
ולא הגיעו עדיכם. אבל כל כמה שנרצה להמחיש לכם את הנעשה בארץ —
הרי לא תמיד אפשר להשיג זאת (...). אבל לאמיתו של דבר המצב הוא די
רציני בארץ כולה, ובעיקר מסיבה זו שנוחות הביטחון של הוד מלכותו
מנהלים את העניינים באופן שלא משתמע לשתי פנים (...). עכשיו הם
מופיעים לעיני כול' במפורש נגדנו.

אלה, אני מפסיקה לכתוב כאן, כי לא תוכלי לקרוא דף זה בעל התל
מצד שני.

דחל (סלע)

על התל

26.12.47

גליון 8 (148)

ג' שבט תש"ז

סקירון פ ג י מ י

שנה א ח ת ע ש ר ה

"על התל"

26.12.47

רק חודש ימים נותר עד:

חג האילנות

טו' בשבט קרב. יהיה זה חג האילנות השני אותו אנו חוגגים בהתישבותנו. במשך שנה וחצי — מאז עלינו לגבעה — עשינו מעט מן המעט בשטח הנוי והשיפור. שטחי המגורה ובתי הילדים חשופים משיח ופרח, גם הירק, שכיסה את הגבעה עם בואנו, פוחת והולך עקב צורכי הבנייה וגם עקב רשלנות — בעת ביצוע עבודות — על שמירת כל עץ וכל שיח.

לקראת טו' בשבט, חג הילד בקיבוצנו, יש לעשות הכול כדי לשנות את המראה הדל של המחנה (החצר). "דעת הקהל" הקיבוצית צריכה להתעורר ולתבוע: "עשה למען הנוי!"
— שלבי סיום —

ביום א' אנו חותמים חוזה עם מועצת פועלי ראשון לציון על תנאי ההעברה של מחננו הישן (...). עם חתימת החוזה נקבל 500 לא"י, באמצע ינואר 500 לא"י. עם הוצאת המסגריה 225 לא"י ועם צאת הנגריה 400 לא"י. בסך הכול 1625 לא"י.
— המשאבה בחצר —

מהנדס המיים סיים את תוכנית המשאבה לקידוח שבמחנה (חצר). המשאבה תותאם לעבודה בטרקטור, במקרה שיחול קילקול בחשמל.
— מכונת היציקה —

הגיעה לנמל חיפה והתלו בהכנות והטיפול לשיחזור.
— עגלת אשפה —

אתרי שהושלמו כל הטידורים הקשים והמטובכים של עגלת האשפה, היא הובאה לנקודה והוכנסה לעבודה. בקשר לזה מוזכרים שבניית ה"קוויץ"

אליזבת", האונייה הגדולה ביותר בעולם, נמשכה רק חצי שנה יותר מבניית עגלת האשפה, ועתה — צא וחשוב: מה יפה, גדולה, נאה ומסובכת היא עגלה זו...

חברה שנעדרה זמן מה מהבית ערכה — עם שובה — סידור יסודי בחדרה ומצאה בו לא יותר מ־13 סדינים.

10.1.48 חצור

שלום רב לך בבי!

(...) בקיבוץ נמצאים בעייפות מתמדת עקב המצב. אבל האווירה והחיים החברתיים והתרבותיים הם כמתח רגיל. ישנן עבודות משקיות רבות לביצוע ועוסקים בהן באופן נורמלי, עד כמה שמרשה זאת המצב. ומתוך כך, כמובן, אין טעם גם לספר על התנגשויות חברתיות שמדרך הטבע שתתרחשנה אפילו בימים אלה — כל אחד חי הלאה את רצונותיו ודרישותיו.

הועדה הפוליטית הצליחה לבצע השבוע שיחה פוליטית על האיחוד עם "אחדות־העבודה" ופועלי ציון. ליובקה הביא את נימוקי השלילה שלו לאיחוד למפלגה אחת, אם כי גם הוא מעריך שהתנאים והמצב בשלו לקראת איחוד מעמדי של השמאל. אבל לדעתו צריך להיות איחוד פרוגרמטי מקסימלי — מעמדי ולא מפלגה אחת.

שרה אשל היתה מייצגת המחייבים בהסתייגויות רבות וכן יוסקה ד. (רמות) שהביא קרקטריסטיקה (איפיון) של אנשי סיעה ב' (אחדות עבודה). הוא מעריך אותם כחומר אנושי טוב אבל מחוסרי קו אידיולוגי חזק, חוץ מהמנהיגים. הצד החיובי בהם הוא שתמיד היו איתנו באותה השקפה לגבי ברית־המועצות (עולם המחר). האיחוד הוא צו השעה לקראת המצב המדיני החדש שיווצר עם הקמת המדינה (...). אצלכם בוודאי גם כן מדברים על כך, כתוב את דעתך ואת הלך הרוחות הכללי (...).

המצב המשקי והכספי בקיבוץ קשה למדי. בקרוב תחלנה השיחות על התקציב, אנו הולכים לקראת צימצומים.

ליובקה עכשיו חבר בוועדת החברים, יהודית ש. המרכזת, וודאי מעניין אתכם, לא כן?

היו שלום וכל טוב, אני מקווה לקבל בקרוב מכתב ממך!

חזק ואמץ

רחל (סלע)

(תחילת המכתב לא נשתמרה)

מזאת וודאי את נוכחת שהמצב אינו קל, ישנה אווירה מתוחה כלפני מלחמה. נדמה לי שלא רק לגבי א"י. בכל זאת אין זה משמח אם עלולה א"י לשמש סרייבו של 1914. במאורעות הקודמים (39-36) היינו צעירים ופזורים ועכשיו אנו קיבוץ אשר חייב גם לשמור על רכושו החי, הצומח והדומם. נדמה לי שעוד לא חדרה — על כל פנים אצלי — אותה הרגשת חרדה ורצינות.

הימים שהם גדושים במקצת — ולא חלילה בתרבות גבוהה — גם אינם משאירים מקום רב לשקיעה בשרעפים מטרפים, גם קצת צוחקים ונדחקים לחדר האוכל, כרגיל — עוד בטרם עבר יום השלושים להירצחו של בירו.

את יודעת, אתמול היתה שבת והאנשים רצו לשמוע קצת מוסיקה, ניגנו באך. אינני יודעת איך, אבל זה הביא כמה מאיתנו לגרונות דחוסים...

יש רצון, לעתים, לפשוט כל גשמיות ובכוח האיווי בלבד להביא בחזרה את אלה היקרים שהלכו מאיתנו. אבל אין כל "אבלים". ככה זה!

כאשר מתפשט הערב על האדמה הזו, נהיה כל צליל מוחשי מאוד. כך, מדי ערב ולילה, מהדהדות היריות. ויגאל מלא בילוושים וגילויים והנחות. במקרה הנני שכנה לבית שמהצד האחד מספר מעשיות צבי ברוומן (בר אמוץ) ומהצד השני נואם יגאל. וכך גם היום — הנהנים מכל החוכמות הם הפעוטות.

ובכן, אלה, רבות אין לי לספר. שאלת פעם על מלווינה. היא בשבועות הריונה האחרונים ונמצאת בראשון. כל בחורה, סמוך ללידה, עוברת לראשון עד נסיעתה לבית החולים (...). החברים בראשון חיים קצת מוזר, כי רובם באים פעם או פעמיים בשבוע לחצור והחצר בראשון מוזנחת ואין כל רצון לשהות שם. הפירודים (בין בני זוג) כבר מעבר לכל סבל, והמצב (הכללי) עוד הוסיף נופך. אלה, אפסיק כי רואה אני שהנני חוזרת מדי פעם לאותה נימה טרגית ומוטב לרוב להצניע אותה אי שם, נכון?

(...) שלום הפצועים (בתקרית רצח בירו) טוב. הם בבית, מבריאים (...). שלום לך מעליזה.

היי שלום וכתבו גם אתם

רחל (סלע)

בבי כבר זמן רב לא כתב.

לבבי ולא לה הרבה שלום !

כבר מזמן לא כתבתי לכם — אם כי מזמן רציתי בכך (...). חשוב לכל חבר לראות את הנעשה בקיבוץ דרך זווית ראייה שונות. ולאחר שכך כתבתי כמה פעמים לאלה — ובמקום מכתב תשובה ישיר, התקבל מכתב קולקטיבי לקיבוץ ובה הערה כוללת על "המכתבים המגיעים מהקיבוץ המתארים את המצב בצבעים שחורים וכו'" (...).

מהנעשה בארץ אתם בוודאי יודעים. אין האווירה בארץ הולמת את התיאורים בעיתונות העולם ואף לא בעיתונות הא"י, כי משום מה ניתנת הבלטה למאורעות ולא ניתנת הבלטה לבניין. כי הוא קיים, והחיים נמשכים (...). הנה היו לנו כמה שבועות קשים-איומים. לאחר מותו של בירו היתה הרגשה שהמוות רודף אחרינו. והיה רצון רק לדעת תורו של מי — ובדיוק מתי.

(...) נוסף לכך, ניתנה הוראה לחברינו לא לנסוע לשום מקום בלי אישור וכו' (...). הנה שבועיים שלושה היינו כאילו בחו"ל וקראנו בעיתונות תיאורים נאמנים על המצב. אינני יכולה לתאר לכם את האווירה בקיבוץ בימים ההם. בינתיים הוכרחנו לנסוע לסדר איש את ענייני. נסעתי גם אני לישיבת הוועה"פ (...), כל ראייתי את הדברים השתנתה מהקצה אל הקצה עם צאתי מהבית. התברר שהישוב שקט, חי חיים רגילים, נוסעים, עוסקים. חיים. איש לא חסר בשיבת הוועה"פ. התלוצצו. דנו על ספריית הפועלים (...). אין זה נכון לאמר שהעיתונות מגזימה: העובדות הן עובדות, רק החיים עושים את שלהם. וגם הקיבוץ נכנס עכשיו שוב למסלול רגיל של חיים. וחצור נבנית. יש בוודאי טענות די רבות על טמפו ההתקדמות ועל הקו. הרי אין איש יכול להתעלם שהשגנו מעל ששיעורנו לעצמנו, (...) המכבסה עובדת מלוא הקיטור. המסגריה "שביט" (מפעל לאלקטרוניקה). והן לפני חודש עוד היה כל זה חלום רחוק. שרק יתנו לנו לבנות. המצב הכספי קשה מאוד. והקשיים בהשגת הספקה ודלק רבים. התחבורה נהיית קשה מדי יום, וכל זה על משק צעיר משתקף מאוד (...).

מה שמקלקל בעיקר את מצב הרוח, אלה הקורבנות שהישוב נותן לשווא (...), כי איך לא תזדעזע אם שומע הנך כיצד כיום מטיילים ברחבי הארץ כמו שטיילנו אנו בזמנו — וגם אז קראו לנו משוגעים. לעומת זאת — מה יפה עמידת משקיני. גבורה. בגרות. עמידה מול נחשול רציני — וללא קורבנות.

פיסת הנייר מסתיימת, וגם עפעפי נעצמים כבר. היו שלום — ולאחר
וועידת האיחוד אקווה לכתוב לכם שוב — איך דבר האיחוד התקבל
אצלכם?

ד"ש מהבנים וגם מהאב.

שלום שלום

שרה (אשל)

חצור 14.1.1948

לבכי שלום!

מכתבך, שנתקבל היום, שיחרר אותי ממעצורים אחדים שמנעו ממני
את הכתיבה (...).

והרי לך נסיונות להבהיר אחדות משאלותיך: לח"י טרם התאחד עם
השוה"צ. אפילו לאיחוד עם השורה (הגנה) טרם הגיעו (...). אשר לדרכי
הפעולה שלנו: הם בהכרח נראות דומות לזו של הטרור בשביל עיין זרה.
הקוו הוא לפגוע באובייקטים דומים לאלה שנפגעו ע"י הערבים, למשל, על
פגיעה או ניסיון פגיעה באוטובוס יש תגובה כזאת: עוצרים מכונית ערבית,
מוציאים את כל הנוסעים ומעלים את המכונית הריקה באש. השתדלו מאוד,
עד עתה, לא לפגוע באנשים שלא הוכחה אשמתם (...). העיקר הוא: פגיעה
בקני התוקפים עוד טרם החלו אלה בהתקפתם.

הקוו שלהם (של הצ"ל) לעומת זה הוא... אני מתקשה להסבירו (...). יש
להם קונטו שלילי גדול מאוד. וכמקרה קלאסי אפשר לספר את סיפור
הפצצה בפועלי (בית) הזיקוק. הצ"לסטים זרקו לתור של פועלי בתי
הזיקוק (ערביים) 2 פצצות אשר הרגו כ-10 פועלים. כעבור שעה בערך
ערכו פועלי הזיקוק (הערביים) טבח איום בין הפועלים היהודיים במפעל,
שעלה לנו ב-40 נפש. ההתקפה היתה תגובה ישירה על הטפשות של
הצ"ל (...).

אשר לאיחוד בין התנועה לאחדות העבודה והשוה"צ — לך אחד הציע
שיקראו לה: מפלגת איצ"ה — מאיר (יצחק טבנקין ומאיר יערי). יש
הרגשה שמרכזי התנועות החליטו ולא התנועות עצמן (...).

אצלנו, "כרגיל", הושמעו ספקות רבים בערכו (של האיחוד) לאורך
ימים. לעומת זאת הודגש שיש חשש שהשמאל יימחק בגוש הלא פועלי
הגדול אשר מתגבש — עם מפא"י ביחד.

היום חזר אחרון — הלוואי ותהי זו אמת — פצועינו: בדג"ז. יש
תקווה שהיד שלו תסתדר. בתחילה היו פסימיים מאוד, כי מרפקו הימני
התרטק כליל (...). גם רוחמה כמעט חזרה לאיתנה.

לאט, לאט התרגלנו לקרוא ולשמוע כל מיני ידיעות על מכרים וידידים וגם לשמע היריות, יומם ולילה, כבר הסכנו. בסביבתנו אנו שומעים יריות כל כמה דקות ובכל שעות היום ויש הרגשה שבעת הצורך כבר לא תבחין בשינוי הכמות והאיכות. — אחרי מות בירו היתה פה אווירה מתוחה מאוד. אך בינתיים נרגענו, נכנסנו למשטר של שמירה ומתיחות מוגברת, אך לא הסטרית. מתקיימות שיחות, דינים וחשבונות, רק שטח התרבות — מלבד עברית — מוזנח מאוד. אין כמעט פעולה מוזיקלית, דרמטית, ריקוד, חוגים מדעיים — כל זה כמעט נשכח מלב. הספרייה סגורה בגלל ההעברה שלה. כפינה יחידה לקריאה ושמיעה משמש חדר הקריאה הישן שהועבר הנה ושופר בהרבה. העמידוהו בראש הגבעה וממנו אתה צופה מצד אחד אל שרידי האימפריה (מחנה צבאי בריטי), ומצד שני אל בתי שכנינו (הערבים) הזוממים מזימות.

אך בעתיד הרחוק נהנה אולי בראותנו את המישור הפורה. למרות המצב ממשיכים לבנות ולשפר: לא מזמן הושלם תיכון הנוי שלנו והבולדוזר גמר לעשות דרך רחבה ויפה מאוד שמובילה משער אחד אל בריכת (מגדל) המיים. לעומת זאת — טרם נשתל צמח בחצר. רק במקום אחד נטענו כבר: על יד שני הקברות.

אילנה

שלום רב לך בבי!

לאחר שאילנה כבר כתבה לך, אוסיף רק כמה מילים (...). השבוע קיבלנו מכתבים מכל השליחים: מגליליה, עמנואל, נני, אטי ושלמה מ(דרום) אפריקה. בכל פעם אני מצטערת מחדש על שאין קשר בין השליחים לבין עצמם (...).

גם מגרשון (פלוטקין) נתקבל מכתב, כולם יושבים על גחלים. וגליליה מוסיפה תיאור של השלג והכפור בניו-יורק ועל נאומיהם על הציונות וכו' (...). אטי כותבת שבאפריקה בטוחים: א. שהם ברחו מהמאורעות בארץ. ב. שמעשי אצ"ל הביאו את הפיתרון של המדינה היהודית. נו, מה תגידו על כל השמועות והמעשיות? חבל שמנגנון התעמולה של הסוכנות (היהודית), או של תנועת הפועלים וההסדרות, אינו פועל במלוא הקצב כמו שירותים אחרים המסלפים את הכל. האם אתם עוסקים קצת בפעולת תעמולה?

ובכן, לא אאריך (...).

היו שלום ולהתראות.

שלום שלום מכולם

רחל (סלע)

שלום בבי,

כל הזמן ברצוני לכתוב לך, אבל "געגעוויי", כנראה, לא די חזקים כדי להניע את הידיים — רק הלב... אתה חסר מאוד כאן — בוודאי כבר נאמר לך. באמת "חדשות" אין עמי, רק זאת שהקיבוץ, למרות הכול, עדיין "קיבוץ ג'" (...).

דרישת שלום חמה לאלה.

שלום רב

אלישבע (שוורץ)

18.1.48

לכבי — שלום!

מכתבך מהשישי לחודש הקודם מתגלגל זה מזמן במגירתי ומחכה לתשובה (...). במכתבי ההוא כתבתי על "שמחת המדינה" ושאלתי — מה יילד היום השני? והחששות הפכו מהר למציאות די אכזרית (...). לנו גדל בינתיים נוער המוכן בהמוניו לקדש את אהבתו לארצו בכל כוחו (...). מובטחני שלא קמו עוד כתולדות המלחמות פלוגות קומנדו וגרילה כחטיבות אלה. כמובן שנופלים גם קורבנות מתוך קלות ראש, כגון ילדי ראשון לציון שיצאו לפרדסי אשדוד כשבידי 32 איש אקדח אחד ושני רימונים.

אך הקרב על הנקודות בהרי חברון הראה אומץ, גבורה ויכולת לחימה שעלה לא רק על הדימיון המזרחי אלא גם על השיקול המערבי (...). חבל רק שכעבור יומיים קרה אסון למחלקה (הל"ה) שיצאה לשם תגבורת ולא הגיעה (לגוש עציון). קשה נפגעת נקודתנו "רבדים". נערים אלה, חניכי חברת הנוער הא"י בבית-זרע, משלמים עתה כבר בקורבנם הרביעי (...). ברור שהמצב יוחמר עוד יותר ונצטרך לעמוד כשגבנו אל הקיר. אין ברירה. (...). הסכנה לכאורה מלכדת, מאחדת. אך היא מזויה רק את נקודת הכובד למרכז אחד (...). הנה הלך יגאל. מיום היותו בקיבוץ היו דיעותינו חלוקות, לא תוך התנגשויות חריפות כמוך, אך תוך גישה שונה לעצם העניין. הדבר החריף במיוחד אחרי שיחרורו (נשפט בעוון רכישת נשק ל"הגנה"). פשוט היה קשה לשאתו, אם להיות כנה. ואני מצטער ממש צער עמוק על עזיבתו.

האפשר להתנחם מכך שב"אופן יחסי" מצבנו לא כל כך גורא? (...) הקובע הוא המצב העובדתי. הנה עדות אחותה של יהודית ליכטינגר (פרחי) וחל, הגננת. היא אומרת בפשטות שלא תיארה לעצמה שיכולים להיות

יחסים גרועים כאלה בין חברים כפי שקיימים אצלנו. והנה בא אלינו חבר, בחור ארצישראלי בן 25, איש ההגנה והצבא (משה ארנן) שעבד בבאר טוביה והיה שנה בגבע והתקרב לתנועתנו, הופנה אלינו כ"קיבוץ בה' הידיעה", בנוסח הידוע. בחור חמד, פשוט ומסור ואחראי וכפי הנראה לא יישאר. ביקש להאריך עוד את אורחותיו, כי פשוט הקיבוץ אינו מוצא חן בעיניו. — לו יש הרבה ברירות.

לאחר שזה חודש ומעלה אני משתתף בשיחות, באתי אתמול לדיון על התגובה על שביתת חבר. י. לא יצא לעבודה עם הטרקטור לניר-עם, אם כי הוחלט על כך בשיחת הקיבוץ, ובשעה שהטרקטור היה כבר עמוס על האוטו הודיע שהוא לא ייסע. התכנסה המזכירות באמצע היום והודיעה לו שוב שעליו לנסוע, אחרת ייחשב הדבר כהפרת משמעת הסידור. כמובן שהיה רקע לסירובו אך, יחד עם זאת, התנהגותו היתה ברורה ללא פיקפוק. אף פעם לא היה מקרה חריף כזה. בערב התכנסה שיחת החברים. המזכירות הציעה (א) שזו היתה שביתה. (ב) שעליו לצאת לעבודה לשם. כמובן, אין לי דבר נגד י., הבחור השקט שמיים כבר הגיעו עד נפש, אך יחד עם זאת לא ייתכן לעשות פלסתר את סמכות הקיבוץ להחליט ולבצע. ולהערכתי, הגיע הזמן להעמיד פעם אחת סכר שישמש אות ומופת גם לאחרים, הרבה יותר גרועים ובלתי אחראיים.

סיכומי של דבר — הוחלט ברוב גדול לראות את הדבר כשביתה, וברוב עצום — לא להוציא מהקיבוץ. אחרי זה הוחלט שוב שעליו לצאת לעבודה — והוא יצא. בראש השנה תתקבל שוב, פה אחד, החלטה עקרונית — שכל שובת וכל מרים יד — דינו כדין מוציא את עצמו מהכלל (...). אולי אחליט פעם לאסוף לקט של החלטות עקרוניות (...) והגשמתן — מאיתנו והלאה.

לילדים שלום. כתוב אם הפעם הצלחת לפענח את כתב ידי,

שלום לשניכם

ג'ורא

שלום לך בבי!

וודאי קיבלת מכתבים רבים בינתיים, ואני אקצר הפעם (...).
על הקיבוץ אין להוסיף רבות. הכול גדל ומתרחב, אם גם אריה (גילת)
דורש מדי פעם, עקב המצב הכלכלי, לצמצם את החגורה. יש לציין
שמרגישים זאת בעיקר בכלכלה, הוצאות חברים והוצאות שוטפות (...). נו,
כמובן שכרגיל הצימצומים פוגעים בשטחים אלה, כי את משק החי והצומח
מוכרחים להחזיק, ולהרחיב את המפעלים, מקור ההכנסה העיקרי. הנגריה
גמרה בשנה שעברה ביום עבודה די גבוה של בערך 2,500 (שתיים וחצי)
לא"י, לעומת המסגריה שהיתה במצב ירידה, במובן ההכנסה השוטפת, כי
בעיקר השקיעו כספים לשיכלול הכלים והמכונות וחשבו להעבירה לפסים
של תעשייה.

אבל רק עכשיו, אולי, היא תצא לדרך המלך. גם עקב הדרישה
האקטואלית בשוק לתוצרים שהזמן גרמם (תעשיית נשק). גם מפעל שביט
(אלקטרוניקה) שלנו מתעסק כיום כמעט רק בזאת.

השאלות המעיקות הן העברת מפעלים אלה (מראשון לחצור). העובדים
מיטלטלים הרבה בדרכים, ובעוד זמן קצר מאוד תעמוד שאלת הביטחון
בנסיעות אלה באופן חריף ביותר. כבר הכינו את החומר לבניין המסגרייה
ומקווים להתחיל בקרוב. יסתפקו בתוכנית צנועה, ובלבד שההעברה תקדים
עד כמה שאפשר.

שאלת הפרנסה מעיקה, בפרט שהגענו ל-73 ילדים ולאחוז גבוה מאוד
של ימי עבודה בשירותים.

אולם, אל תתרשם שהבעיות הכלכליות תפסו אותנו כליל — על הצד
השני של המטבע — ואולי אצלנו יש למטבע הרבה יותר משני צדדים —
כתבתי במכתבי לאלה. על טו' בשבט: כמה היו הילדים תמורים ואפילו לא
כל-כך נבהלו — קצת כן — מהאווירון (הבריטי) שהנמיך טוס בשעת
הנטיעה שראינו את כובע הטייס, ואורי (אשל) ניפנף לו ביד. מה פשר
הטיסה אין יודעים עד היום. לנו, לגדולים, זה לא היה כל-כך נעים.
ובכן אסיים (...).

שלום, שלום וכתבו!

רחל (סלע)

3.2.48

לאלה שלום רב,

קיבלתי את ה"הזמנה הסוציאלית" שלך לכתבת מכתב בתור גננת או מרכזת ועדת החברים או סתם בתור אני (...). אחרי לבטים קשים החלטתי לכתוב בתור הכול ביחד (...).

(...) הידיעה על האסון (רצח בירו) באה אלי באמצע ההכנות למסיבה (חנוכה) ונאלצנו לקיים את המסיבה כאילו לא קרה דבר (...). מאותה הסיבה החלטתי גם את יום המחרת לבלות עם הילדים בטיול גדול לגן יבנה, כדי לחסוך להם את ההשתתפות בלוויה. הכול עבר פחות או יותר בסדר, אך מהרגע שגיליתי להם את האמת, ועד היום הזה, התחילה לפרפר בהם הרגשת אי-בטחון ולפעמים אף פחד (...). אורי, עד היום, חושש שיעקוב ימות בדרכו מראשון לחצור ואף דקלה ככה (...).

היום השאלות האלה של חיים ומוות, של ביטחון וערבים ואנגלים, קצת שכחו. אם כי, כל פעם מחדש, מישוהו מספר על חלום פחדים או מביע השערה חרשה בדבר הסיכויים לעתיד (...).

אך לפני שאעזוב את הנושא הזה עלי לספר עוד על התקליט שכבי שלח. אנחנו ניגנו אותו בקבלת השבת בגן והילדים הקשיבו רב קשב. נועה אפילו ענתה "כן" שכבבי פנה אליה באיזו שאלה על גבי התקליט (...).

ומה אספר לך על וועדת החברים? (...) הרכב הוועדה: ברכה, נחמה ס., איבי ש., יהודה א., ליובקה ואני (...). למעשה, מחצית הוועדה פסיבית לחלוטין ובקושי מביעה "כן" או "לא", ובכל זאת העניינים תובעים את פתרונם.

לאחר שהתחלת פעולתנו הוכתרה "בהצלחה רבה" של עזיבות - הרי פנה עכשיו גדליה בבקשה לקבל חופש לחצי שנה. הערב הדבר יעמוד לדיון בשיחה וקשה לדעת מה יהיה הסיכום. אני כשלעצמי מתנגדת להצעה זו ואני רואה בה סיכויים טובים — אך נראה.

מסובכת מאוד היא שאלת ישראל טרמו. הוא הסתבך באופן רציני בחובות בחוץ, ובקיבוץ ואין מוצא לכל העניין אלא שהוא יעמוד לרשות סידור העבודה, וכך יימנע לפחות משקיעה בחובות נוספים. מצבה של עדנה (קורנפלד) בקיבוץ טוב מאוד (...). היא גם מרגישה את עצמה טוב בקיבוץ ולעומת זאת ישראל, כנראה, מאוד מעוניין להתרחק ולצאת לחלוטין (...).

בשטח השיתוף אנו מתכוננים כעת לבירור בוועדה על קוו ותוכנית לשנה הזאת. ישנן אי אלו פרצות בשטח זה, אך בדרך כלל המצב אינו מדאיג. הוועדה שלנו קיצונית למדי בעניינים אלה ואני מקווה שלא נשבור את הראש בהמשך פעולתנו. בשטח האיחוד (עם קיבוץ אמריקאי ג') המצב, כנראה, אינו שפיר במיוחד. אני, באופן פרטי, לא נתקלת הרבה באמריקנים ובעצם בכלל לא הרבה בחברי קיבוץ. אך ההדים אשר מגיעים לאוזני אינם מעוררים. ישנה עדיין הרגשת קיפוח "אצלם" והרגשת תרעומת "אצלנו", ובעיקר — עניין "אנחנו" ו"הם" עומד בתוקפו עד היום הזה.

נוסף לכל, שאלת העברית חריפה למדי. אין הרגשה שיש מאמץ רציני מצדם להתקדם ולצאת למרחב בשטח זה. גם חברים וותיקים מביניהם ואלה השולטים היטב בשפה (העברית) עדיין מרחים בדיבור האנגלי, ודבר זה מרגיז ומרתיע את החברים שאינם יודעים אנגלית. באמת, קשה להבין מדוע חוש הטקט אינו מפותח יותר אצלם, כי הרי ברור לגמרי שיש כאן פגיעה אלמנטרית במוסר החברתי, אם במקום עבודה "מעורב" חלק אחד מדבר בשפה שהחלק השני אינו מבין אותה. ידידי מתכונן לבירור בשאלת העברית, וועדת החברים מצדה מתכוננת לבירור חברתי על שאלת האיחוד. לי ברור שחלק גדול מהתרעומת ההדדית אין לו רגליים וידיים. מקורו הוא באי סיפוק אישי, בהיעדר מקום עבודה קבוע, בן זוג קבוע או יתר הנאות העולם הזה (...). ומה עוד אספר לך על עצמי? הריני יושבת כאן ביום שמש חורפי בהיר בפתח אוהלי — כלומר, אוהלנו של גושו ושלי

— הנשקף לצד מזרח אל עבר הרי יהודה. כל העמק מכאן ועד ההרים טובל בירק ופסי שדות חומים, עד כי בנייני הקמפ' כמעט נבלעים בתוכם. יש לי שבת היום ואני נהנית ממנה בכל המובנים, ובכלל — טוב!
הרגשת היצירה קיימת היום בקיבוץ ומשהו ממנה עובר אל כל אחד, גם אליכם? המכתב הזה מיועד, כמובן, גם אל בבי (...).
היו שלום!

יהודית (שפיצר)

דרישת שלום מגושו.

9.2.48 * עוד "חצור"

לאלה שלום!

רחל וודאי הסבירה מדוע "נדס" קולי. אך, בכל זאת, החלטתי שאפשר לתרוג מדי פעם מהמסגרת אשר התוונו לעצמנו — ולא יזיק. התופעה המעוררת ביותר בחצרנו כעת הם השתילים הצעירים אשר נטעו אותם על מדרון אחד אשר פונה לחצר המשק: אורנים ירושלמיים וקנריים וקזינות. הם יכולים לשמש במקום כל מיני הכרזות פתטיות של: "אף על פי כן". אנחנו היינו באמת המשוגעים היחידים כאשר הוצאנו את השתילים ממשלת הממשלה (המנדטורית) בראש העיין. באנו לשם חמושים והדהמנו, כפי הנראה, את העובדים שלא תיארו לעצמם שיעזו לבוא שמה בזמן כזה.

כרגע אני יושבת בשיחה על השקעות לשנת תש"ח וזה מעורר מדי פעם השתוממות בלבי — כיצד אפשר לתכנן היום תוכניות שדורשות הרבה ימי עבודה והרבה כסף — שני גורמים שאינם בדינו.

גם ביתר השטחים הנימנום "חושב" להיפסק: השבת התקיימו שתי הרצאות על תולדות הריקוד, בתדר האוכל מחליפים לעתים די קבועות תערוכות תמונות ועובדים על שיפור חדר הקריאה. שרה רוזנברג משקיעה זרבה כסף ומתשבה בעיבוד הצעות לאירגון והנעמת המקום הזה.

עיקר המרץ, כמובן, מופנה למטרה "דסטרוקטיבית" (ביטחון) — אך לאט, לאט התרגלנו גם למתיחות זו — ועוד יותר נוכל להתעלם ממנה, אם לא תגבר על ידי מאורעות רציניים בסביבתנו.

היום או מחר עוזב גדליה. ותוכלי לתאר לעצמך באיזה הרגשות אנו מקבלים את העזיבה הזאת. אילו הכרת את הבחורה שבגללה הוא הולך... ממש מכובד אתר. אצל ויקי ויגאל (שעזבו) קבעה — לפי הרגשתי — לא

(חוסר) הרגשת בית או נימוקים שנתנו, אלא שאלתם (בעייתם) הפרטית (...).
או שמא אני רופא שמפריז בחומרת הדיאגנוזה?
(...) את מכתבך האחרון קראתי בעניין רב.
פעם אחרת יותר.

שלום! — אילנה

* לפי החלטת וועדת השמות ניתן השם ברקאי במקום חצור.

12.2.48

שלום רב אלה!

קיבלת בוודאי בינתיים את "על התל" עם המכתב המצורף של אילנה (...). כרגע הנני יושבת וכותבת לאורו של נר קטן. זו הפעם השלישית השבוע שחובל קו החשמל מגדרה עדינו. מדי פעם מתקנים בעזרת הצבא (הבריטי) ומדי יומיים מחבלים שוב בתוך הכפר מרר (צומת תל נוף) שלפני גדרה, שם עכשיו נהיה מקום הפורענויות. ובכלל, החל הדרום להתחצף ומחכים גם להשתוללות. בינתיים אוחדים בכל האמצעים גם אצלנו. אמש ניתנו הוראות מפורטות על חלוקת האנשים וכו'. מדי לילה ויום שומדים יותר מ-10 אנשים. חוץ מזה, ישנים במרוכז מדי פעם קבוצה אחרת.

נוסף לכך שומר כל חבר כל שיש ימים שמירה אזרחית שלוש וחצי שעות, כך שהאנשים די עסוקים בעניינים אלה. עובדים גם בביצורי הנקודה (...). כמובן שלנקודות הספר הזכות היתרה, ושם עושים עבודות רבות כאלה. גם הבולדוזר שלנו נמצא עכשיו בנגב בעבודה זו, עובר מנקודה לנקודה. היום חזר לזר וסיפר שהאיזור שקט, ישנה שמירה לאורך הצינור (קו המים לנגב) (...).

מכל זאת וודאי יצטייר לך איזה שהוא מצב שהבריטים הצליחו להכניס אותנו לתוכו. היום כתב "משמר" על מלחמת העצבים של הערבים בעניין מועד ההתקפה הגדולה. אולם, נדמה לי שעיקר מלחמת העצבים היא מצד המעצמות הגדולות, על כל פנים הרושם שלך על המצב החמור בארץ, לצערי, אינו רק רושם (...).

המצב הכלכלי, כמובן, נותן את אותותיו, אם כי בארץ אין עדיין מחסור וגם לא תהו ובהו. השבוע העבירו לירושלים בשיירה אחת 900 טון הספקה עבור העיר. תארו לעצמכם איזו שיירה ענקית היתה זו ובאיזה סכנות היה זה ברוך. אינני יודעת אם קראתם על הקרב שהיה בהרי הקסטל בפעולה לביעור הכנופיות ולשמירת הקשר התקין לירושלים. נדמה שהנוער שלנו, אלה בעיקר אותם הנערים שראינו אותם בתור כפירים אצלנו

(בתנועה) או בתנועות אחרות, על כל פנים המשמרת הצעירה של הישוב, מגלה עמידה יפה כל-כך, לא רק במוכן הקרבי, אלא גם החברתי — אירגוני, והלב נחמץ מדי פעם לראות את שמותיהם הצעירים במסגרות שחורות (...).

אלה, אפסיק ואמשיך ביום, כי הנר דועך וחבל.

שלום לך, אלה!

באמצע כתיבת המכתב רחל פ. חלתה ואני ממשיכה. למעשה מזמן התכוננתי לכתוב לך (...).

(...) בגנים בכלל יפה מאוד. אצל רחל ל. (ארנן) הולכות ומסתדרות הבעיות, במידה שידוע לי, ויהודית שפיצר התקדמה יפה מאוד. במשך 3 חודשים התגברה כליל על קשיי שינה, מקלחת, אוכל, משמעת וכו'. כפי הנראה, הילדים שלי לא היו כל-כך מחונכים רע (...).

מסרי שלום לבכי ולך שלום

מלווינה

28.2.48

חזק בבי ואלה!

אני בושה להגיד שדווקא ממכתביכם אני שואבת את ההשראה לכתיבה (...). עתה יושבים בבית, אין יוצאים, חוץ מהאנשים ה"חשובים", כמוכן (...). לאחר שקיבלתי רשות מהמפקד ז'קו (פרחי) יצאתי בשבוע שעבר קצת לדרכים וחזיתי כמו עיניי את דרכי התחבורה של היום (...). עכשיו רחובות היא מרכז השיירות לדרום, לנגב, אלינו ולירושלים. אני יודעת אם הנך זוכר את שנות 36-38 עם השיירות. עכשיו זה קצת שונה. הכול מכוניות משוריינות עם ליווי טנדרים משוריינים עם בחורינו הצעירים והאמיצים (...), צעירים וצעירות עם בלוריתם הפרועה או הכובע המפורסם — מין סודר צבאי שחובשים אותו בצורה מאוד אורגנית.

ואין זה מעשה נערות, הדי כמעט ואין שיירת הספקה לירושלים שלא הותקפה ולא שילמו במיטב הנעורים (...). כיום אין ספק שהארץ במצב מלחמה מוחשי ביותר.

כמה תועבות ומזימות נעשות כאן ע"י "כוחות הביטחון" (הצבא

הבריטי), — ודאי כבר הגיעה אליכם ידיעת זוועת ירושלים (מכוניות תופת ברח' בן-יהודה) ומתאמתת השמועה על ריכוז כוחות אנטישמיים וחלאת אדם (מתוך הצבא הבריטי), כדי לזעזע ולהביא, באמת, אסונות גדולים ואיומים על היהודים דווקא. אין ספק שלאחר שאצ"ל "שלנו" הפקיר את הארץ למעשים דומים, הרי נותן הדבר פתחון פה גם לכוחות אלה (...).

אין ספק (..) שהאנגלים עוזבים, או לכל הפחות, זזים לגבולות הארץ. על ידנו התרוקנו המחנות — לא טמנו ידינו בצלחת — (תפיסת המחנה ע"י הקיבוץ). הקיבוץ הארצי — לפי שמועה — קנה כאן מחנה אחד (?) שעומד על אדמותינו וכפי הנראה שבקרוב יובא גוף לשמירה ולהתנחלות.

(..) ואנו נזכה, אולי במהירות שלא ציפינו, לנוף אחר לנקודתנו. ועתה קיימת שאלת שמירת המקום (המחנה), וההכרח למנוע מבני-דודינו להיכנס ולהוות סכנה קרובה כל-כך (...). עם השכנים (הערבים) עדיין בסדר אצלנו. צבי נמצא בתפקיד (בחוף) ושוב קיימת שאלת המוכתר. אחמול היתה שיחה ודובר גם על הצורך בקביעת דרכי תגובה — היו כמה ענייני שדות ועדרים (ערביים) וכימים אלה צריך היטב, היטב לשקול.

הקיבוץ צריך לתת שבעה אחוזים לגיוס ולפי מספר האנשים זה אומר: אחד-עשר איש. ז.א. עוד שיש. אתה ודאי מתאר לך שההכרעות תהיינה קשות אבל הכרחיות. עד עתה דרשו באופן שמי: יוסקה ד. (רמות), צבי אטקין, צבי ב. (בר-אמוץ), פרויקה (אפרים דגן) ונתן הלכו.

(...) בכל זאת היה ליל שישי* נעים — הרצאה על ריקודי-עם ע"י שושנה — חברתו של צבי א., אמריקאית — עם הדגמות והיה נעים למדי. והחברים, בדרך כלל, במצב של התעוררות. בזמן הקרוב, כפי הנראה, צריכה להיערך שיחה על ספרו החדש של משה שמיר — רומן קיבוצי — (..) ושמו "הוא הלך בשדות". הביקורת הכללית טובה. אני מעריכה שזה ספר טוב (...).

בימים האחרונים התחיל שוב להתאסף החוג הפוליטי המנסה שוב להתחיל בנושאים ישנים בנוסח "חדש" (...). אפשר להגיד ששומרים לו אימונים, לחוג, תמיד אותם האנשים... (..) אגב, מאז נדכשה או נתקבלה במתנה מכונית הקולנוע, התחלנו להביא סרטים הביתה. עד עתה עוד לא האירה לנו ההצלחה פנים. השבוע ראינו את הסרט "מה טובו ענביך כרמי", אמריקאי כמובן, אבל בזסד... בעיית השגת הסרטים קשודה בקשיים ומי יודע אם איסטניסטים תרבותיים כחברי קיבוץ ג' יסתפקו בישנים, מבלי לרדוף אחר החדש והסנסציוני. לדעתם הוא עכשיו המצב שאין זזים מהבית ואין ברירה ואוכלים ברה...מילא...

ובכן, אסיים הפעם. כרגע צלצלו לשיחה, מוצ"ש עכשיו. כמה סעיפים אקטואליים בעבודה וביטחון, נהגות, העברת המסגריה ונגריה ועוד.

היו חזקים ואמיצים

רחל (סלע)

* ליל שבת.

13.3.48

שלום רב אלה ובבי!

אני שוב יושבת בשיחה ובזמן האחרון רבו השאלות. הסעיף הראשון היה גיוסו של יוסקה א. לתפקיד בנגב (בביטחון). כאן התפתח וויכוח קצת עקרוני על צורת הגיוס, כי עד עכשיו פנו אלינו מדי פעם בצורת גיוס אישי (...). אלא שדרך זו עלולה לרוקן לנו את הקיבוץ בצורה מאוד אנרכית ולא תוכניתית, כי כמובן שבמצב של היום פועל גם החישוב של חלוקת הכוחות בתוכנו. הובאה להכרעה צורת הגיוס. אנו חייבים לתת 7-8 אחוזים (ממספר החברים). הוחלט, אם כך, שאנו קובעים את רשימת האנשים המגויסים, לאחר חישוב האירגון בחיינו.

לאחר זמן עמדה בשיחה — שהיתה ערה מאוד ומעניינת — לדיון, או יותר נכון לבירור מלבן — שאלת עזיבת הארץ, עקב מקרה של שביתה של שתי חברות בעבודה. עמדנו בפני ההכרזה מצד אחת מהן, שאם אין היא מגשימה בקיבוץ (בעקבות הוצאה מהקיבוץ), הרי מובן מאליה שעליה לחזור לחו"ל (ארה"ב), אם כי בוודאי לא היום. כאן נידונה הגישה השונה מצד חברים. אם כי כולם משוכנעים היום שאין דבר כזה צריך בכלל לעלות על הדעת, הרי בכל זאת קיים שוני בגישות על חריפות הבעיה בדרך כלל (...).

עם זאת, עומדים גם בקרוב לדרוש מאורה (הייק) ועמנואל (גורדון) לחזור (מארה"ב), אם כי לאורה מוכן שם תפקיד של מדריכת קן. פנתה אלינו ההנהגה המקומית שם, אבל מההנהגה העליונה לא פנו עדיין בקשר לזאת. בקשר לאורה היו כמה תמיהות על גישתה לעניין החזרה, אבל אין ביכולתי לספק לכם באריכות את כל חילופי המכתבים (...).

בזמן האחרון — כמובן עקב הצימצומים והדריכות — עומדים שוב במבחן כמה וכמה עקרונות שלנו. לאו דווקא מאלה המפוצצים, אלא בענייני עבודה וחברה. אם עד עכשיו לא נמצא הפנאי לעסוק בדברים אלה בשיחות בירור עקרוניות, חושבת אני שדווקא בימים אלה ייעשו גם בירורים אלה, כי הם דורשים את פתרונם היום-יומי.

ולא זאת שאנשים אינם מוכנים למאמץ, אלא שכאן נטוש וויכוח בגוון רעיוני על הגישה לאירגון (...). קיים גם וויכוח למהותם של המושגים המוסכמים בחברה הקיבוצית וקצת חורג גם לשטח הפוליטי: ליברליזם וכו'... (...)

ובין יתר הדברים התחלנו כבר בהכנות לחג הפסח — מה יביא חג האביב בכנפיו? — ישנו רצון שחג זה, שהוא חג הקיבוץ וראשון לנו בחצור, יהיה ראוי לעצמו ולנו.

כאן שוב ושוב פוקדות אותנו דמויות בירו ובני, ללא ניחומים... ראשית יש רצון שעד אז תשופר קצת החצר וגינותיה. אפשר להגיד ששוב פקדה אותנו המגמה להכנת הגינות בחצר וזה עובר מצריך לצריך ומבית לבית. השבת היתה בבית שלנו שבת מרוכזת (לכל הדיירים) ולאחר שעות מספר נחו לעינינו ערוגות סדורות ומגורפות — יופי!

בקשר לזאת עלי לאמר שבחצור רק בחודש מרץ כאילו החל החורף. הקור רב והגשמים ברוכים כל כך, נדמה לי, יתר על המידה...

אינני יודעת כיצד תעלה התוכנית האומנותית, מטעמים מובנים. אבל, מה לעשות אם לא לנסות. חיים מאירי מרכז ועדת תרבות ויש לציין את מידת המרץ הרבה שהוא משקיע בטיפולים בעניינים אלה. הנה הצליח גם להפוך את ערבי שיש* לערבי תרבות שב"מסורת", ומדי ליל שיש* בליל שיש* נפגש כל הקיבוץ והתוכניות מסודרות פחות או יותר. אלה ערבים שמוקדשים גם לאינפורמציה ישובית ותנועתית, לעתים אף נותנים קינוח... עתה נוסף תפקיד שהוא לא רק תרבותי, הוא הטיפול במחלקות (ההגנה) הנמצאות בשכונתנו. ישנה כוונות לעשות פעולה, וראשית לכול, הסדרת קבלתם והזמנתם למסיבות קיבוץ שונות ועריכת תוכניות משותפות. עכשיו עומדת על הפרק מסיבת יא' באדר (תל-חי) ובקרוב חג פורים. אלה חברים צעירים מאוד וצריך לטפל בהם כהוגן.

ובכן, הפעם הארכתי על ענייני קיבוץ (...). ובארץ - מלחמה במלוא משמעותה. בהתקפות האחרונות (..) מתבלט הפיקוד ע"י גרמנים או יוגוסלבים, כמו שקוראם להם, ממש שומעים את הפיקוד שלהם בשפה הגרמנית (...).

ומתוך כך ווראי תשערו בנפשכם את מידת הדריכות שנתונים בה בארץ.

לפי שעה אסיים. היו ברוכים ושלום רב! מחברים רבים!

ג'ורא שואל מבכי: למה איננו עונה לו על מכתביו?

חזק ואמץ!

רחל (סלע)

* שבת

שלום לך, בבי!

מכונת תופת בחצר המוסדות (הלאומיים של היישוב) בירושלים, פוליטיקה עולמית נבזית, כנופיות עירקיות חודרות לכפרים ערביים בסביבתנו, זלמן ממשיך בנטיעות — והקיבוץ מאבד עצמו לדעת לאט, לאט ובאופן אכזרי.

מחקו את המילה "אוטומטית" (הוצאה אוטומטית מהקיבוץ) מההחלטה העקרונית בדבר שביתות. הקיבוץ לא ידע לבצע את החלטתו וכעת טושטש, ואולי נמחק, העיקרון עצמו.

כל פעם מחדש, הקיבוץ נוכח שהחולשה שלו בביצוע החלטות עקרוניות מכזיבה. אבל אין אנו לומדים מהניסיון ואין אנו אוזרים כוח להיות עקביים.

דנו על עזיבת הארץ, על בגידה. הקיבוץ התפלג לשני מחנות. תאר נפשך שבחורה נבונה קמה ומדברת בעצם הימים האלה על פטריוטיזם "היסטרי".

קשה לחיות כעת בקיבוץ. אופפת אותי הרגשה סתומה שהקיבוץ מידרדר מטה. חבל שאינך בבית. אולי היית יכול להציל משהו!

שומרים בלילות ומחשבות רבות עוברות את מוחנו. בבי, כל-כך הרבה גורלות מרים הצטברו בביתנו. מיטב אנשינו מתחבטים בבעיותיהם ומידרדרים. האמינה לי, בבי, קשה לראות חברים טובים שאיכדו משהו, ואולי את עצמם, בדרך.

יש גם דברים מעודדים, לו בהם הירהרתי, בוודאי לא הייתי כותבת אליך.

אחרים יעשו זאת, אני תקווה.

היה שלום, וחזק ואמץ!

ברכה

מנצ'סטר

שלום חברים!

סו"ס בא לידי הכרתי שעוד מעט לא אוכל לכתוב לכם, ולכן עלי למהר לכתוב עוד כמה מכתבים. ידוע לכם בוודאי שחוסר וודאות הוא יותר גרוע מאשר ידיעת המציאות. ואני כבר יכול לתאר לעצמי את התקופה שבה נצטרך להשיג את כל ידיעותינו מהעיתונות האנגלית ומה-B.B.C. שמא תפתחו מדור של "על התל" ב"מנצ'סטר גארדיאן".

(..) יש לציין שגם הנה הגיעה רוח מאותות הזמן: חלק גדול מפעולותינו אנו מקדישים לגיוס. כן, לגיוס אליכם ויתכן ובזמן הקרוב ביותר תראו, פנים אל פנים, מפרי מאמצינו (מח"ל). יש לציין שהתעורר המצפון היהודי אצל אנשים רבים. לפעמים דווקא אצל כאלה שלא קיויתי בכלל. יש גם חיילים משותתרים רבים (יהודים) המוכנים לעשות משהו. הצרה היא, כמו תמיד, שהפורשים (הרביזוניסטים) הם תמיד יותר חרוצים מהתנועה הציונית הרשמית. במקום שאנו נהיה היוזמים, עלינו עכשיו להתחנן לפני אנשים שיבואו אלינו ולא ל"לגיון העברי" שלהם (של אצ"ל). (..) אתמול נודע ברבים על בגידת אמריקה (התנגדות לחלוקה). אני כל-כך הלום רעם שאין ביכולתי כלל להתחס לזה. האם לא יזכו ילדינו בשנות שקט ושלווה, כפי שזוכים כל ילדי הגויים פה? תמיד יריות ו"הסברה" (...).

ופה אנו ממשיכים כאילו לא נפל דבר. למחרת היה לנו נשף פורים גדול עם כל המיוחד בחג הזה (...).

קיבלתי "עתים" רבים מכם ומעניין שדווקא שם הרגשתי ביותר את הלכי הרוח של היישוב כיום. ספרותנו היא ספרות של עם במלחמה ואינך מאמין בזה, עד שלא תקרא בשירים ובסיפורים (...).
היו שלום

בבי

27.3 חצור

לבבי, שלום רב!

הערב שיחה, כרגיל במוצאי שבת. החליטו ברוב קולות עצום על קבלת חטיבה (פלמ"ח) וחברת נוער — ביחד 80 איש, וקשה לתאר כיצד נוכל לבלוע נתח כה שמן מבלי להיחנק. יש לציין שכוח הקליטה שלנו הצטמק בזמן האחרון, וכסימן יוכל לשמש מאורע קטן שקרה לנו: עזב אותנו חבר אשר היה מועמד והחליט לא להתקבל פה — מקרה ראשון וטיפוסי למצבנו הנוכחי. אני, בדרך כלל, לא הייתי מאוהבת בקיבוצנו יתר על המידה, אך חשבתי שאין יותר סמפטיים מאיתנו. עתה דעתי ודעת מרבית חברינו הוותיקים השתנתה.

הגענו לשפל המדרגה מכמה וכמה בחינות. הגענו למצב קשה בקשר לאיחוד עם חברינו מעבר לים. (...) הדעות חלוקות בהרבה שאלות תיאורטיות והגיושה היא שונה בהרבה עניינים מעשיים. במסגריה היחסים

הגיעו לשיא — א. העיף סטירת לחי ליצחק ל.. אמנם, אצל א. זה לא נס — אך הדיון על הדבר הזה עלול להתפתח למערכה מפלגתית-גזעית. במיוחד אחרי השיחה המפורסמת על שביתת חברים אשר בהמשכה נתגלו כל מיני דעות ציוניות משונות. השיחה בראשון התריפה את הדברים עוד יותר. פה, בחצור, החליטו להוציא את החברים (השובתים) מהקיבוץ, אך בראשון הוחלט פה אחר, בהימנעות שניים, לא להוציאם. אחרי זה יהיה קשה מבחינה הגיונית להוציא חבר בגלל עבירה חברתית חמורה (...). העיקר לא שני החברים, אלא ההבנה אשר מצאו אצל חברים.

(...) לפסח מכינים כינוס חברתי אשר יברר את בעיות היסוד — מוזר שאחרי הבריורים על עישון ושיתוף אנו באים לדון על ציונות — וההרגשה החברתית נעשית יותר מרירה מדי פעם.

אמש היתה מסיבת פורים. מגילת אסתר הוצגה בפנטומימה די נחמדה, אך כל זה טבע בים של חוסר אירגון ושיעמום. הזמנו אורחים מהמחנה הסמוך ויש חשש שפיהקו בחשאי.

נבחרה ועדת פסח שיש בה הכול מלבד אלה שנעדרו. קשה לתאר את הפסח, ובכלל את החגים, בלי בני ובלי — ייכדל לחיים — גרשון (פלוטקין). הוא פועל שם (ארה"ב), על-יד הלימודים, בעניינים שלנו. והשמועה אומרת שפיסקטור (במאי גרמני גולה), מורהו, הציע לו לשמש עוזר.

בשיחה האחרונה הוחלט על מכונת היציקה. גם פה התגלו כל מיני חילוקי דעות. בנימין ש. חזר שוב, בפעם המאה, על תביעותיו לא להזניח את גורם החקלאות במשקנו. ברור לכולנו שנצטרך לשתף במפעל זה קיבוץ אחר באיזו שהיא צורה, ואז שוב נעמוד במבחן רציני.

נקודות אור אחדות קיימות בכל זאת — אך אינן בשטח החברתי: הנוף היפה והילדים. החצר עתה נהדרת. ובצאתך לגן הירק ולמשתלה אתה נמצא בים של פרחים. והילדים — הם כמעט משמשים גורם יחידי בתקופה זו אשר מסוגל להסב לך קורת רוח. הם מתפתחים יפה (...). הקטנים טרם תפסו דבר מכל המתרחש והם על ידי זה קצת מקלים עלינו. אפילו בעמדת שמירה אתה שומע מרחוק את צחוקם ופיטפוטם ולבך מתנחם מעט.

שלום רב!

אילנה (בארי)

1.4.48

לאלה ובבי שלום רב!

את מכתבה של אלה קיבלתי בעצם כבר מזמן (...). היום הגיע המכתב הגדול של בבי לקיבוץ וגם מכתב חדש של אלה (...).

בוודאי הגיעו אליכם הדים של הנעשה בקיבוץ בתקופה הנוכחית. אני כשלעצמי מתלבטת קצת על איזה משני צידי המטבע לספר לכם. כי ברור לגמרי: שניהם קיימים ושניהם מוחשיים ומורגשים במידה כמעט שווה. אפשר לספר על פעולה תרבותית רצופה בערבי שבת, על מסיבת פורים עליזה והכנות רבות לקראת פסח ו-1 במאי. אפשר לספר על ימי אביב מלאי שמש ופרחים, על ילדים אשר נהנים מחייהם במלוא מובן המילה, ומבלי שמאורעות הימים האלה יתנו עליהם אותותיהם. ישנו קיבוץ כזה אשר פעיל ויוצר ומתלבט בחבלי יצירה שונים, ואל תאמינו לשום אדם אשר ירצה לשכנע אתכם מכך שאין קיבוץ כזה. ושהכול רע מאוד.

אך, יחד עם זאת, אין להתעלם מהצד השני של המטבע ושל הקיבוץ. וכאן התיאור נעשה כבר יותר קשה ומסובך. כי מה באמת קרה? ומה באמת ישנו ומה רק פרי דימיון? אודה על האמת, אני עצמי מתלבטת היום מאוד בשאלת ההבחנה בין האמיתי והמדומה.

נכון, היו בתקופה האחרונה כמה שיחות קיבוץ על שביתות, על סטירת לחי, על רצון להחזיר לאמריקה, ובכל השיחות האלו הקיבוץ נרתע מהוצאת

מסקנות, על אף שהוועדות המטפלות בעניינים אלה הציעו את הוצאת החברים הנ"ל מהקיבוץ. זאת עובדה (...).

יש חברים הטוענים שאנו עומדים על פי תהום. יש הדורשים בירור חברתי מקיף, בעיקר על שאלות האיחוד. ומוכן הדבר. לא הייתי רוצה להיות אמריקנית בקיבוץ ג'. כי הנימה ההולכת וחוזרת בכל הזדמנות היא שהאמריקנים הם מקור כל הרע, שהם הכניסו יחס לא טוב לעבודה, שהם לא איתנים מבחינה רעיונית, שהם פשרנים בשטח החברתי וכו'. וכו'. לי נדמה שבמידה מסויימת ה"וותיקים" מעבירים את כל התרעומת — שהיא טבעית ומופיעה במידה מסויימת בחיי כל קיבוץ — על האמריקנים. מצאו להם שער לעזאזל. או ביתר דיוק — במקום הגישה הסבלנית והנבונה, במקום כוונות לעזרה בקשר לקליטה וחבלי הסתגלות, באה הטענה וההתגרות.

אך גם מהצד השני נעשות הרבה שגיאות. יש ביקורת מופרזת לגבי סדרי הקיבוץ ושוב — מעגל סגור שקשה מאוד לצאת מתוכו. לדעתי, ישנם בין החברים האמריקנים כל סוגי האנשים אשר נמצאים גם אצלנו ובערך באותה הפרופורציה: ישנם חברים מסורים ונאמנים, וישנם משתמטים ושואפי נוחיות, יש טיפשים ויש נבונים, ויש מיואשים ואדישים ליד חברים בעלי מרץ וכוונות פעולה בלתי מוגבלת. ולכולם יחד לא קל. כל אחד מתקשה בשאלותיו (בעיותיו) המיוחדות, הן בעבודה, הן בתפקיד והן בחייו הפרטיים. עדיין קצר המרחק בזמן בין העבר ובין היום — ומה, אנחנו הסתגלנו לחיי קיבוץ בין לילה?... ישנה באמת בעייה אחת כאובה וקשה והיא: בעיית העברית. בשטח זה כל הטענות צודקות ומצדד לא נראה המאמץ המספיק להתקדמות והתגברות, אך מכאן ועד "בכלל" רב המרחק.

אני רואה שבמקום לתת סקירה "אובייקטיבית" על המצב, הבעתי כאן רק את דעתי. ואיתכם הסליחה. אך סבורני שאתם מקבלים הרבה מכתבים ברוח אחרת ועל כן — לא יזיק. כעת אני מאוד מתלבטת בשאלת הבירור אשר צריך להתקיים בפסח.

יש בו סיכוי וסכנה גם יחד ויש לחשוב היטב על ה"איך" וכיצד. לא פעם אני חושבת על כך, מה הייתם עושים ואומרים אילו הייתם כאן (...). לפני 3 ימים הגיעה חבילה עם כלי תזמורת לכתובתי מאנגליה. אני חושדת בכם ומודה לכם מאוד בשם הילדים (...).

שלום שלום

יהודית (שפיצר)

לאלה שלום רב!

קיבלנו את מכתבך. טוב לשמוע שמצאת סו"ס סיפוק בעבודתך (...).
טוב שיהודית ש. כתבה לכם, הן זה צד השמש — על הצרות
הקיבוציות כתבתי לכבי והוא וודאי הראה לך את ה"תעודה" הזאת.
על התמונה בסביבתנו: נקודתנו נמצאת בינתיים עוד מחוץ לתחום
הפעולות (הצבאיות) הממשיות. רק אחדים מחברינו מגויסים: אפרים
(דגן), יוסקה ד. (רמות), צבי ב. (בר אמוץ), יוסקה אבט. שני טקטוריסטים:
פייקש (יעקב נחתומי) ובני האמריקני (קלברוש) יושבים בנגב עם בולדוזר.
באחת הנקודות מוקם מרכז גדול אשר ישמש את הסביבה בתחבורה,
אישפוז וכד'. הקושי הוא — כיצד מגיעים לשם. השיירה, אשר
צריכה היתה לצאת שמה, מתעכבת בסביבתנו כבר שבוע כי הדרך חסומה.
היום חודש החשמל אחרי הפסקה של שלושה ימים: אמנם מאור יש
לנו מגנרטור, אך המסגריה, המכבסה והמכונות במטבח שותקו. הרשלנות
המסורתית של קיבוצנו לא הכזיבה גם הפעם — בגלל איזה חלק שלא
השיגוהו בזמן, לא יכולנו להפעיל את הבאר בחצר בעזרת טרקטור וישבנו
כל הימים האלה כמעט בלי מים. למזלנו היו ימים קרירים והמחסור
במים לא הפריע יותר מדי. מה לעשות — היום עולה לנו התכונה הזאת,
אשר שמרנו עליה כל כך הרבה שנים, ביוקר רב.
וסלחי לי אם אעיר פה הערה ארסית (...): פעם היינו קיבוץ בלתי
מאורגן אך נחמד מהרבה בחינות. היום איבדנו את החן — ואת האירגון
לא רכשנו. והוא הדין לגבי עקרונות יפים אשר למענם היינו מוכנים להקריב
הרבה מנוחיותנו. כיום אין עיקרון ואין נוחיות. וודאי רבים יאשימו אותי
בהפרזה, אך בבדיקה יותר מדוקדקת יתברר שהצדק איתי (...).
לאחרונה ראינו פה סרט: "הרפתקאותיו של שרטו" על חבלן במלחמה.
אשליות. במיוחד כיום קשה לראות שטויות כאלה, כי לנו — אולי רק
לפסימיסטים כמוני — יש הרגשת הזדהות עם ספרד הלוחמת בזמנה:
ההקבלה היא במגמות, בבין-לאומיות של הפשיסטים התוקפים בעדיפות
נשקם. רק שני דברים שונים, והם לרעתנו: לנו אין בריגדה בין-לאומית, אין
אנו עדיין עם עצום כזה אשר באופן יסודי אי אפשר לפגוע בקיומו.
בסוקרי את מכתבי אני רואה שהוא מתקדם לכיוון פסימי ביותר. על כן
אפסיק הפעם.

בינתיים, שלום לך,

אילנה

לבבי שלום!

הסתכל בעיתונים אשר שלחתי לכם: אנשי אצ"ל עשו מה שעשו (דיר יאסין): ויש לנו בתוך כל המהומה והזוהמה הפוליטית גם כן כתם שחור שקשה להתגבר עליו. היה זה מעשה תועבה מהסוג הנאצי המשובח. ומנצלים את זה כמובן — כל אחד לפי מידת האנטישמיות שלו — והסוכנות שלחה מכתב השתתפות לעבדאללה — ומגנים ומגנים — ולא עושים שום דבר. ויש עוד מיני שערוריות בארצנו: ספרות, גיוס וכר'.

לפני שבועיים נסע צ'כי (אברהם קרני), היום יוצא ישראל אטקין (...). האם קראת את "לילות סטלינגרד" של סימנוב? זה אמנם ספר "ישן" אך רק כעת הגעתי אליו. אקטואלי ביותר והלוואי והגענו לא לשלב מלחמה, אלא לשלב המוסרי שלהם. כאן התפתחה שוב תופעה שכבר היינו עדים לה לא פעם: עם הגברת המאמץ בעבודה גם הגברה הפעולה התרבותית והחברתית. אך ייתכן שנגיע לגבול היכולת עם התפתחות העניינים הפוליטיים והצבאיים.

ייתכן — כמעט וודאי — שקשר הדואר ייפסק בעוד שבועיים. אני מקווה שעד אז תשרה עלי השכינה ואכתוב לך מכתב יותר ארוך.

בינתיים שלום

אילנה

לאלה שלום וכן בבי,

כמה מילים, פשוט דרישת שלום מאיתנו, ממני ומרונני.

יושבים אנו בדיוני פסח ונזכרים בכל חבר שאינו בבית ויש רצון שאף אחד בל יעדר וישתתף בחיינו, בחי יום יום ובפגישות הקיבוץ. חסרים חברים משלנו שיילחמו בכל החזיתות (החברתיות): בצורך של התאקלמות הגוף האמריקאי, בשמירת עקרונות ובמציאת דרך משותפת בכול.

על אסוננו האחרון ואסוני אני ידוע לכם ואין צורך לאמר במילים את אשר עבר ועוכר עליי. וודאי גם אתם מתארים לעצמכם כמה כוחות צריך בכדי להתגבר ולהמשיך בחיים. וכן לתת את הכול לרוני שגם תזכור את אביה ותמצא אהבה בהתפתחותה. הילדים בכללם נחמדים וטוב להם וכן מזכירים אתכם רבות.

דרישת שלום מיוחדת מנועה ורונני, הן חברות תמיד.

שלום וברכה

רבקה א. (גורן)

לבכי ואלה — שלום רב!

אני כותבת בזמן השיחה ועל כן הסליחה על כל מיני שיבושים שיתגבשו בוודאי.

אמש היתה מסיבה (סדר) די יפה: חלק רציני שהכיל את ההגדה של הקבה"א — יצאה השנה בהוצאה מוקטנת, בלי תמונות — הקראה מ"מכות מצריים" של אלתרמן ומקהלה שהצטיינה הפעם בניקיון קולותיה. הערב כולו היה נעים וחגיגי. צביון מיוחד קיבל החג על ידי נוכחות הנוער החדש והפלמ"ח (מייסדי ברעם). הם כבר הוסיפו לתוכנית החג על ידי ריקודי עם ארצישראליים שתוצה הספיקה ללמדם במשך 3 ימי שהותם אצלנו.

הסדר הוחג על הרחבה על יד בריכת המיים ולא סבלנו — זו הפעם הראשונה — מחוסר מקום. חדר האוכל מקושט בדמויות מצריות די יפות. בקיר אחד תלוי כעין פרסקו: חד גדיא בסגנון עתיק, יפה מאוד, מצויר על ידי יהודית אורן.

הפלמ"חניקים הם שנתיים בארץ, מצ'כיה והונגריה והמסקנה — שגם הם לא נהנו מיותר מדי אפשרויות ללימוד והשכלה. לכן החליט גיורא (בן יהודה) לעזור להם בשטח זה.

הנוער — ילידי רומניה — עושים רושם לא רע. באו בלויים אך נקיים ואחרי שקיבלו את בגדי הסוכנות שונו פניהם באופן יסודי. ילדים שמחים ופראים כמתאים לגילם. נתנו להם את המדריכים הטובים ביותר שהקיבוץ יכול היה לתתם. אפילו את מרכזת המזכירות, לאה ל' (בן יהודה), נתנו. פעם אחת שיש לנו הרגשה שעשינו את המוטל עלינו כראוי.

הפעם באו לפסח כל גולינו בארץ, מלבד אפרים. הוא תקוע היטב במקומו בסביבת תל-אביב (שרונה — היום הקרייה).

— השיחה בינתיים העלתה הרבה גלים עכורים וקשה לדעת כמה אפשר יהיה לתקן את המצב הזה. שוררות פה גישות שונות וכיווני יסוד שונים מאוד, ויש רק מעט חברים אשר עומדים קצת מעל הפטריוטיזם שלהם אשר מסתיר להם את העולם הריאלי. השיחות האלו מכאיבות מאוד. השעה היא כבר כמעט 11³⁰, וטרם התבהרו האופקים.

על הכיבושים שלנו בחיפה וודאי כבר שמעתם. קצת חשוד בעינינו — כאילו הם (הבריטים) מבשלים לנו דייסה. הם כאילו מפנים כוונה איזורים ומפרידים באופן שיטתי בין יהודים וערבים. ואנו, למרות השמחה, קצת חרדים לעתיד.

שלום רב לכם אלה ובכי היקרים!

אנו תופסים עכשיו הזדמנות לשלוח עם אחד הנוסעים חוצה לארץ כמה מכתבים אליכם. והנה רצנו מן העבודה ואני כותבת לכם מתוך אווירת הארץ המקיפה אותנו סביב. מאז מכתבנו מפסח חל שינוי רב גם במצב הכוונות והדריכות בקיבוץ וגם בארץ. התאריכים הולכים ומתקצרים לשלבי השיא, אם כי עד עתה למדנו מהניסיון שדווקא תאריכי השיא נגמרים בלא כלום. אלא שעכשיו שונה המצב מצדנו, כי כרגע נמצאת היוזמה בידי כוחותינו, אם כי יכול להיות שבעקב זה נסבול גם קורבנות כבדים למדי בכמה נקודות.

בכפר עציון הצליח הלגיון הערבי (...) בנשק כבד, טנקים, תותחים ומשוריינים להחריב את הנקודה ולהסב קורבנות רבים מאוד. בקשר ליתר הנקודות בגוש עציון לא ידוע (...). יצאה מאיתנו, חוץ מהמגויסים, עוד קבוצה של עשרה איש לפעולות מסויימות, הם נמצאים עכשיו במקומות שונים: ליובקה, שומר, עמוס (שלם), גרון (גורן), איבי ש., איבי כ., משה (נחתומי), מונקה, נתן. אתמול לפנות ערב הופיע ליובקה לביקור קצר — למד את המלאכה להסתלק בצבא הבריטי — ולכולנו הוקל קצת מהמועקה של הערבים האלה, כי בכלל לא ידענו היכן הם נמצאים. סיפר דברים שונים ומחוץ לכל — מצב רוח מצויין. תארו לכם שהספיק לקרוא ספר בזמן הקרבות.

בדרך כלל קבוצה טובה. חומר לבדיחות היה כבר למכביר. הם נמצאים בסביבה ומחכים לפקודה. טרם צאת הקבוצה היתה שיחה פוליטית אשר בה הוגשו ראשי פרקים לעמדותינו — בשאלות שונות בקשר למצב הצבאי והמדיני בארץ. בשבוע זה נתקיימה ישיבת מרכז המפלגה אשר בה הוחלטו דרכי עמידה לפעולה. בדרך כלל, הדעות שלנו עם ההחלטות היו זהות (...). הבוקר הוצבה בקיבוץ וועדת חירום אשר תעסוק ותטפל בכל העניינים במשך (...). דעתי שכיום צריך להכניס את הבחורות לניהול כל העניינים במשך. אצלנו אין עדיין מצב חזית ולכן יש חשש שיקחו מאיתנו בחורים רבים. גם רחל ז. מתגייסת ליחידת האמנים.

כיום עוסקים כמעט רק בביצורים לנקודה. אין בסביבה מתיחות מופרזת. אבל השבוע היו פעולות שונות בסביבה, אשר מראה העיניים ורחשי הלב לא מצאו את שביל הזהב ביניהם (גירוש הכפרים הערבים בסביבה). עד עתה היה פחות או יותר שקט בסביבתנו, זה אחד העורקים החשובים לישובי הדרום, הנגב והיו מוכרחים לבצע את מה שביצעו.

ובכן, חברים יקרים, כוודאי רוצים אתם להיות בבית, אבל אני אומרת זאת בלי שמץ פתטיות: תפקידכם חשוב — נוער ונוער אנו צריכים לקבל לארץ, ונוער טוב, כי הרבה מן הטובים מוסרים את נפשם ומאודם במלחמה זו.

ואשר למצב החברתי בקיבוץ, גם קודם לכן לא הייתי בין השופרות המכריזים על זה השכם והערב, אם כי לא התעלמתי מדברים רבים. אין הדברים פשוטים כל כך. אבל התקופה האחרונה נצטיינה אצל חברים רבים קצת בהתערערות כוחות הרצון והסבלנות. אני מצטערת להגיד שגיורא היה אחד מאלה (...). אבל, כאמור, לא קודם ולא כלשכן עכשיו, אין כל רצון להתעסק בזה. הוספתי זאת רק משום שהערות שלכם במכתבים האחרונים קצת הדאיגו והרגיזו אותי. הלוואי ויהיה לנו הפנאי לברר זאת ביתר שלוה. לפי שעה שלום רב וכל טוב מכל כולם. חפשו אמצעי קשר!

חזק ואמץ

רחל (בשולי המכתב)
במשך היומיים האחרונים רודפות אותנו חדשות מדי שעה בשעה. צבאות ערב פלשו מדרום, צפון, ומזרח. תל-אביב הופצצה. לא קרה דבר, אווירון אחד הופל ופעם שנייה הונסו.

"נירים" בדנגור עומדת בקרב נגד צבא ממוכן ואין עדיין פרטים, גם בצפון הותקפו המשקים בעמק הירדן. נהריים בידי הלגיון הערבי, אבל המפעל ממשיך לעבוד. פרויקה (אפרים דגן) עם אנשיו נמצא בקרבנותו וכפי הנראה שעתידים אנו לעמוד בחזית. בינתיים נתבעים אנו לתת עוד אנשים לפעולות.

אחרי הבשורת הרעות באות הטובות: פתחו את הדרך לגליל המערבי, עכו ביקשה הפסקת אש. הכפר באסה נכבש ע"י ההגנה, צפת בידי ההגנה ובגליל עוסקים בפעולות טיהור השטחים, הדרך לירושלים נפתחה שוב בקרבות גדולים וכבר הגיעה לשם שיירה וחזרה. עקב טעות נכנס הלגיון הערבי לסרפנד (צריפין) ומשם הם מפציצים את ראשון. למרות כל זאת, כוחנו איתנו ונקווה שיעמוד גם בשעות המבחן.

חזק ואמץ

רחל

רואים אתם שמכתב זה לא נשלח בזמנו. היום נפתח הקשר לארצות הברית ומשם תעביר לכם את המכתבים גליליה. בארץ עכשיו קשה במידה שלא שיערנו. אנו, בקיבוץ, כבר רצים כמה פעמים ביום למקלטים. הקשה ביותר שצריך מדי פעם להטריד את הילדים. אבל, למרות זאת, אין עוד לראות בזאת את הגרוע ביותר. מרוב קיבוצי הספר פינו את הילדים. ייתכן וגם אנו ניאלץ לעשות זאת אם המערכה תהיה נטושה כאן. אי אפשר לאמר שמצב הרוח רע. אולי רציני...

בינתיים חזרו המגויסים שהשתתפו בכמה קרבות: שומר, מונקה, גרון, ליובקה פצועים קל — שומר וגרון עדיין בבית חולים. אל תדאגו, עוד מחייכים וצוחקים...

רחל

ניו יורק 17.6.48

שלום לכם בבי ואלה,

אתמול קיבלתי מכתב מהקיבוץ מה-25.5 ובתוכו מכתבכם זה. איני יודעת אם במשך הזמן הזה הם הצליחו להתקשר עמכם באיזה אופן שהוא. כמו כן, איני יודעת אם ידועות לכם החדשות האחרונות מקיבוצנו. ככל אופן, אני אחזור עליהן: יק קליין, חבר אמריקאי שלנו — איני חושבת שאתם ראיתם אותו — נהרג. הוא הניח מוקשים ליד כפר מנחם והתפוצץ מאחת הפצצות שהניח. הדבר קרה ב-4 או 5 ביוני. בזמן קבורתו בחצור הורעשה הנקודה מהאוויר. מתוך העיתונות כאן הנני למדה שנהרסו אצלנו בתים אחדים, מקלחת וחדר האוכל. את הילדים הצליחו לפנות יום לפני ההרעשה לסביבות תל-אביב, בדיוק איני יודעת לאן.

ובכן, זוהי התמונה כרגע — עגומה למאוד. לפי שעה מתנחמת אני בזה שלא נהרגו בקיבוץ חברים בזמן ההפצצה: נחמה "עליזה" (...).

אשתדל אולי להשיג כספים לקיבוץ — דבר נחוץ לנו עתה מאוד לאחר החורבן (...).
שלום לכם.

להתראות בחצור, בחצור השלמה דווקא,

גליליה

לבבי ואלה. שלום רב!

סו"ס התפנתה מחשבתי לכתיבה. לא ראיתי גם ערך בכתיבת מכתב אשר יגיע אליכם רק כעבור חודשים. הפעם, אני מקווה, יגיע כעבור זמן קצר. איני יודעת אם כתבו לכם — ייתכן שתהיינה במכתבי חזרות על דברי אחרים — ואיתכם הסליחה על כך.

לא מזמן — לפני שנים רבות לפי הרגשתי — בפסח זה, דיבר חבר על הקושי אשר נובע מחוסר פלוגות בקיבוץ. והנה — תפילתו נשמעה ומי שיושב על גלגלים — יש לו לאן לנסוע: הילדים יושבים בחולון בבית־ספר שהועמד לרשותנו ביד נדיבה — הפרות עם הרפתנים בגדרה, הנוער, מדריכיו ועוד קצת חולים מתארחים אצל "נירים" בראשון, והקיבוץ — יותר נכון חלקו — מתחיל להתרגל לריקנות אשר השתררה בחצור.

(...) אך נתחיל מאלף: יום שבת בהיר ויפה נתגלה שטור מצרי נוסע צפונה, שני אווירונים יהודיים הפציצו אותו (...), אווירון אחד הופל על ידם.

זה היה האות. המצרים הגיעו עד 5-6 קילומטרים מאיתנו — בערך הגבול לפי החלוקה (עד תל־אשדוד). אותו לילה פונו הילדים. למחרת התחילה ההרעשה. הם כיבדו אותנו כיום זה ב־100 פגזי תותחים: Not bad. הרבה דברים נפגעו: מוסדות ציבוריים וחדרים פרטיים, בתי ילדים — הבריכה אשר היתה אחת המטרות העיקריות לא נפגעה.

אחר־כך זה ירד ל־25 פגזים ביום ולפני ההפוגה (בקרבות באמצעות או"ם) היה כבר שקט אצלנו — 3-4 פגזים ליממה. קשה לכתוב לכם על האווירה שבה התנהל כל זה — לא היתה פניקה ולא שרר דיכאון וזו היתה, בכל זאת, לכולנו — מלבד חיילי חזית אחדים — הפעם הראשונה לשמע קונצרט כזה.

ההפצצה מהאווירון, שגם לה זכינו, הבהילה קצת יותר — הם פגעו במטרה אסטרטגית חשובה מאוד: קלובצ'יק (בית־שימוש) הבחורות החדש. בניין מסכן, גורלו יהיה כגורל הכניסיה ב־Reims אשר בנוה מאות בשנים, הרסו אותה במלחמת העולם הראשונה ותיקנו אותה עד לשנייה.

עכשיו מעבדים את השדות, קוצרים את יבולי הכפרים (הערביים) שנעזבו ונקווה שזה יכסה חלק מהנזקים אשר נגרמו לנו. אך דבר אחד מנחם בכל זאת: לא נפגע אף חבר והעמדות והמקלטים עמדו בפני צורה זו של התקפה. החבר היחידי אשר נפל, נהרג במילוי תפקידו (יק קליין).

כל זה לעבר — על העתיד קשה לכתוב: המצרים רובצים ממולנו, אפשר לראותם במשקפת — הם התחפרו היטב — הלוואי שלא יוזזו מהחפירות הנוחות שלהם. הטור נאמד בכ־60 מכוניות מכל הסוגים.

על "יד מרדכי" ו"נגבה" ודאי שמעתם פרטים, אם לא — אכתוב לכם (...). שלחתי לשם עיתונות (על התל) אשר הודפסה ואשר מוסרת דו"ח כרונולוגי על הימים הראשונים (של המלחמה).

הפעם מספיק — אם אקבל סימן שמכתבי זה הגיע, אמשיך לכתוב לכם, ובשעת השראה גם פרטים בלטריסטיים אשר לא חסרו גם במצב עדין זה.

שלום רב

אילנה

(המשך)

24.6

היום באתי ל"ריכוז" (הילדים המפונים) ושם קראתי את מכתבכם. הסיבות לאי כתיבה (.) די ברורות. רחל פ. (סלע) חדלה לפעול בוועדת

הקשר, ולי לא היה ראש ופנאי לעסוק בזה עד היום הזה (...). כל הפעולה האזרחית בקיבוץ שותקה לחלוטין ובין היתר גם פעולת וועדה זו (...). בינתיים קרו בארץ דברים מרעישים ממש: האצ"ל התכוון לקבל אונית נשק פרטית ולא למסור אותה לממשלה, למרות האיסור (עם ה"הגנה") ושבועת האימונים (לצה"ל). הפעם בן גוריון היה למהפכן וציווה להשמיד את הנשק, אם לא יימסר לידינו. התפתח קרב. נפלו קרבנות משני הצדדים. מצדם גם סטבסקי — רוצחו של ארלוזורוב. העיתון מציין שזה קרה כמה מאות מטר מאותו המקום וגם באותו התאריך (של הרצח). שבו את פטר ברגסון, אסרו 60 מאנשיהם — לו רק ידענו שזה ילמד לקח את השוטנים הסוציאלי-דמוקרטיים האלה (מפא"י).

אך לכולנו ההרגשה שבן גוריון ילך בדרך המקובלת של המפלגות האלה ואולי יותר מזה. על כל פנים — יומיים לפני זה נאם (בן גוריון) speech נגד הפלמ"ח במועצת המפלגה שלו.

אך בגלל ההשתפכות הפוליטית שלי הזנחתי את סיפור המעשה; הם לא מסרו את הנשק, והוחלט להפציץ אותם. אותה האונייה עלתה על שרידי אוניית (המעפילים) Tiger Hill* ובוזרת, ואיתה עולה השמימה — או יורד תהומה, היינו הך — כל הנשק היפה.

אשרו את קבלת מכתבי. שלום רב!

אילנה

* בספטמבר 1939 באו חברי קיבוץ בולגרי ג' באוניית המעפילים Tiger Hill

9.7 חצור

לבבי ואלה שלום!

אתם רואים, חזרנו לנקודה בה הפסקנו לפני חודש. בסביבתנו כבר התחדשו הקדבות, אם כי הפגזים טרם בוזו אל הצור. לעת עתה אין חדש מהנקודה — ובריכוז (בית הילדים בחולון) המצב אינו שפיר, התנאים הסינטיים אינם מתאימים והתוצאה הראשונה: דיזנטריה אצל החינוקות הדכים. על התנאים הנפשיים של הילדים בלי אף הורה למותר לכתוב. ומתנהל וויכוח מטביע זה — האם לשתרר הודה לילד אם לאו (...). ברור שתהיינה לפירוד ממושך זה חוצאות קשות מאוד.

ביקאים אשר הסתובבו בחצר סכורים שאנו מכוצים ומצויידים יפה. הלוואי ולא נצטרך לעמוד במבחן איום זה, כי ראינו שגם קיבוצים בעלי

רמה לא פחותה מאיתנו נכשלו מטעמים כלשהם. ואנו, עם היישוב, למדו מהם וייתכן שמשום-כך משקיעים כל-כך הרבה בהגשמת הסיסמה: "זיעה חוסכת דם". וגם הציוד בארץ שופר מאז מערכת "שער הגולן" ו"ניצנים". בחזית האזרחית אין לי מה לכתוב — אין עוסקים כעת כמעט בשום דבר אחר וגם פיזור הקיבוץ הכביד על ניצול ה"הפוגה" (בקרבות) לצרכים קיבוציים לא צבאיים.

בינתיים, שלום!

אילנה

משבדו הילדים המופפץ

חולון 20.7.48

הפוגה ב'

שלום לך אלה!

כנראה, עד שאינך נועץ ציפורנך בנייר — אין ממשות להחלטה על כתיבה (...). רק היום זימן לי האלוהים יום מחלה - והדבר ניתן לביצוע. על חיינו פה — די מוזר. די עגום. וחיים. הגה בחדר שבו אני שוכבת עכשיו 12 מיטות. כחולה העבירו אותי לחדר "שקט" עם "מעט חברות" (...). בחדר שאני ישנה כרגיל — 20 מיטות: אולם ספורט עצום של ביי"ס עם כל המכשירים. עם קומונת ילדים וקומונת חברות (...). עם ילדים מסתובבים הלוך ושוב. עגלות וקורקניטים (...). ובכל זאת, אמרתי, חיים (...). אווירה לא רעה, לי אפילו נראית טובה. כלומר, אין איש דורך על יבלת רעהו. יש לו די יבלות משלו. הדברים משתנים עם כל "הפוגה" — עם כל גל ביקורים וחילופין מחזור. לפתע מרגישים אווירה דרוכה. רוח עזה חדשה.

לדעתי, סיבת הדבר היא — בחזור נמצאים בכונקרים ועמדות — בהרגשת מילוי תפקיד, כוננות ויחסים יפים מאוד. כך גם בחולון. אך כרגע

שפגה המתיחות, מתחיל החשבון מדוע בעצם פלונית אלמונית (נמצאת) עם ילדה וילדי סובל. מתחילות חופשות וקשה להתאפק. ונדמה לך שקופחת. והן באמת יש כאלה אשר מסתדרים, בגלל סיבות אוביקטיביות מוצדקות, להגיע הראשונים הנה (...). והחרדה לילדים רבה. גם די מוצדקת. אם כי הילדים עוברים את הדבר, לעת עתה, בלי זעזועים מיוחדים. הרי מי פתי ויאמין שזה לא ישתקף על חייהם בעתיד (...).

המצב, כפי שהנו, משפיע על כולם — ילדי מלחמה! (....)
מצבנו הוא באופן יחסי לא דע. המשק בכל זאת קיים. הפצועים מבריאים: מונקה, שומר, גרון, לזר, יהודה א. — הלול מספק ביצים והכרם ענבים, וירקות יש משלנו. אין כסף — זאת הבעייה. ואין כוחות עבודה. לו יכולנו להתמסר עכשיו, במקום לביצורים, לחקלאות — היינו יכולים לחיות בכבוד.

אין נראית חצור? — אתאר לך, תיאור פלסטי, את מציאות הארץ כיום: ובכן, קרבות בכל החזיתות — אני כותבת לך על נסיעתי לחצור לפני שבועיים, טרם "הפוגה" — גמרתי את יום העבודה, השכבת הילדים בשעה 8³⁰ בערב ויצאתי בטרמפ לחצור. עומדת ע"י סיבוב חולון מול הכפרים (הערביים) ע"י מקווה ישראל. יחידה, בלי פחד. עוצרת כל טקסי (מכונית): צבאי, ג"פ, אמבולנס — הכול שלנו (...). נסעתי עד נס'ציונה. שעה 10⁰⁰ בלילה. שם סיפר לי המ.צ. שהיתה הרעשה כבדה על חצור לפני שעה. המון פגזים נפלו. פרדות נפצעו. צמרמורת עוברת. אוטו מביא אותי לקמפ' ומשם ברגל לחצור. שומר המחסום שלנו מברכני לשלום. מה נשמע? שום דבר. 60 פגזים. לא קרה דבר. שטויות — ישנים בבונקרים? כן, מתכוננים מחד להתקפה גדולה. הגעתי. בחצר מסתובבים אנשים. הם יודעים, כך טוענים, על כל פגז לפני ירידתו. ישנתי בבונקר. ד' על ד' זה ארמון לעומת זה. ולמחרת בבוקר, בחיק הטבע, על יד שולחן צופי כהלכה, מתחת לעצי תאנים, אכלנו, דיירי הבונקרים בסביבה זו, את ארוחת הבוקר. והלצות אין סוף. ואוכלים לשובע. קטפתי פרחים, בצרתי ענבים ושוכ בטרמפ' בואך חולון.

הנה, אלה, גם זה צד אחד למטבע (...). ובינתיים שאו הרבה שלום.
שרה אשל

לכבי שלום !

זה עתה חזרנו, גיורא ואני, מחגיגת "יום ההולדת" (יום העלייה) שלנו והזכרנו גם אותך. גם שמחנו על חלומנו של גיורא שהתגשם, לפחות מבחינה חיצונית: קיבוצנו קלט חברת נוער. אך אודה — בנו טיפלו (בתליוסף בשנת 34) יותר והשקיעו בנו מאמצים חינוכיים יותר רציניים (...). אנו, במצבנו, לא יכולים להיות מופת ביחס לעבודה. רבים החברים שאינם יודעים לעבוד ואשר רצונם אינו כביר כדי להתגלל לעבודה באקלים הקשה. ימי המלחמה הכניסו דמורליזציה בשטח זה, ויש לי חשש שכל הטפה לא תעזור פה אם אנחנו בעצמנו לא נשנה את המשטר בעניין זה.

גם ביתר השטחים מצבם (של חברת הנוער) האוביקטיבי לא טוב. הם הוצאו עם תחילת ההפגזות ועבדו בראשון. אחר-כך הוחזרו הביתה בשתי קבוצות. ועתה עניין הדרכתם אינו בסדר. ייתכן שלא כל החברים מרגישים בעוול אשר אנו עושים להם, אך לי קשה לשקוט נוכח ביזבוז כזה של אפשרויות חינוך.

הקיבוץ נמצא בחלל בין חזית והפוגה. הילדים וכ-45 חברות נמצאים בחולון, אך עם התחלת הלימודים באמצע ספטמבר נצטרך, כפי הנראה, לעזוב את בנין (בית הספר בחולון). אך המחשבה המטרידה ביותר היא על מלחמת חורף. הן כל החפירות שלנו — והן רבות ודי עמוקות — תתקלקלנה ותתמלאנה מים ואי אפשר יהיה לשכון בהם. מאידך — גם למצרים יהיה קשה.

ועוד מכה התחילה לפקוד את היישוב: המוקשים שאנו פיזרנו וכל הפצצות שטרם התפוצצו — ב"מעוז" (חיים) נהרגו 4 ילדים, בנגבה 2 חברים וגם אצלנו רק בנס יצאו בשלום. והמעשה אשר היה: הזמנו קיבוצים אחרים לקצור עימנו בשטחים הקרובים של שכנינו (הערבים שעזבו). אנשי גלאון באו עם 2 קומביינים והתחילו לקצור חלקה שנעזבה על ידי פייקש (יעקב נחתומי) ערב לפני זה בגלל קילקול בקומביין שלנו. פתאום שמענו התפוצצות, נראה עשן מתאבק — אצנו לעזרה. הם עלו על משהו. הבור, קוטר 2 מטר ועומק 1.5 מטר. הקומביין נמצא במרחק 15 מטר הפוך, חלקיו מפוזרים. האנשים נפגעו קל ויצאו בשלום. הניחושים מתרועעים בין מוקש אנטי-טנקי ופצצת אווירון. אמנם יש מפות מוקשים אך דיוקן מי יודע?

עובדים עכשיו במלוא הטמפו בענפים, כי הביצורים הושלמו — אם נתעלם מאפשרות של מלחמת חורף. ורוב החברות נמצאות בחולון, הן

משום שהעבודה הבלתי נורמלית בבית הילדים דורשת זאת והן בגלל ההחלטה שלכל ילד יהיה הורה מחוץ לנקודה. על הנושא הזה הרבו להתווכח, אך יש לי רושם שבסופו התקבל דבר אשר אף אחד לא רצה בו. ההחלטה היתה מכוונת לשעת סכנת חיים, בכדי למנוע את אבדן שני ההורים. אך משום מה הגשימו את זה גם עכשיו, ועל ידי זה נוצר מצב עבודה ומצב חברתי לא נורמלי בשני המקומות גם יחד.

חידשו את העבודה במפעלים וודאי עוד נמשיך בהעברתם הרבה זמן — לולא פרצה המלחמה, מזמן היינו מעבירים את המסגרייה. הבנייה נשארה באמצע, הקירות לא נפגעו.

אתם רואים, איפוא, את מידת הפיזור. חצור, חולון, ראשון, גדרה (הרפתנים), המגוייסים, השליחים. דבר זה מטביע את חותמו על שיחות הקיבוץ המעטות אשר התקיימו עד עתה. אין לי רצון לבכות לפניכם — אך עתה, עם החזרה לצורות ה"ממשל" האזרחיות, מתגלים שוב כל אותם הניגודים אשר עליהם כתבתי לכם לפני פרוץ המלחמה. בימים האלה עזבו שתי משפחות (...). רוחות שמועות שזה עוד לא הסוף. ורק משאלה יש לי — ולא רק לי — שילכו מהר בכדי שנדע מיהם חברינו, והאם אפשר עוד לעשות משהו לבדק הבית. כי בית קיבוצנו איבד את צורתו.

אני מחכה לשובך, בבי — אך מאידך אני חוששת שתגובותיך תהיינה בלתי מובנות לחלוטין לחלק גדול מאוד של הקיבוץ. אחד הסימנים החיצוניים — העישון. הגענו כבר לזה שמעשנים בפרהסיה. לא רבים — אך העושים זאת מראים בגלוי את זילזולם בדעת הקיבוץ וזה הדין גם בשטחים האחרים.

עמנואל חזר (מארה"ב) ושוב התחלנו לשמוע את חלילנו. נקווה שיערוך גם קונצרטים בקיבוץ — בהנאות תרבות נידלדלנו מאוד ע"י הריחוק מהעיר. אמנם הצבא מביא סרטים למחנה הסמוך וחברינו התחילו נוהרים שמה בכל הזדמנות — אך לזה עוד לא ייקרא הנאה.

הפעם אפסיק. ענו נא בהקדם.

חזק!

אילנה

לבבי — שלום רב!

(...) אני יושב בחדר האוכל ה"ארעי", גן הילדים לשעבר ומנצל את הזמן בין סיבוב לבין הליכה להעיר את עובדי המטבח. זה תפקידי כמרכז

השמירה הלילה. זו עבודה מפרכת, הולכים קילומטרים בין העמדות ומציאים את הרגליים (...).

בקיצור, הפרוגנוזות הפוליטיות שבזמנו הבטחתי לך הולכות ומתגשמות. אחרי 10 ימי ניצחון צבאי מפתיע — גם אותנו — כי בגזרתנו לא חל כמעט שינוי — נדמה לי ששוב אנו עולים על פסים של מדיניות מסוכנת ביותר שמתכוננת להשאירנו אי-הדגועי בודד באיזור המוסלמי הרחב (...).

ובקיבוץ נדמה לי שהתגשמו גם כן אחדות מהבטחותי, אך אם אתחיל על זה, אצטרך לשפוך קצת יתר על המידה ובעידנא דריתחא כדאי לספור עד מאה (...).

רב שלום לשניכם

לבבי ואלה — שלום !

הייתי שבועות אחדים בחולון (..) והנה הסיבה שבגללה זמן רב לא כתבתי. בחולון גרים כ-10 אנשים בחדר. ומלבד זאת נמצאים בלי הפסק על יד הילדים, כי החברות והילדים גרים באותו הבניין הגדול — בית החינוך לילדי עובדים. עכשיו נצטרך לעזוב את המקום הזה, כי שנת הלימודים מתחילה ועתה עונת הנידודים לכל "ריכוזי" המפונים. ואנחנו עכשיו במין זמן-ביניים אשר הוא מחוסר אופי מוגדר, כי אין לוחמים ואין בונים. מקיימים את היש החומרי ומבחינה רוחנית משתדלים להשיג את המתהווה. בקוראך את העיתון תוקפך אותך ההרגשה שזה עתה התחילו הקשיים בשבילנו. החזית המשותפת עם מפא"י, שהיתה קיימת בזמן הבריטים, מתפרקת ואת מקומה יורשת המלחמה נגד השמאל. ויש הרגשה שימי המחתרת אינם רחוקים עוד. בינתיים רק דוחקים אותנו מעמדות הפיקוד הצבאי (...).

מלבד זאת הסתבר לי שענייני הפוליטיקה הפנימית הם הרבה יותר מורכבים מאשר בזמן בו הבריטים החליטו הכל מעל לראשנו. פה אתה מרגיש התחייבות-יתר לדעת את הכול, החל ממס ההכנסה הפרוגרסיבי וכלה ביבוא בשר כשר או טרף.

בקיבוץ, לעומת זאת, עוסקים בענייני חברה: מכינים בירור על מתנות בגדים, כסף פרטי וכו'. רבים המעשנים בקיבוץ, כי קיבלנו מהצבא בין היתר — אוכל, קצת לבוש וכסף כיס — כחיילים גם סיגריות. אמנם הם נמכרו — אך, כפי הנראה, לא כולן. ורבים מהמעשנים הוותיקים חזרו לסורם. ועוד בירור לפני הדלת: גליליה וגרשון חזרו סוף סוף (מארה"ב). אחרי שדרשו ממנה לחזור מייד, היא יצאה לטיול של חודש וחצי ולדעת רבים מאיתנו, אי-אפשר לעבור על זה בשתיקה. בעיקר מטעם אחד: הטפנו לאמריקנים שלנו כל-כך הרבה ציונות שאי-אפשר לעצום את העיניים כשהעניין נוגע לחברה וותיקה ואהובה בקיבוץ.

הוצאנו את מלכה מהקיבוץ. וכתמיד עשו את זה בדגע הפחות מתאים, לרגל איזה מקרה שספק היה מי צודק בעניין — וגם "סחבה" איתה חבר אמריקני מצויין, מושרש בקיבוץ ובתנועה. מלבד זאת, עזבו זוגות אחדים — משפחה אחת חזרה לאמריקה. גם זאת הוכחה שנהיינו "ככל הגויים". גם ביחס לעישון כבר זמן שנהיה ככל הגויים. אין זאת שהתחלתי להיות אהדת את המנהג המגונה הזה. אך יש לנו מטרות יותר חשובות לבירורים

ועיסוקים חברתיים. וגם המבחנים שלנו נמצאים כבר על דרגה אחרת לגמרי.

אגב — מבחנים: בזמן הקרבות נוכחנו במקרה אחד של אי עמידה: ת. פחדה עד כדי כך שלא צייתה לפקודות, וגם לא חזרה במועד מחופש קצר ורחוף שניתן לה כדי לסדר את ענייני הילדה שלה. לא רצינו להוציא אותה מהקיבוץ בשל כך — וטרם החלטתי אם אמנם צדקנו או לא. אטי ושלמה עומדים להגיע בימים הקרובים (מדרום אפריקה). השליחות הכלכלית אשר הוטלה על שלמה נכשלה לגמרי — בעיקר בגלל תנאי התקופה — כל הכסף נאסף למגבית ההגנה.

ז'קו פרחי יוצא לארה"ב כמרכז משלחת ספורטיבית של צבא הגנה לישראל. היתה מלחמה קשה מסביב לנסיעתו, כי הוא מפקד הנקודה. והסכמנו שרק בתנאי ניתן אותו: אחד החברים שלנו בדרגה שלו צריך להשתחרר מהצבא בכדי לעמוד במקומו. יש תקווה שיוסקה ד. (רמות) יחזור הביתה.

צ'כי (אברהם קרני) חזר לארץ ומפקד על איזה מחנה ימי על יד זכרון יעקוב. נכנסנו למצב די קשה עם החברות של אותם החברים שמשרתים זה זמן רב מחוץ לבית בתנאים לא חלוציים. מחד, אין אנו מאפשרים להן לקבל מתנות. ואידך, קשה להן לחיות תמיד בדרגת חיים שונה מחבריהן. טרם ירדתי לעומק "הבעייה", אך גם פרומה וירדנה קובלות את אותה הקובלנה (...).

את "הוא הלך בשדות" אין להשיג כעת, אזל מהשוק. אך בקרוב תופיע מהדורה חדשה. בינתיים שלחתי (לכם) דברים אחרים: סיפורים שאינם, אמנם, תכלית השלמות, אך בכל זאת הם משקפים במידה רבה את הלכי הנפש של זמננו. נדמה לי שמחברם היה חניך שלך, בכי: נתן שחם-שטיינמן.

רב שלום!

אילנה

רחל פ. (סלע) עומדת לנסוע לשווייץ בשבועות הקרובים (לריפוי). אגב, חיבת הדואר היא 2705. המספר הקודם, 1314, היה של "נירים" לפני שקיבלנו חיבה משלנו.

לכבי ואלה — שלום!

דבר טרגי ובכלתי מובן קרה: ידידי איבד את עצמו לדעת. עשה את מעשהו באמצע היום, בעמדה, ברובה. אין איש, מלבד אולי דבורה (חברתו), יודע מדוע. גם לא הרגשנו בו כל שינויים בזמן האחרון אשר יתנו אחיזה איזו שהיא. לא השאיר שום מכתב ואנו לשווא משתדלים להגיע לחקר הסיבה אשר אילצה אותו למעשה זה. מצבו בקיבוץ היה יציב: היה מדריך בחברת הנוער ונבחר להיות המורה הראשון של הכיתה המבוגרת. גם מצב בריאותו לא היה רע במיוחד בזמן האחרון. אשר בינו לכינה לא הבחנו בשום זעזועים — דבורה הרה.

ההרגשה השוררת בקיבוץ היא צער מהול בזעם על "חוסר האחריות" בהשאירו אחריו את משפחתו במצב כזה. אך אני רק יכולה להאמין שהוא עשה את מעשהו בהתקפה של יאוש אשר גרם לו לבליבול חושים. אחרת — איך יכול היה אדם כמוהו להתפרק כל-כך מהשקפת העולם שלו וכל התחייבותיה?

(אליעזר) ירושלמי החליט להתגייס. ולא שאל את הקיבוץ אלא עשה זאת על דעת עצמו ומשאיר לקיבוץ את הברירה להרייחם לזה כרצונו. התפקיד — נהג ביחידת הסרטה שבה גרשון (פלוטקין) מפקד. הנימוקים: המצב בקיבוץ. בכדי לשפוט אל נכון את המעשה הזה יש לדעת קצת את הרקע הקיבוצי: בשבועות אלה הריכוז של הילדים (המפונים) עבר (מחולון) לקיבוץ "אמונים" בנחלת יהודה. פה (בחצור) עובדים קצת בחקלאות ובמפעלים וטרם הקדשנו ימי עבודה לתיקון, גם מפחד שעוד מעט יתחילו מחדש (ההפגזות) וגם מחוסר אנשים. אנו שייכים מבחינה צבאית לגדוד בסביבה. אמנם, עד כה היתה זאת השתייכות פורמלית אשר נעשתה רק ממשית בעת הקרבות, אך עתה פנו אלינו בתביעה לתת להם שתי מחלקות — כמספר כל בחורינו במקום, כי אחדים עובדים עכשיו במפעלים (נגרייה ומסגרייה) בראשון — בכדי להחליף קצת חיילים בסוירים, בשמירה וכו'. ולאור התפקיד שהוא (ירושלמי) בחר לעצמו, אנו רואים את הצעד כפריקת עול. מחר תתקיים שיחה אשר תדון, בין היתר, גם על הסכמת או אי-הסכמת הקיבוץ לזה.

את מאורעות השבוע אתם יודעים: מדברים עוד קצת כרצח הרוזן (ברנדוט בידי לח"י ב-17 בספטמבר) ובמעצרים מסביב לזה. על פירוק אצ"ל ולח"י ודאי שמעתם. אל תחשבו שזה קץ הפשיזם בארץ. כבר יש

להם מפלגה, עיתון וגם את כל נשקם לא מסרו: ויש חשש שעוד ישמשו מכשיר נגדנו.

האווירה פה בדרום — ערב קרבות חדשים, ויש לי הרגשה שאת מכתבי הבא אכתוב לכם במקלט. ובינתיים אנו יושבים ושומעים את הנדל מ"קול ישראל". קונצרט כבר לא שמעתי זה עדן ועדנים, כי כל שבת או יום מנוחה מבליס אצל הילדים (..).

(..) אני מקנאה בכם לא מעט בקוראי את תיאורכם את חגיגות ונוף אדינבורג.

מחדשות המשק: קנינו צאן. סוף-סוף התגשמה שאיפתו של בנימין... עוד לא הגיע הביתה, בינתיים מכינים מקום פרוביזורי (..). הפעם אסיים.
רב שלום!

אילנה

בית דושנימוש הציבורי לפני הפגזתו

לבבי ואלה שלום!

אכן — שוב ירדנו למקלטים. אמנם אותנו לא הפגיו, אך בסביבתנו היותר רחוקה פעילות רבה. אמנם האווירון של או"ם טס מעלינו כל יום בשעה 10⁰⁰ בדיוקנות ייקית (לשם פיקוח על ההפוגה בקרבות), אך נפתחה כבר חזית הדרום. הפעם אנו אופטימיים, כי הפעם אין חברינו לוחמים בסטנים נגד תותחים כמו בקרבות הראשונים. רק דבר אחד רציני פוגם בהרגשה הטובה: החליטו על פירוק הפלמ"ח — "משמר" מופיע עם כתמים לבנים, כי הצנזורה לא הרשתה הדפסת מאמרי מחאה. אמש התקיימה בתל-אביב אסיפת מחאה. אך יש הרגשה שב.ג. (בן גוריון) תפס את הרגע שבו אי-אפשר לארגן התנגדות, כי היא תתפרש כתקיעת סכין בגב בשעה מכרעת.

כמובן שהצעד הפוליטי מוסווה בכל מיני נימוקים "צבאיים" טהורים. צורת הקיבוץ כרגע: הצאן והפרות עם בנימין ש. ויהודית ופרומה — בגדרה, הילדים בחולון, מסגרים אחדים בראשון, 31 בחורים במשלט בדרום ומלבד זאת, כ-20 חבר בשליחויות, בצבא וכו'. ואין לנו כעת הכלים המתאימים בכדי לשרת ביעילות את הפזורים האלה.

אמנם הרכבנו בראש השנה מוסדות חדשים, או יותר נכון, בחרנו את מרכזי המוסדות, אך בגלל יציאת החברים לחזית טרם התחילו לפעול. ומלבד זאת, בשעה שרועמים התותחים — שותקות כל הוועדות מלבד המא"ז — מפקד האיזור.

בשטח החברתי שוררת שביתת נשק — יותר נכון, הפוגה זמנית. בינתיים מתפתחים העניינים מבלי שהחברה תוכל להשפיע עליהם. החליטו לעזוב שני זוגות אמריקנים (...), וגם אברהם וייזל ועליזה הודיעו על כוונתם לעזוב. שאלנו את אברהם על נימוקיו והוא סיפר לנו על התנגדותו לשיתוף, לשיטת העבודה שלנו וכו'. הוא בנה תאוריה שלמה על חוסר זכות הקיום אשר לתנועה הקיבוצית בכללה (...). הרגשתי היא שהשנה האחרונה הוסיפה לו מיוריים: החברים בחרו בו כמרכז משק אחרי שגיוור התפטר, אך כל השנה היו טענות רציניות נגדו (...). אמנם באחד המכתבים ביקשתם שנכתוב עובדות וניתן לכם את החופש להסיק מסקנות, אך כמעט אי-אפשר לכתוב לכם את העובדות הרבות אשר מביאות אותו או את גיוור למסקנות מסויימות.

האם כבר כתבתי לכם על עזיבתו של ירושלמי? גם מירה וודאי תלך אחריו (...). אתם רואים ששורות החברים הוותיקים דוללו במשך השנה

האחרונה. נסיבות חיינו הבלתי נורמליות וודאי גרמו לא מעט להתפוררות זי.

והנה דוגמה בשטח זה: קיבוץ "רביבים" התפרק: הוותיקים כחלקם עברו ל"אלונים". יתרם התפזרו. גם האפשרות הנוחה לקריירה צבאית מוציאה חברים טובים מהקיבוצים (...). אנו מקווים שתקופת המלחמה תיגמר בעוד זמן לא רב, ואז יהיה דרוש מאמץ קולקטיבי יוצא מגדר הרגיל ואולי גם בירור יסודי על החברות בקיבוץ.

אמש ביקר פה ליובקה ואיחרנו לשבת במקלט תוך שיחת רעים וויכוח. הוא ועוד קומץ די קטן של אנשים נשארה בהם עדיין אותה רוח מלחמתית אשר היתה לפנינו נחלת רבים.

שמעתי שאתם מתכוונים לחזור בקרוב. האם זה נכון? ואם אפשר כבר להביא אתכם בחשבון הלוחמים לשינוי פני הדברים?
חזק!

אילנה

תל-אביב

שבת, 23.10.48

לאלה הרבה שלום!

בבית מונחות כמה התחלות של מכתבים אליך (...).

ובכן, קורות יום אחד — עודנו בראשיתו: אמש שמרתי בלילה בחצר הגדולה החולית של מתנה בוכנוולד בנחלת-יהודה (גבעת הקיבוצים). מכאן את למדה שכבר עברנו שוב. על תולדות הטילטולים, על כל הגרוטאות שאנו סוחבים איתנו, על חיי המשפחה, החינוך המשותף, חיי אנוש, בכל הקרוי בקיצור "פינוי", יכול היה בני (רוזנברג) לכתוב הרבה כי רב ההומור והעצב (...).

יפים הלילות בכנען, אך מה רבה העצבות מסביב. שמרתי, כי רציתי הבוקר לנסוע לבקר את ג'יברי. נפצע קשה במשלט בנגב טרם הספיק לקפוץ לתעלה. ג'ברי טרם הספיק לקפוץ...

את המכתב אשלח לך, כמובן, לאחר שנדע מה איתו. אך קשה לי שלא לכתוב לך. הן ידעת את חרדתי לחזרתו של ג'יברי הביתה מהבריגדה, וחרדת הקיבוץ אשר זקוק לכאלה כמו ג'יברי. היחזור אלינו בנפשו? שלם ואיתן? הוא חזר, ועוד איך.

קנינו שוב עדר. וג'יברי מכין את הדיר. בלא גופיה, כפייה על הראש, שזוף ואיתן. כמה איתן.

ועכשיו יש לחרוד לחזרתו בגופו אלינו. בעצם, אלה, לי יש כבר הרגשת הספר. אמרתי, אשלח לך את המכתב לאחר שנדע מה איתו. לכשלעצמי ברור לי עד אימה...

טרם הספקתי לכתוב לך על ידידי. והנה עוד אחד. החסון בחבורה (...). על התקדמות הצבא שלנו אתם קוראים בעיתון. והמציאות היא בממדים עצומים פי כמה מהמסופר בעיתון. מציאות הגבורה, ההוד, ההישגים, ההקרבה — והקורבנות. יש רומזים על חזרה מהירה לחצור. לי זה טרם נראה לאחר שהוכרז על הפסקת־אש. כמה יודעים "ידידינו" בעולם לכוון את הרגע. חברינו מהמשלטים כתבו: "בשטח הצבאי אנו מתקדמים, מצב רוחנו טוב, האם לא יסדרו אותנו בפוליטיקה?!" אפסיק הפעם. צריך שוב לצאת לדרך — לפתח תקווה (לבי"ח ביילינסון).

אלה, כתבי מה שלומך? סיפרתי קצת בעצב שאת שוכבת חולה וגיורא בן־יהודה, הכול הוא יודע — חיין ואמר: "צריך לשמוח על כך" — ואם כך, אני באמת שמחה. כמעט וחשבתי לכתוב לך שטוב תעשי אם תעזי אפילו היום ואפילו שם.

היי שלום, ובריא, ד"ש לבבי. להתראות.

שרה (אשל)

25.10.48

שלום לכם — אלה, בבי!

אשלח כבר את המכתב כפי שהנו — אין לי סבלנות לכתוב. מחר תקראו כבר בעיתון שגיברי איננו...

שרה

שלום לך, אלה!

לעתים פשוט חבל לי עליכם, כי את קשיי החיים שלנו כאן אנו חיים באופן דינמי — שמחה בעצב נמהל — ולהיפך. ואילו אתם שם, במרחקים, יודעים רק את העובדות הסטטיות — על-פירוב את העצב הסטטי.

עדיין לא עבר שבוע ממותו של ג'יברי. נדמה היה לי שנשתגע מחרון וזעם, שהפעם הכאב על אבדן הטוב באנשינו — לאחר ששכלנו כבר כמה טובים, וטובים מאוד — ישבור אותנו לחלוטין.

וראי את תולדות הימים האלה: ביום ג' הלוויה של ג'יברי בחצור, באותו ערב חזרו בחורינו מהמשלטים (...). באיו שמחה התקבל האוטו. שמחת הילדים והחברות לבוא ה-30 מהמשלט. אמנם יצאו 31 — אך ברגע זה רצון החיים של ה-30 השכיח את מות האחד. רעש והמולה בחדר האוכל. ציזובטים מהנגב (...). ובכלל, מגודלי זקן ומלאי רשמים חזרו — והיתה השמחה שרוייה במחננו. אודה, היה לי קשה לשאת זאת, אך הבנתי שכך זה — החיים תובעים את שלהם.

ולמחרת בבוקר התעוררתי מצעקות שמחה, מחיאות כפיים, ריצה, קול ששון — מה קרה? אשדוד בידנו! וערב אחרי זה — מהמפקדה רומזים שנוכל להתכונן לחזרה לחצור — והערב — רק 4 ערבים למותו של ג'יברי, נסענו חבורה עליוזה, מחוסרת דאגות, לקפה סימנסקי (בראשל"צ) לחוג את יום הולדתו של עמרי (רמות). בן חמש, היה יום הולדת בלי השתתפות ההורים.

לא חזרתי הביתה — הביתה... התרגלנו שכל מקום שבו אנו ישנים לילותיים נהפך לבית — נשארתי ללון במחנה נירים (קיבוץ ג' לשעבר) (...). והרינו, לפני השינה, לספר לך קצת כי בכל זאת חיים. צוחקים, שרים וחוגגים. לי, בתוך כל זה, בכל זאת עצוב (...).

זקן חזר מאמריקה ומספר ניסים ונפלאות ומסכם — אין אנשים מאושרים שם. ואין התרבות גבוהה שם — מילא, יהיה כן. כתבתי לך, מתכוננים לחזור לחצור. מדברים על ה-10.11 כתאריך התחלת חזרתנו.

גן הירק מתבסס קצת. נדמה לי, הרבה בעזרתו של גיורא בן-יהודה — הגנן החדש!

כנראה נרווית השנה קצת מהפרדס. אולי, בכל זאת, תזרח השמש גם ברחוב שלנו.

היי שלום, הרבה שלום לבבי. שרה

השיבה

5.11.48 חצור

לאלה שלום !

קראתי פה את מכתבך אל אילנה (..). חבל, חבל מאוד שערפלי לונדון חדרו כל-כך פנימה, והרגשתך הבריאותית הכללית מקבלת חיזוק ע"י מראה הנוף מבעד לחלון. מבחינה זו טוב מצבי ממצבך. גם אני כותבת לך את המכתב בשכיבה במיטה — הצטננות. אך מעבר לחלון נשקף נוף מושך ומעודד.

אם אומר לך כי מצודד ללב מראה אשדוד (הערבית) המשוחררת — לא לנאום ציוני אתכוון. אלא חוויה כאילו אישית, פרטית. והולם הפטישים המפריע לי כל היום לקרוא, הוא ממש מרניץ. כי לא האמנתי כי כה מהר וכל-כך בקצב יהלמו פטישי הממונים על העברתנו חצורה.

את יודעת בוודאי שאינני שייכת לרואי וורודות / להיפך / (..) וכמה פרשות קיבוציות, כלליות ואישיות בתוך הקיבוץ, קילקלו את החוויה הראשונית הפשוטה: הבית בצורה. החרדה לבית. הרצון לחזור אליו. הכמיהה לחצור שלנו...

והיו רגעים / רגעים ? שעות ויממות... / שרציתי לברוח מהכל בצעקת ייאוש: ברצוני גם לחיות. איני יכולה לשרוף את יומי ובתוכי את חזוני — חזון כלנו, על ידי קטנות המוחין של רבים בתוכנו.

אך ידעתי, אלה, כי בריחה היא מעצמי ותרקתי שן (..). וטוב לחוש את הלמות הפטישים, לראות את רחל פ. (סלע) דוגרת למצוא סיסמה לחזרת הילדים, לראות את הילדים ועיניהם נוצצות לשם המילה חצור — חצור שלנו. שנתחיל מחדש ביתר תנופה, יתר תביעה מחברים למאמץ לקידום המשק והחברה, אך... ביחד עם זה, יתר היענות לאדם שנשאר די אדם גם

בתוך החברה. והרוצה לקבל את מנת האוכל באופן יותר אנושי. הרוצה שמכּה ומזרון ומאור. הרוצה שיהיה ברור כי עניין לו / גם לו / בבריאות ילדיו והתפתחותו. שיהיה ברור שכאשר מבקשים ממחטה, אין לענות לבן 30 — מה שלדעתי לא צריך היה לענות גם לבן 20 — "אל תכלכל את המוח".

כי בדרך כלל אין חבר רוצה, דווקא, לבלכל את המוח. אלא צרכים לו, אלמנטריים, פשוטים וצורת סיפוק הצרכים בחברה מאורגנת אינה אלמנטרית, פשוטה. סבוכה ומסובכת היא. נדמה לי שלכל זה ישנה כבר קצת יותר הבנה.

ואשר לצד השני — רצון הפרט לבנות את המשק. נדמה לי שהדבר גבר מאוד. כי מי שאיבד את זה לא יוכל לחזור לחזור — ואנו כולנו כיום חיים בספירת הימים — עת מכוניות, עמוסות אותם המטלטלים שלנו, ייסעו כבר את מסעם האחרון (...). ההרגשה איתנה היא כי גמרנו עם הנדודים אשר קיבוצנו זכה להם מעל לרגל.

כתבת, אלה, בקשר למצב הכלכלי בארץ — פלמ"ח וכו' (...). אין העניינים פשוטים. אני תוהה תמיד מדוע רפורמיסטים (מפא"י) מוצאים כה בקלות שפה משותפת עם ההמונים. סיסמאותיהם מובנות וכ"כ מתקבלות על הדעת: "כלום פורק הפלמ"ח? זה רק המטה (שפורק). ולמי נחוץ מטה נפרד במלחמה טוטאלית?" (...) "מה הצעקות, מה יש", שואלים. "מדוע יש לשמור על הערכים הכ"כ יפים, נאצלים וכו' וכו' במסגרת מצומצמת? הבה נכניס רוח זו לצבא כולו" — וכל נאומינו הארוכים נשמעים כאילו באוזני עצמו. והרגשה זו שאנו למעשה מתבשלים במיץ של עצמנו, אינה נותנת מנוח, אך כיצד חורגים ממסגרת מנוי "על המשמר", לא אדע (...). יש נושאים — ואולי הנושא: עתידנו המדיני, הבעייה הערבית (...), שם אנו מתבשלים כולנו במיצים שונים מאוד. ושם צריך היה הרבה להסביר גם בפנים (...) ונראה לי שגם בזה לא אחדש לך דבר. היי שלום — ד"ש לבבי

שרה

10.11.48

לאלה ובבי היקרים!

ביום זה כדאי לכתוב אליכם מעט ממה שעובר על הקיבוץ. תאריך זה כדאי שתרשמו אותו לפניכם: היום נראו חוזרות המכוניות העמוסות עם מיטות הילדים ומטלטליהם עד למעלה מהגבול האפשרי, ואחריהם

אוטובוסים עם אימהות והילדים עלו במעלה הגבעה המרושתת חפירות ובונקרים. אבל על בתי הילדים ובתי השיכון אין להכיר כמעט את אותות המלחמה. הכול תוקן ושופר ושוב נישאת בחצור רינת הילדים ובקנים. שנת תהפוכות היתה זו לנו — העצב והשמחה שוכנים בה בהרמוניה מושלמת במסכת החיים שלנו. וביום כזה שוכחים הכל ושוקעים תוך סיפוק ונחת כעבודת יום יום האפורה. וכמה חברים, בדרך ספונטנית לגמרי, ביטאו זאת: "כמה עוד צריך להספיק במשק, בחברה וחינוך!" (...). שנה תמימה נגזלה מאיתנו לצורכי גיבוש והרחבה (...). ערכים נתרפטו, החברה נדלדלה באותם ששת חודשי הנדודים וחיי ה"קסרקטין" של הבחורות. אני "התפללתי" הרבה שרגע של חזרה לחצור ימהר ככל האפשר, אבל, בכל זאת, לא חשבתי שכל-כך מהר "תתקבל" תפילתי — כמוכן ע"י צבא ההגנה לישראל — וממש איני יודעת כיצד לבטא את הרגשותיי שהנה בכל זאת זכיתי לאותו יום, באופן אישי לראות בזה כמו עיניי.

ובכן, אלה ובכי, ומכאן לעתידכם החדש (...), עכשיו רק דבר אחד עליך לדעת: להיזהר ואפילו ללדת באנגליה, אבל לדאוג שהכול יעבור בסדר, ובקשר לזמן שבחרת לך, אין לך להרגיש כל מוסר כליות. לו ידעת כמה קצרה אצלנו סבלנותן של הבחורות, ובטרם מלאה שנה לילדן הראשון, והשני כבר בדרך. אולי דווקא אווירת המלחמה מלבה רצונות כאלה. מי יודע חקרי לב? ...? (...)

העיקר, אלה, עשי הכול שיהיה טוב, ונתראה בחצור המורחבת והפורחת, אם כי וודאי תצטערו שלא תראו את מראות המלחמה אצלנו...

(...) מתכוונים עכשיו להתחיל מיד בבניית בתי שיכון לחברים ובתי-ספר לילדים הגדולים. יש אופטימסטים המנבאים שבשנה הבאה נבנה גם חדר-אוכל מפואר — (...).

מאווֹי אני, החזקים, הם שבשנים הקרובות ביותר נקים את בית-התרבות על כל ענפיו, עם גינות הירק והפרחים המקיפים אותו. אני רואה אותו כמעוז המלכד של בנין החברה שלנו. (...) צריך שיהיו כמה משוגעים לדבר ולבסוף יתנוסס ההיכל על תלו. לא כן? אני מקווה שאתם מבינים לרוחי.

ובכן, רואים אתם איזה מכתב של שלום, אם כי לא נדמו עדיין לגמרי הדי היריות. אבל סו"ס שוחררה גם נגבה והמשטרה — עירק סואידן — ובטוחני שגם הם יחזירו את ילדיהם ויתחילו בקימום המשק. את יד-מרדכי החזירו גם-כן והדרום הולך ומסתרק.

עכשיו תיעשה עיקר המלאכה וודאי בארמונות הדיפלומטיה. אם כי איש אינו משלה את עצמו בשלום בר-קיימא. ישנם גורמים רבים מדי הרוצים בשמירת מתח המלחמה בעולם ואנו רק פינה קטנטונת. אבל, בכל זאת, כל רגע שניתן לנו ננצל אותו לבניין והרחבה.

עכשיו עדיין חורשים את השדות, השטח התרבה (התרחב). חסרות ידיים עובדות. וודאי יודעים אתם ששוב קנו עדר צאן. הרפת מתרחבת והילדים מתרבים — בלא עין הרע !!

ביום שישי זה תהיה מסיבת האיחוד = חזרת הילדים והאימהות. הרוחות מרוממות ואומרים "שיהיה שמח" (...). עמנואל נרתם שוב בעגלה הכבדה של הפעולה התרבותית בקיבוץ. ואגב, וודאי יודעים אתם שמרכז המשק החדש הוא דן. מרכז המזכירות יעקב פייקש-נחתומי.

(...) בימים האחרונים לפני מפקד האוכלוסיה עסקנו בהפצת השם העברי בקיבוץ. לפי הסיכומים, שינו את שמות המשפחה הלועזיים קרוב לשישים משפחה, ז.א. שלכל משפחה יש שם עברי אחיד. ויש מציינים שהשינויים די מוצלחים ואפילו "מצלצלים" — בזמן האחרון דיברו הרבה על הצליל העברי —

המפקד גם אצלנו עבר בסדר, כמו שכתוב בעיתון. הפוקדים היו, כמובן, ברמה ואילנה ובקרוב יהיו לנו תעודות זהות — יופי! (...)

— אגב, זיקו פרתי חזר מארצות הברית עם הנבחרת לכדור-רגל. כמובן שאמריקה לא עשתה עליו כל רושם, רחמנא ליצלן. ובכלל, כל מה שראה כבר תיאר לעצמו למפרע (מראש) ... יוצא שנסע לשווא לארץ הפלאים. מילא, זיקו פרתי לעולם זיקו פרתי...

(...) נו, אני חושבת, אם לא אתפוצץ לפנייכן, שבכל זאת אקבל אי פעם את הוויזה ואסע סוף (לשווין לשם ריפוי). כרגע אני בקיבוץ. ויודעים אתם כיצד אני מרגישה במצב כזה בקיבוץ. אני חושבת להסתלק שוב לתל-אביב ושם לחכות. אני חשבת להפציר בכם לחזור ארצה דרך שווין על מנת שנתראה, אבל לאור מצבך, אלה, אני רואה שאין בזה ממש (...).

היו שלום וחזק! כל טוב
שלכם

רחל (סלע)

14.11.48 חצור

לבבי ואלה שלום!

קיבלתי את מכתבך, אלה, והוא ציער אותי מעט, אך למרות הערפל וחוסר הפעולה השתדלי להינצל מהדיכאון המרחף מעל ראשך (...).

(.) נמצאים בחוץ רק כ-15 איש, חלקם בצבא וחלקם בפעולות אחרות. שלושם התקיימה מסיבה לכבוד החזרה הביתה. מצב הרוח היה מרומם. היתה שירה, הקראה, נגינה, פנס קסם עם תמונות צבעוניות ועוד. אמנם טרם תוקנו כל החורים, ועוד אפשר לראות את עקבות הפגזים באי-אלה צריפים ובניינים. גם התעלות לא נסגרו עדיין. חלק מהמקלטים משמש מפלט לרווקים מחוסרי גג וגם אל הבית הערבי שבשכנות נכנסו לגור. מצוקת הדירות רבה ודרישות החברים גברו עקב שנות הסבל בשטח זה, ובפרט אחרי תקופת הפינוי בה גרו החברות בתנאים "בלתי אנושיים". מכל זה ומהעיתון וודאי תבינו שמצב הביטחון שלנו שפיר. אמנם מדי פעם נשמעים הדי "כיס פלוג'ה", אך מאז חיסול משטרת נגבה המפורסמת (עירק סואידן) נשמנו לרווחה. אך הקשיים והמבחנים רק עכשיו מתחילים. כי כל זמן המלחמה הזנחנו את פיתרון הרבה בעיות וגם לא היה אז מקום לתביעות רבות. עתה לא נוכל להתעלם יותר גם מאותו השטח אשר מסביבו התנהלו אצלנו כל השנים וויכוחים לאין ספור: סיפוק דרישות הפרט. יש הרגשה כי הגענו לנקודת רוויה בשטח זה (...). השבוע יצא סוף סוף שוב "על התל" בעריכתו של גיורא (בן יהודה).

היום שמעתי מפי רוחמה שאלה בבית החולים, מה מצבה? כתוב, בבי, מה הסיכויים ואיך היא מרגישה. כי אמנם הזמן על מאורעותיו הקשים מאוד את לבנו — אך כולנו, בכל זאת, היינו רוצים לראות בטובכם — וודאי תקבל זאת כפרזה סנטימנטלית — אך זה אינו גורע מאמיתותה. אמש נסענו — 70 איש, לקונצרט של התזמורת (הפילהרמונית) לרחובות. זו לנו הפעם הראשונה שכל-כך הרבה חברים עזבו את הנקודה, והיתה זו הרגשת חופש מיוחדת לנסוע כלילה המכוכב בלי חשש בלב. בדרך שרנו כטוב לבנו עלינו. המנצח היה ליונרד ברנשטיין, כוכב יהודי אמריקני צעיר. ובאמת — היה זה עונג גדול שאפילו מקומפוזיטורים פחות אהובים עלי הפקתי הנאה רבה מאוד.

— בבי, כבר זמן שתשמיע איזו מילה חייה —
שלום רב!

אילנה

19.11.48

לאלה הרבה שלום,
אני כותבת לך בשיחת קיבוץ להרכב הוועדות. טרם שרוכז הקיבוץ בחצור נקבעה רק המזכירות, ועתה יש להרכיב את כל הוועדות. חדר האוכל מלא מפה לפה — את רואה, ישנם עוד חברים בקיבוץ! (רמז לגל העזיבות) ואף חדר האוכל תוקן במידה כזאת (נפגע בהפגזות) שאפשר כבר לשבת די בנוחיות. אם כי הוא רחוק מלהיות מתאים לנו, הן בגודלו והן בצורתו, ובכל זאת נעים לחזור אליו לאחר כל הטלטולים. אינשאללה!
(...) נראה לי שטוב היה לתת לכם מדי פעם תמונה פלסטית של מציאותנו (...). ובכן, התמונה נניח כזאת: אתם מגיעים לתל-אביב. ואנחנו נוסעים יחד לחצור — כמובן, אתם הולכים לתחנה המרכזית. זאת שגיאה חמורה, זה עולה הרבה כסף, ובסוף מגיעים מאוחר מאוד ולא דווקא לחצור.

אם כן, מגיעים יותר טוב לסלמה (במבואות ת"א). שם, בתוך כמה גדרות, ערובים תורים לכל המקומות בדרום, ושלטים להם: חצור. גדרה. רחובות. חולון. באר-טוביה וכו'. ואתה עומד בתור הקצר ביותר. ע"י

התורים מם צדיקים. כלומר אנשי המשטרה הצבאית. כולם נחמדים. טרם ראיתי מ"צ אחד מנוול, או נודניק... אינני יודעת כיצד בחרו בחורי חמד כאלה. איזה סבלנות. טוב לב. הומור. נחמד. ותפקידם להקפיצכם על האוטו.

(...) והטרמפ' מכובד עתה בארץ. פתוח בכל שעות היום ובלילה. ונוסעים לא רק קיבוצניקים. אנשים מבוגרים מאוד ומכובדים מאוד (נוסעים גם-כן). ובכל-זאת, לא הייתי מתנגדת שבבואכם (ארצה) תמצאו כבר מכונית אקספרס לחצור וכסף מספיק לנסיעה בלי טרמפ'...

ובכן, זזנו והגענו עד לגדרה או, יותר נכון, רחוק קצת משם, ע"י קולנוע סקלה (בני עייש) בסיבוב לגן יבנה. שם תראו שלט הנושא את שם הקולנוע המפואר, ואילו גגו וכל (אשר) בו משמש כבר יסוד איתן להרבה בניינים — גם לבניינינו (...).

נסענו הלאה, והנה שלט מאיר עיניים: חצור — ואחר-כך שלטים קטנים יותר של הגדודים החונים בקמפ' (.). אתה מגיע לקמפ' חצור (...). אתה מודיע למ"צ בשער כי פניך למשק חצור — הוא מברךך לשלום. ופה אני מסבירה לכם (א) כיצד לקחנו את אשר לקחנו (ב) כיצד שמרנו, קבוצה קטנה של חברים, על הקמפ' העצום, הריק עד אשר הגיע צבא ישראלי (ג) שבכל זאת נהגנו בהגינות, כי עובדה שהכל תקין וקיים.

ואח"כ אנו ממשיכים לנסוע לאורך כל הקמפ' (.). והנה הבריכה שלנו כבר מתנוססת. אנו יורדים דרך שביל גן הירק שלנו לחצור. כבר מרחוק אתה רואה אדמות חרושות. כל החרוש זה שלנו, אולי נתעכב פה קצת ע"י גיורא בן יהודה (...). שהודות לו נכנס גן הירק למסלול טוב, הן מבחינה חברתית והן מבחינה אירגונית, מסחרית (...). סליחה, ע"י גן הירק, כחומה לו, משמשות הבנות. ואולי לא סתם שכחתי. כי טרם הבנתי מה שם. בכל אופן המצב אינו טוב כ"כ (...). בראותך את הבנות שאינן מתפתחות כאותו קצב של גן הירק השכן — אתה חש שנוסף לכל חסר פה דואג. מול הבנות — גדר הנקודה. וכאן המסגריה (אמן) אשר בנייה הגיע עד לגג כמעט. דיר הצאן וצאן רב, וגם פה אתה חש כי יש פה דואג: בנימין ש. וחיים מאירי מתמסרים מאוד לענף (...).

התקרבנו כבר לשער המחנה. מייד בכניסה: "המ"צ שלנו" — מזכירות קיבוץ חצור. בכקשה לפניכם: ברמה ואילנה (...).

(...) השיחה רצינית, דנים על הטיפול בנוער, והריני שומעת לשיחה ומקשקשת לכם קישקושי סתם — לכן אפסיק.
(...) הרבה, הרבה שלום לכבי.

שרה (אשל)

חצור 27.11.48

שלום רב לכם !

תתפלאי וודאי בקבלך את מכתבי זה ; מזמן כבר התייאשת מכך (...).
איני יודעת באמת במה להתחיל. כל כך הרבה זמן עבר מאז (נסיעתך)
ונראה שרוב חודשי השנה הזו שקולים, כל אחד לחוד, כשנה תמימה.
אתחיל, אם כן, מהסוף כי אחרת בכלל אטבע בים זה של המאורעות
והשינויים שחלו.

ובכן, המאורע החשוב ביותר הקובע ומעצב את חייו של כל פרט
בתוכנו, כל תינוק, ילד וחבר, וגם את פרצופו והמשכו של הקיבוץ, הוא
דבר חזרתנו הביתה.

קשה להסביר בקצרה כמה קשיים וסבל היו כרוכים בגלות זו שהתנסו
בו רבים מקיבוצנו: תנאינו, אמנם, לא היו הגרועים ביותר, להיפך, היה לנו
קשר קבוע עם חצור, והביקורים של החברים בחולון (מקום ריכוז המפונים)
ושלנו בחצור היו תכופים מאוד. בכל זאת, קשה היה מאוד. והנה נאמר:
חזרתנו הביתה — ואני תקווה שלא נצטרך שוב לברוח ממנו. קשה לי לתאר
לכם מה רבה היתה השמחה של כל אחד, מה מאוחדים היינו לפחות
בציפיה לרגע זה ובשמחה בו.

חדר האוכל המתוקן אחרי ההפגזה

החצר כולה חצוייה ומבותרת ע"י תעלות עמוקות, כל מיני פחים ולוחות מגשרים על פניהן. הילדים, אף הם חזרו באופן הטבעי ביותר לביתם — מלבד הקטנים שהספיקו לשכוח — הם הסכימו לטופוגרפיה החדשה, מלבד הגבעה על המדרונים שלה וגם התעלות הרבות, כאילו זה סדר הדברים מששת ימי בראשית. אפילו הקטנים יודעים למצוא את הגשרים ולהגיע בכל זאת לחדרי ההורים.

הבתים, הצריפים וגם חדר האוכל תוקנו. הנזקים ברכוש לא היו רבים, ולולא האבידות בחברים שנפלו וגם בעוזבים — קל היה אולי לשכוח את התקופה ובעיקר את קשייה. וכאן רצוני להתעכב.

שמעתי שהנכם מזעזעים מפרשה זו (של עזיבות) ומוכן לי בהחלט הדבר. אבל, בכל זאת, הדברים מקרוב נראים אחרת קצת (...).

מאז בוא האמריקאים לא היו עזיבות כלל. טבעי והכרחי הדבר שלאחר האיחוד עוזבים מספר חברים. (..) התקופה שעברנו היתה קשה מאוד וברור שלא כולם עמדו בה. גם לא מזעזע ביותר שזוג אחד חזר לאמריקה, אם כי כולנו כעסנו עליהם. 4 מהעוזבים הוצאו למעשה (.). — שתי משפחות עם ילדים. מלבד זה עזבו עוד שלוש משפחות אמריקאיות (...). נכון, אין הדבר משמח, אבל זה היה מוכן שעזבו. גם החברים האמריקאים שמכירים אותם יותר מקרוב לא כ"כ נפגעו ע"י זה.

מה שיותר פוגע בנו, ובוודאי גם בכם, הוא עזיבתם של אליעזר ירושלמי ואברהם ועליזה. רינה (ירושלמי) התגייס לצבא כפי ששמעתם וודאי. חיפש לו, כרגיל, את הדרך הקלה יותר (...). כעת הוא אורח קבוע אצל משפחתו בקיבוץ — איני יודעת כמה זמן מצב זה ימשך. החברים, ואני בתוכם, כעסו עליו מאוד, מאוד. ההנמקה ה"אידילוגית" (לעזיבתו) שהוא הביא במכתבו לקיבוץ הרגיזה מאוד.

ועכשיו אשר לעליזה ואברהם. זה וודאי, אלה, פוגע בך במיוחד. לי, על כל פנים, קשה מאוד להשלים עם זה. הם עדיין פה אבל בקרוב, כנראה, יזוזו (...).

ידוע לך שמזמן רחשתי לאברהם חיבה. כל-כך קשה להשלים עם זה שהם ילכו. בטוחני שגם להם הדבר קשה מאוד. למעשה, את השנים הטובות ביותר, את המרץ וכוחות הנפש השאירו פה וכל ברכותי להם להצלחה בניסיון זה של בניית חייהם החדשים (...). אגמור כבר בזה. את יודעת שפרשה זו קרובה ללבי. אהבתי הישנה לעליזה, אם כי השתנו הזמנים והמסיבות, בעינה עומדת ולכן כתבתי מה שכתבתי (...).

על המצב בארץ לא אכתוב לכם הפעם (...), רק דבר אחד הייתי רוצה

שתצליחו להרגיש כמונו, כמו כל היהודים בארץ עכשיו. נצחונותינו, ההצלחות שלא שיערנום בכלל, נטעו בלבות האנשים, בלא יודעים כלל, הרגשת ביטחון, אי תלות — איזה מין שחרור נפשי (...).

(.) כליכך טובה היא הרגשה זו, כל כך משכרת, נדמה לי שכל פרט מרגיש בכך. אסור, אמנם, להשתכר בה וחלילה אם תסנוור את עינינו. אבל טוב להרגיש כך אחרי כל מנות הצער והעלבונות שאף פעם לא חסכו מאיתנו (...).

(..) עכשיו רק כמה חדשות על עצמי. גדלה משפחתנו, כפי ששמעת וודאי: לפני חודש נולד לנו בן, והנה זכינו לחזור עם התינוק ישר הביתה ולא לגלות חדשה. שלום כולנו טוב. אריה (לבנה) נתקל עדיין בקשיים שונים בקיבוץ, יש דברים שאינו משלים איתם וודאי לא ישרים אף פעם. כעת, בימי המלחמה, הוא התגלה (..) כרפתן. לא ברור אם יישאר בעבודתו זו. יעל (הבת) "עולה כפורחת", גדולה ונחמדה והננו רוויים נחת ממנה (...). אני גמרתי את השנתיים של המחסנאות, גמרתי את העבודה סמוך ללידה ועכשיו הצלחתי לשכנע את השיחה שאין לבחור בי לשום תפקיד נוסף.

הרבה דברים השתנו מאז. השתנה קצת הקיבוץ, השתנו האנשים (...). יש לי הרגשה שאחרי המשבר הזה הקיבוץ ימצא לו מחדש את דרכו (...).

נקווה שהמצרים לא יטרידונו עוד ונמשיך — או נתחיל — בחיי קבע של משק גדול יותר, לא כל-כך מרוכז ומלוכד, אבל חי את חייו וממשיך בדרך היסודית.

(...) ידועה לי במקצת פרשת הצרות שעברה עליך. מאוד הייתי רוצה כבר לראותכם בבית, באמת, אתם חסרים לנו מאוד. תזרו, ובטוחני שעל אף הכל תמצאו גם את הקיבוץ וגם את דרככם בו (...).

אסיים כבר באמת. הרבה שלום לכם.

רחל (לבנה)

חצור

29 לנובמבר 1948

שלום רב לכם, אלה ובכי!

הנכם מתאוננים על שמכתבינו גורמים לכם מצב רוח. אך ברצון אנו היינו מוותרים על מצב הרוח שגרמתם לנו במכתב האחרון (...).

הספקתי כבר לדאוג לאישור נסיעתכם לאמריקה (לביקור קרובים), וניתנה כבר הסכמת השיחה לכך. אם גם טרם קיבלתם הודעה רשמית מטעם המזכירות, הנכם יכולים לעשות את כל ההכנות, הזמנת מקומות וכו'. אגב, אני תובע מכם גם ביקור אצל הוריי (...). גרשון טס השבוע למספר חודשים לכתיסה ארצות אירופה ואחרי זה לאמריקה, on duty (...). גליליה כאן ותתחיל בקרוב לעבוד בצאן. בעדד כבר התחילו ההמלטות והצאן נמצא בתוך הבית של אבו חורא (בית ערבי נטוש), בדרך לברקה. שם גרה גם פלוגה מקיבוץ "זיקים" — קיבוץ צעיר בדחובות, יוצאי תנועתנו ברומניה — שבאו לעבוד אצלנו. בנימין מאושר, הצאן נראה לא רע הודות למרעה המצויין כאן.

אני כבר יורד קצת מהפסים ומתחיל "עיתון" — ובהזדמנות זו: אל תתרעמו על "על התל". אמצעי ההדפסה הם איזמים. בגלל זה, כנראה, השבוע כבר תיפסק הופעת העיתון. ואשר לסגנון והגהה — לא הספקתי להקדיש למלאכה חשובה זו את הזמן הדרוש (...). אני מקווה שעם שיפור המכשירים — קניית מכונת הכפלה ותיקון מכונת הכתיבה — ישתפר גם מצב רווחי ומאמצי.

על ענייני החבדה אני משתדל לא לכתוב (...). טוב שהקיבוץ שוב מרוכז, וגם "הזנב" הקטן בראשון עומד להיחתך במשך חודשיים (...).

נכון הוא שכדורי (אפרים דגן) יוצא דופן במידה מרובה, אך בעיית המיליטריזם מתחילה, להערכתך, ללבוש צורה מדאיגה בחוגי הנוער

הישראלי. עד להקמת הצבא הרשמי הרי הקריירה הצבאית לא היתה מלווה ברק חיצוני ושרד. לכן נמשכו לעבודה השחורה, האפורה, האחראית והלא מכניסה כבוד דווקא הכוחות החלוציים. עתה התהפך הגלגל. "נוער הזהב" מחפש לו את הסרט ואת הדרגה (...).

הרי לפניך תמונת ההתפתחות של מדינתנו בשטח זה, בהנהגתו של ד.ב.ג. (בן גוריון) — ובדרך למטרה זו, חיסול מטה הפלמ"ח הוא רק תחנה אחת מיני רבות. נאמנו באמת נאומים חזקים, אך אנו עובדים מעמדת התגוננות אחת לשנייה ובפועל משלימים עם כל מה שמרכז מפא"י מחליט לבצע (...).

בעייה שחשיבותה עצומה (.) היא המשך ההתיישבות. אין גרעינים, אין גופים מועמדים, נשאר אך ורק ההכשרות המגויסות במסגרת הפלמ"ח (...). ע"י כך הם, כמובן, יימצאו בתוך המסגרת הצבאית, אם כי הם ישמשו נקודות ספר חצי צבאיות.

(...) בקרוב תופיע הוצאת ערב של "המשמר" — יעקב פרחי גוייס לכך למספר חודשים. העורך: ימבור, סנה יכתוב את המאמר הראשי (...). לעומת הארס שזורע ערב-ערב עזריאל קרליבך (מעריב) על קרקע של 30,000 קוני עיתון, כלומר 120,000 קוראים, ברובם פועלים, דרוש באמת עיתון שיהיה ערוך בצורה קלה לעיכול, אך עם אידיולוגיה אחרת. לא אתחיל עוד דף ואסיים הפעם — לילדים וללאה שלום.

שלום שלום

ג'ורא

חצור 1.12.48

שעה 11³⁰ בלילה

לאלה שלום!

(...) הריני שוכבת אפרקדן במיטה ומקשיבה למוזיקה משודרת מברית המועצות. לא ידעתי שאני כה נהנית וכה קשורה עדיין בצליל ובניב הסלבי. — תכי, אל תשתוממי על הרדיו בחדרנו (...). יענקלה ביקש ממשה נחתומי — וועדת שיתוף — לתת לו רדיו בכדי להקשיב לשידורים ערביים ולא לשכוח את השפה. ומשה הסכים. יפה, לא כן? (..) אגב, כנראה שחבר קיבוצנו אין לו כבר כל יכולת "להתברגן". אנו רצים, מטפסים על הגבעה לשמוע חדשות בחדר הקריאה (ברית השחייה של היום). וצפופים כולם שם ע"י המקלט האזוד, ומשום מה אין השק לשמוע חדשות בחדר. הרגל

נהפך כבר לטבע שני. ובכן, זה עתה חזרנו לחדר. היינו בקומיז' לגרון (ישראל גורן). את יודעת בוודאי שלאחר שהוא נפצע הוא היה עד כה בטיפול בידו בחיפה ורק היום הוא חזר. היתה מסיבה נחמדה. התאספנו בחדר של רבקה ב (..) וראי נא תמונה: חדר בבניין, גדול, לבן, היפה בחדרים. ריהוט מכל הטוב שיש לנו — כמובן, אין זה עומד בהשוואה לריהוט בבית פרטי (..). על הקיר — תמונה מהמודרניות ביותר. ווילונות דקיקים. ארון של תקליטים, פטיפון (..). לעתים, בקומיז' מסוג זה לאחד "משלנו", בולטת החבורה הוותיקה. ואילו גרון הוא המגשר — אחד המגשרים — עם החלק האמריקאי והחבורה מגוונת מאוד (..). וכאשר אני רואה חבורה מגוונת — אני נהנית לא משום שהתאהבתי באמריקאים, אלא שאני יודעת שזהו הקיבוץ. והאהב את הקיבוץ אינו יכול להתעלם או לזלזל במחצית ממנו. והם אנשים הגונים מאוד. אלא שקשה להם וגם התקופה שהם באו לקיבוץ ולא רצו לא היתה פשוטה כל-כך — דעי, אלה, שאין דבר שהורג אותי יותר מאשר הזילזול באדם — ורמזתי לך לא אחת על צורות שונות של זילזול, והרצון להתבשל ב"מיץ של עצמנו", יש בו מן הזילזול בזולת. כי סו"ס החבורה הארצישראלית אינה ארצישראלית כל-כך ואינה מלוכדת כל-כך...

את יודעת זאת היטב. כמובן, אשמח מאוד אם יימצא בינינו שליח לתנועה בארץ ואם נקבל תוספת כוחות מהארץ. זה חסר לי מאוד — אך אין זה חייב לאמור לגנות האחרים.

השעה כבר מאוחרת מאוד ועל כן אסיים. מחר יש לנו יום אריזה בפרדס, ועבודתי שם היא מאוד קשה, אם כי אני מאוד נהנית, גם בליכלובו של הפרדס אשר ממש קם לתחייה, גם מהרווחים אשר צפויים לנו — אם לא בעונה זו אז בעונה הבאה (...).

את הטוב יש לעתים להשיג בשיניים — בערוגות הפרחים ע"י צריפנו. אדמת המחצבה, אמרו המומחים, לא תגדל דבר. והיא מגדלת, ועוד איך! והתחילו ערוגות לצוף כפטריות! אתה רק הוסף זבל, מיים, עדור קצת והתוצאות ישנן.

אמרו כי אין להתגבר על הליכלוך בחצרנו — ודאי נא, בתיה התחילה במפעל במחצבה, מדורות של ליכלוכים שונים — ותענוג לראות! כל ערב מתגייסים הילדים, אוספים את הזוהמה — ובסוף נדמה כי עוד מעט וכל דיירי מעלה יירדו עוד אלינו למחצבה.

השעה, אלה, כמעט 1⁰⁰ אחרי חצות.

היי שלום — הרבה שלום לבכי.

שרה

לא לה הרבה שלום!

אני כותבת לך בישיבה פתוחה של וועדת החברים, בהשתתפות לוי רוזנצוויג ודניאל בן-נחום מהמחלקה לחברה של הקב"א — הבעייה היא: הבעייה... שיתוף. קומונה א' — ב'.

חדר האוכל מלא מפה לפה, אם כי וועדת החברים התכוונה לישיבה צנועה וחברי המחלקה התכוונו להשתתף בישיבה צנועה. הדבר נקבע להיות בחדר האוכל. והנה כל הקיבוץ ער, עליז, ושמח — שיחה רבתי! גם אני באתי — ובכל זאת חבל לי, חבל מאוד ששיחת הבידור לקראת מועצת הקב"א, בהשתתפות י. רונקין, התנהלה באווירה פחות ערה ובהשתתפות מועטת מאוד, ובשעה 10³⁰ (.). התחילו להתפורר. סיפרו במועצה על המרחק הרב בין השיחות במקלחת (הציבורית) ובשיחת הקיבוץ. ואין החברים מעיזים להביע בפורום הקיבוצי את הסטיות הרעיוניות שלהם, ואילו במקלחת שאני — עומדת הבעייה במערומיה. והתלוצצו על נושא זה. והתווכחו הרבה מאוד. ודובר על גיבוש השקפת העולם, על טיפוח הקולקטיביות הרעיונית — וע"י זה למנוע את הסתירה בין דעת הקיבוץ הרשמית ובין הדעות האישיות, הנפשיות החורגות לעיתים מהמצע הרעיוני שלנו (..). והיה גם וויכוח על סיבת האדישות, על הקרע הרעיוני, על סטיות וכו'.

(..) רציתי הפעם לאמר לך דעה אפיקורסית — יש לי הרושם שבגלל זה שאנו עוסקים כ-10 שנים בסימון (בגדים) או לא סימון, כן תאים או לא תאים (במחסן הבגדים), עישון או לא עישון — איננו עוסקים בדברים אחרים (..). יש טוענים אצלנו שעניין הערות הפוליטית אינה קשורה בערות או אי ערות לגבי שאלות שיתוף וחברה (.). הנה בכל זאת עובדה היא ששבוע, לפחות, לפני הישיבה הזאת היה וויכוח סוער בכל פינות החצר בשאלות האלו (..). ואחרי ישיבה זו שוב יהיה וויכוח כחודש ימים. ואח"כ יבואו השיחות, כמובן, ישוחחו על כך.

ובינתיים — קמה והיתה מדינה. והמפלגה המאוחדת ובעיות אין ספור — ורק עם הכרזת המדינה היה וויכוח בחצר עקב עניין הדגל — לתלות או לא לתלות (דגל). כי הרי הושגה "רק" חלוקה (ולא מדינה דו-לאומית) ואח"כ היה שוב וויכוח והתעוררות עם פינוי הכפרים על ידינו. ואחרי זה — שקט הכול (..).

נדמה לי שאיבדנו, או אנו עומדים לאבד, עיקרון חשוב מאוד בחיינו — ודווקא בקיבוצנו. היה לזה רקע בריא — והיא הערות הפוליטית,

וזזיקה לתנועה, הביקורת החריפה לגבי מוסדות התנועה שיסודה היה בכל זאת בקשר ובזיקה לתנועה החינוכית, לקיבוץ הארצי ולמפלגה. הן אנו היינו התובעים את הקמת המפלגה לאלתר .. והיה חשוב לנו הדבר. אל תבינו אותי רע: אינני חושבת שבקיבוצים (אחרים) שפיר ואצלנו זיפת. אלא מעצמנו יש לי זכות, אפילו חובה, לתבוע יותר מהרגיל בשטח זה (...).

היי שלום — דרישות שלום לבבי והגידי לו שזהו! ...

שרה

שלום רב אלה!

קבלתי הערב את מכתבך (...). תביני בוודאי שלתוכן מכתבה של שרה קשה למצוא יסוד מציאותי. מצער שאמנם הרבה דברים הם כך אך האם אלה הם הגורמים? שלום רב לך ולבבי —

יעקב פ. (נחתומי)

אלה,

מסרתי את המכתב לצנזור — רכז המזכירות (יעקב נחתומי) — והוא העיר את אשר העיר. אני רק מזמינה אותו ואתכם לבדיקת הגורמים ולהצעת הקיבוץ קדימה.

שרה

8.1.49

לבבי שלום רב!

לפני שני מכתבין האחרונים התכוננתי ברצינות לשלוח לך מכתב ליום הולדתך (...). שיחת מוצ"ש רבת משתתפים. את הערב פתח צבי בראמון בסקירה פוליטית, ועכשיו מחכים לדו"ח של יוסקה (רמות) שהגיע אחה"צ מהנגב, מספר שעות לאחר הפסקת הקרבות. באמצע מצליח יענקלה (נחתומי) כננס לחדר משפחה עם נירה. מזל טוב, מזל טוב נשמע מכל צד. הערב את חדר האוכל. ואין זה פלא, כי הפעם — בניגוד למבצע "עשר המכות" בימי סוכות — לא נתפרסמו שום הודעות רשמיות ומוסמכות. הוטל איפול גמור על כל הפעולות ומובטחני שאתם ידעתם יותר מאיתנו. נראה לנו שהפעם נהגו בתבונה בנידון זה, כי אז ידעה כבר כל הארץ את המבצעים יום לפני ביצועם (...).

מוקדם עדיין לערוך את הסיכום הסופי — אנחנו יכולים לסכם, בכל אופן, שבכל שלב ושלב של המלחמה הזו הוכחנו יכולת מפליאה, ולא רק כל העולם נעמד מופתע — גם טובי המומחים של האינטליגנציה הבריטי נדהמו. ואף בעצמנו לא האמנו למתרחש: "אין ברירה" — המפקד העליון שלנו — איפשר לנו לעמוד ככה.

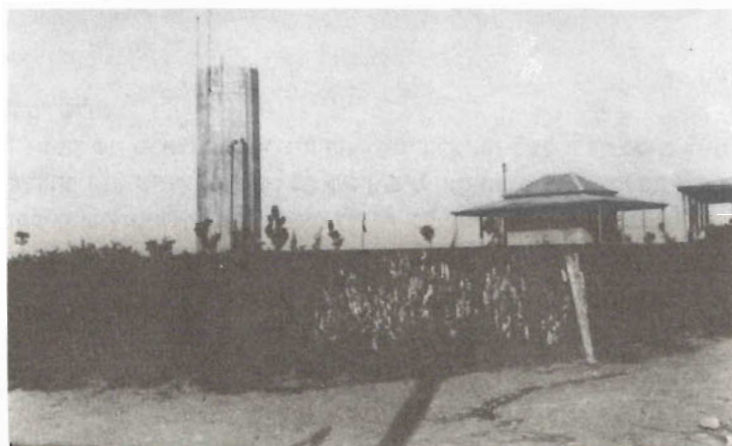
(..) מחברינו נמצאים — נוסף למגויסים הקבועים — מספר קטן (של מגויסים) שמתחלפים אחת לשבועיים בתפקידים של החזקת משלטים — לא בפעולות קרביות ישירות.

אשר לפצצות שהוטלו בסביבת רחובות, הן נמשכו, כנראה, ע"י הארת לול באחד הקבוצים ע"י המושבה. הפצצות הנשמעות אצלנו הן בעיקר מכיוון ה"כיס" שלהם (כיס פלוג'ה). אנו, עכ"פ, חיים את חיינו הרגילים — פרט להאפלה — ואולי השאננות ביחס לילדים קצת מופרזת (..).

תמונתו של צבי אטקין הגיע השבוע גם בעיתון מדרום אפריקה. אגב, צבי שוכב קשה בדלקת פרקים — מחר או מחרתיים הוא ישוב מבית החולים (..). אתמול שמעתי שכלב ואילנה החליטו להיפרד, כנראה לא בגלל גורמים חיצוניים. צבי ב. עוסק במשרד החוץ, מה, מה, מי — קשה להוציא ממנו, ולא רק מפני שאלה הם סודות (..).

ועכשיו התחיל יוסקה, חבל שלא אוכל לכתוב לך.
שלום, שלום גם מלאה

ג'ורא

חדר הקריאה וחדר מוסיקה על התל

שלום לכם בבי ואלה.

וודאי, להתחיל כתיבה ברכילות זה יותר מושך ויותר מעניין. ואם כי יודע אני שכל מכתב שמגיע היום אליכם מאיתנו הוא מאורע, הפעם רוצה אני לחזק את סקרנותכם ולהתחיל ברכילות.

הרבה חברים בקיבוץ התיישבו, להרכבה חברים הסבלנות אולה (..), אך בסופו של דבר, לשביעות רצונם של כולם — המרצע יצא מהשק: יענקלה (נחתומי) נכנס לחדר משפחה עם נירה. מזל טוב, מזל טוב נשמע מכל צד. הערב מתכוננים לעשות לזוג הצעיר מסיבה ספונטנית (..). עד כאן הרכילות וכעת קצת צ'זבטים.

לפני יום ומחצה נדמו התותחים. אפשר להגיד ששקט שורר בארץ — מי יודע עוד כמה סערות מחכות לנו — אך לפני ימי השקט היו לנו ימים ולילות שבמפורש לא יכולנו לישון, כי ה"מוזיקה" היתה חזקה מאוד ויותר תקיפה מהפעמים הקודמות, ולא רק בגלל המוזיקה בלבד לא יכולנו לישון בשקט: למרות המרחק הרב מאולם הקונצרטים (כיס פלוג'ה ועזה), פחדנו כי חדרינו ייהרסו מהדרך האוויר.

את יולק (ברזילי) אתם מכירים (וגם) את יישובו (נגבה) אשר בעבר הלא רחוק הופגז קשות וגם הותקף (..). ודווקא מסביבות אלה (.) מחזירים לפולשים מהאוויר ומהיבשה מנות, כפל כפליים, שיידעו ויזכרו את יום כואם ארצה בלי הסכמתנו ("מבצע חורב" — הדיפת הצבא המצרי לתוך סיני). גם ב"קונצרט" זה, כמו בקודמים, יושבים חברים שלנו בשורות הראשונות (של החזית) — אך, להבדיל מהפעמים הקודמות, מספרם מועט.

בקיבוץ מתכוננים לכינוס החברתי ומסמר הדיונים יהיה העישון. בינתיים, במקלחת, הדיון נשמע לפעמים די סוער. נני מתכונן בסוף ינואר לעזוב את מקסיקו.

היו שלום

שלכם

לזר

שלום רב לך אלה!

בשמחה רבה קיבלתי את מכתבך ואם אתחיל לספר על מעשיי בתקופה האחרונה, בוודאי תביני שלא מחוסר רצון נדחתה התשובה עד היום.

ובכן, עלי לבשר לך שאנחנו, כלומר "קבוצת חרמש", התחלנו בלימודים ועומדים כבר לסיים את ה"נושא" השני. לעת עתה הילדים מגלים התעניינות וסבלנות למעלה מהמשוער ואיני יודעת על חשבון מה לזקוף זאת. את שם הקבוצה הילדים בעצמם הציעו וכעת, במפקד חנוכה, קיבלו את דגלם הראשון והם גאים מאוד על כל ההישגים האלה. בוודאי אינך מתמצאת בשיטת הלימודים שלנו (...), אולי בקרוב אפרסם רשימה ב"על-התל" ותקבלי כך מושג-מה.

על כל פנים, אנחנו לעת-עתה ממשיכים לחיות וללמוד באותו הגן שאת מכירה (הגן הירוק), וכמעט בלי שינויים בריהוט. הדבר הזה מקשה על הלימודים. הריהוט כבר קטן לממדי הילדים, החדר הצר והארוך אינו מאפשר חלוקה טובה של השולחנות, וכל המהפכות של הזזת כיסאות ושולחנות לצורכי ארוחות, לימוד ועבודות יד אינן מוסיפות לא לריכוז ולא לרהיטים. אך אין ברירה, כי בשום אופן לא יכולנו לחכות עם התחלת הלימודים עד אחרי השגת "כל התנאים" (...).

מעניין עד כמה הבדלים באופן התפיסה של הילדים מתבלטים כבר מהרגע הראשון. המדובר הוא לא ביכולת בכלל, אלא הרכה יותר בגוונים ובכיוונים השונים בהם מפותחת יכולת הילדים.

כך, למשל, מצטיינים בחשבון בעיקר נורית, אורי ונועה. לעומת זאת, בכתיבה דקלה, רוני ואהוד. התלמידה ה"מצטיינת" בכל השטחים היא נורית ובאמת, מפליא הדבר עד כמה שילדה זו מפותחת בכל השטחים ובכל המובנים ובכל זאת מבחינה חברתית קשורה מאוד לקבוצה.

על עזיבתה של איריס בוודאי שמעת בינתיים (...). בביקורה בחנוכה בחצור הורגש ש"לא נוח לה" בביקור הזה, בניגוד לערן (רוזנברג) שאף הוא ביקר בחנוכה והיה אצלנו (בקבוצה) שבוע שלם. הוא התקבל בהתלהבות יוצאת מהכלל ע"י כל הילדים ובקושי נפרד מהילדים כדי לחזור לבתים. הוא ילד חמד שמעטים כמוהו, ותקוותי הגדולה היא שכעבור שנתיים או שלוש הוא יחזור אלינו ויישאר בתוכנו (...). הייתי רוצה שכנו של בני לא יתחנך בבית-ספר ריאקציוני, בתוך שכונה שכולה עומדת חחת השפעה דתית, אלא בקיבוץ (...).

קבוצת חרמש מונה היום 10 ילדים (...), ולאחר שנעמי תחזור אני מקווה לקלוט עוד ילד גולה שרותי ואדי מוכנים לאמץ אותו ככן. כך שנגיע למספר של 12 ילדים ובשנה זו לא נתרחב.

שאלת גם על רוני (בתה של בירו) וקשה לענות על שאלה זו. ביום השנה של בירו הייתי עם הילדים בבית הקברות ונטענו שם עצים. רוני לא

הגיבה במיוחד ולכאורה — אין כלום, ובכל זאת — היא מלאת פחדים, בעיקר בחושך (...). רבקה (גורן) נבחרה כעת להחלפת ירדנה בקומונה (.). זה טוב ורצוי שיש לה סו"ס שוב תפקיד בקיבוץ. אך מבחינה פיזית, כנראה שהתפקיד מאמץ אותה מאוד והיא אח"כ "הרוגה" (....).

מה עוד אספר לך על הקיבוץ החביב שלנו? שנירה ויענקלה נכנסו לחדר משפחה? שאילנה וכלב נפרדו? הרי אני כעת בוועדת דירות ויודעת את כל הסודות האלה. שמתכוננים לכירור חברתי בשבת הבאה? — ואני סקרנית מאוד מה הוא יביא בחובו. בוודאי כבר שמעת ושמת על כל הנושאים האלה (..).

הצטערתי מאוד על ה"פנצ'ר" (הפלה) שקרה לך וגם לי קרה דבר כזה, אם כי בשלב יותר מוקדם (.). ואולי נקבע לנו מועד משותף לניסיון הבא? תמיד חשבתי שרצוי מאוד למצוא שותף סימפטי לעניין זה, או אפילו שכדאי לארגן "קבוצת הורים" לקבוצת ילדים שעתידיה להיוולד (..). דרך אגב, מתי את מתכוננת סו"ס לחזור? ומה כל הטיול הזה לאמריקה? האם בימים טרופים אלה יש פנאי לטייל לאמריקה? !! אלה, מסרי שלום לבבי וכתבי לי מה ומתי ששוב מתחשק לך.

ושלום רב

מיהודית (שפיצר)

חצור 21.1.49

לבבי שלום רב!

כשסיפרה לי ירדנה הערב שהיא קיבלה היום את הוויזה לצרפת אמרה לי גם, שלפי מכתב שקיבלה מכם, אתם תפליגו במחצית פברואר לעולם החדש, לכן אני מזדרז עוד להשיגכם בבריטניה במכתב נוסף (....).

אני יושב עתה בשיחה השלישית מתוך סדרת ה"דיונים החברתיים". אם מכתבי יוצא קצת מבולבל, הרי זה קצת באשמת הנשמע. כי פשוט קשה גם לכתוב וגם להקשיב. ואשר לתוכן השיחות — קשה לי לקבוע עמדה. אמרתי את דבריי תוך הרגשתי העמוקה שהתנועה הקיבוצית הועמדה תחת סימן שאלה. אם לראות את ההתפתחות החברתית-חינוכית-כלכלית-רעיונית ראייה דיאלקטית, הרי נגיע בקרוב — קרוב מבחינה הסטורית — לסיום התקופה הרומנטית-החלוצית שבה היתה הצורה הקיבוצית משאת נפש חברתית, ביטוי אירגוני לשאיפה להשלטת צדק ושיוויון על אי קטן בתוך ים סוער. נראה לי שהגלים הגואים אוכלים לאט לאט מקצוות האי, ולא ירחק היום וגל אדיר אחד יציף את הכול.

מוזר, בוויכוחים אלה באים "אנשי החברה" (.) ומוכיחים באותות ובמופתים שהקיבוץ כלל לא עורער מבחינה כלכלית (...). אך הצלחת הקיבוץ מבחינה כלכלית — גם זה עדיין בגדר וויכוח! — עדיין לא מבטיחה את יציבותו החברתית. יתר על כן, המציאות מוכיחה שה"התעשרות" מביאה בעקבותיה "תרדמה" רעיונית-פוליטית (...). עכשיו נמצא, כנראה, תיקון לכול ע"י סימון (בגדים) ושיתוף על שלבים חדשים. אך עבורי קיימת שאלה רצינית ביותר: כמה זמן צריך להיות שיתוף לתנועה שהתרחקה מרחק רב מערכי היסוד וממשיכה להתרחק בלי הרף, אם בשם הצרכים של קליטת עלייה או הקלת העול מעל החבר הנושא בעול חיי הקיבוץ.

הנה לכם צרור הרהורים אפיקורסיים מתוך אוירת שיחות "אשמנו, בגדנו" — שבלי ספק ייסתיימו איכשהו בהרגשה טובה (...).

השאיפה להגיע סו"ס למנוחה ולנחלה ולגמור עם חיי ה"כלבים", מוצאת את ביטוייה בהלך הרוח הכללי. וועדת המשק באה ומציעה לקיבוץ שהוא יחייב אותה להכניס לתוכנית ההשקעות שיכון כזה וכזה, בלי כל קשר עם התוכנית המשקית הכללית (...). מרכז המשק אופטימי: כשמתריעים על אחוז העבודה הנמוך ופיריון העבודה הלקוי, הוא מסביר ארוכות שהמצב משובע רצון ויש תנאים אוביקטיביים וכו' וכו' (...). וככה ממשיכים בדיבורים רמים בשיחות אלה. האם גם יבואו מעשים טובים? (...).

/ המשך הדיונים — הערב הרביעי /

לתיקון הרושם של הנכתב אתמול: מאז עזיבתה סובלת איריס קשה. כל הזמן יש לה חום, מקיאה ועוד ועוד, וכל הרופאים קבעו שאין כל סימן למחלה ממשית, אלא פסיכית. פשוט געגועים לחברת הילדים. כנראה שלהם בכל זאת די טוב, לקטנים האלה —

ולסיום מכתבי האחרון הזה כמה "הזמנות" למתנות (...). ואם לבסוף יישאר לכם עוד כסף, אני "מוכן לקבל" — עט נובע "פרק 51". ועדת השיתוף תאשר לי את קבלתו ל"על-התל" ול"קשר" (וועדת קשר). ולעת-עתה שלום, שלום!

גיורא

5.2.49 שוויץ, סנטוריוס

שלום רב לכם אלה ובכי !

ובכן נתקיימה האמרה: "שלח לחמך על פני המיים וכו'" (...). אולי מתאים בניכר, יותר מאשר בבית, לקשור ולאחות שוב את אותן שיחות ותוקות, ראשוניות עם אנשים ראשונים וקרובים. לדידי, לפחות, אותם האנשים מהווים את הבית, את הרעים שחרף כל ה"תהפוכות" היום-יומיות, הקטנות, נשארו בשבילי הנאמנים ומהימנים.

(....) יודעים אנו שגם אותם נאמנים שבנאמנים (לעקרונות הקיבוץ) אינם יכולים לחיות במתיחות אידיאלית תמידית וכשהם פעם מתירים לעצמם את הרסן, הריהם משמשים הוכחה, כעשרה עדים, אצל אותם האנשים הלוחמים כל הזמן להתרת הרסן.

אלה עניינים יום-יומיים בעבודה, בקומונה, בדירות וכד'. וכיוון שזה כך, הרי צריך להקדיש מחשבה רבה וחשיבות לצרכים הארגוניים שלנו, ובעיקר לנהל את המלחמה עם המוסדות הכלכליים שלרוב נקלעים לאותה סתירה העוזרת להם בסופו של דבר לנצלה שלא באופן הוגן.

על כל פנים, בכל מצב שהוא לשנס מותניים צריך, ויבורכו אלה שמרצם לא פג. אני על עצמי אינני יכולה לאמר כזאת. עד היום אני מגיעה לעתים לחוסר-ראוים בהתרת אותן התסבוכות (...).

(..) אם יעלה בידינו בכל זאת להיפגש בתקופה הקרובה, הרי אוכל לספר לכם רבות על הקיבוץ בתקופה האחרונה — ואפילו בשטח ה"פיקנטי" יותר, לא כן, אלה? לא דברים מרעשים — אנחנו כבר מעבר לגיל ה"רעש" — אבל מאלפים.

אגב, (על) אי הצלחת הבנות (...). עד כמה שידיעתי מגעת היה זה כבר בתקופת הקרבות — גם קניית השתילים וגם הנטיעה — וכידוע היה לובקה בקבוצה המגוייסת הראשונה של הקיבוץ, ועוד לפני זה היה מרכז הענף בצירוף תפקיד כמדריך ל"נירים", כך שתמיד נמצא בדרכים (...). עם "נירים" לא מצא את השפה המשותפת: הוא דיבר אליהם "ציונות", לפי מבטאם. ישנו, אגב, כבר אוצר שלם של ביטויים חדישים, צבריים ופלמחניים — (...).

ביחס לאמריקאים: מצב אי הפעילות היה נכון לפני שנה או חצי שנה. אבל, לאחר התנסותם בתקופת הקרבות ובעזיבות של אנשיהם, נתגבשו במידה מסויימת הבנות — לשון רבים מהבנה — וגישות משותפות, מקובלות בקיבוץ שלנו. אין זה כל-כך קל לדידם — הוויכוחים שלי עם

יהודה נשמעו למרחוק... סוד מן החדר... — המנטליות שלהם היא אחרת, פחות מסובכת, יותר מעשית. אבל, כמובן, יותר מתפשרת. וכאן זה הגיע ל"סכינים" (...). גם אנו לא נטינו כל־כך למסור להם עמדות של פעילות, אבל טרם נסיעתי ראיתי שהם נרתמו מתוך רצון ומעשיות לעניינים וייתכן שדווקא זה יפתור גם במקצת את המצב החברתי.

זו, על כל פנים, התרשמותי. הרי קיים הפחד שגישתם הוותרנית, בדרך כלל, לדרישות הפרט הקטנות תיצור את האפשרות של קיום רוב גדול — בצירוף ה"לוחמים" הוותיקים לקומונה ב' וכדו' — לביטול העקרונות ה"אורטודוקסיים" הישנים שלנו (...). בכל מכתב שאני מקבלת מהבית מציינים את הסערה שמסביב לוויכוח זה שצריך היה כבר להתקיים בקיבוץ לפני שנתיים ויותר.

ובכן, יהיה מספיק הפעם על פרובלמות עולמיות כל־כך...

(...) בקשר ליהודה, לפי מכתבו האחרון, הוא עוזב את הארץ בימים אלה (...). אני מצטעת צער רב שלא יעלה בידינו להתראות (באנגליה) או לנסוע (לארה"ב). תמיד תיארתי לעצמי שהחוויה הגדולה ביותר היא פגישת חברי קיבוץ בכרכי ניכר וביקור משותף למוסדות תרבות (...).

ובכן, הפעם אסיים

שלכם

רחל

3.3.49

לכבי ואלה שלום רב!

אני מניח שאת הדואר הראשון בארצות הברית קיבלתם, אחרי מכתבי וודאי כבר הגיע "על התל" האחרון. היום לא הרפסתי את העיתון, כי מכונת הכתיבה אינה בסדר (...). לענייני הארץ והקיבוץ תספיקו לגלוש בשובכם — אומרים שזה יהיה בסביבת פסח. על כל פנים, תודיע את מועד הפגלחתכם (...).

שני מאורעות מתרחשים בארץ — השערוריה מסביב להצגת יגאל מוסינזון "בערבות הנגב". איני רוצה להוציא משפט בטרם ראיתי את המחזה. היה בו איזה משפט בו מפקד הצבא בקיבוץ אמר שמבחינה אסטרטגית טהורה אין טעם להחזיק במקום ויש לפנותו — לאחר שגם ה"משקיסט" תבע פינוי — אך הקיבוץ עמד על דעתו להחזיק במקום, בניגוד להיגיון המשקי והצבאי. ברורים כמה דברים: (א) שמבחינה הסטורית אין מקום להפרדה בין הצבא והקיבוץ. (ב) שהמשפט הזה היה

מאוד דרוש להתפתחות הדרמטית של המחזה, אף כי הוא היה מובלע לגמרי. (ג) שהצופים בהצגות הראשונות לא הרגישו בכך שום עלבון לצבא. אך משחזו בו אנשי "גבעתי", אותם החיילים שהגנו על נגבה יחד עם אנשי הקיבוץ, ראו בכך פגיעה, ובמיוחד קצין ההסברה שלהם אבא (קובנר), והתחילו במסע תעמולה נגד הסילוף. בינתיים כבר הוצא המשפט, אך עיתונות הימין עושה מזה עסק, במיוחד "חירות" — על כל פנים, כל רואי המחזה התרשמו ממנו עמוק מאוד וכולם אמרו שפשוט ישבו וכוונו.

נראה ש"הבימה" קצת יצאה שוב לדרך המלך במחזה זה. אגב, בחדש הבא שוב יוצג מחזה של יגאל (מוסינזון): "תמר אשת ער". אולי קראתם את הספר, מחזה תנ"כי. נכתב בכישרון רב ומושך את הלב. את "ערכות הנגב" הוא כתב במשך 10 ימים.

והמאורע השני — אי השתתפותנו בממשלה הנבחרת הראשונה. מובטחנו שזו היתה עבורכם הפתעה, לא פחות מאשר עבורנו. הגיע הרגע שעם כל הלויאליות המסורתית שלנו, בן גוריון מתח את החבל קצת יותר מדיי. וכתוצאה מזה עליו להרכיב את הממשלה בלעדינו (...). בן גוריון התחייב לגבי שותפיו מן החזית הדתית וחשב לזכות פשוט בהצטרפותנו. ועתה, כדי לשנות את עמדתנו השלילית, עליו להיכנס בעסק עם שותפיו. והם (החזית הדתית) הוכיחו שהם קצת פחות וותרניים מאיתנו (...).

השאלה המכרעת היום עבורנו, האם נשכיל לבנות את אותה המפלגה הדרושה לנו כדי למלא את התפקידים המוטלים עלינו. הראינו את כל חוסר היכולת האירגונית בבחירות האלה (לכנסת הראשונה), וכפלא בעיני רבים התוצאות הטובות שהשגנו, למרות הכול. עכשיו שלחנו את כל "השורה הראשונה" אל הכנסת והשארנו את המפלגה ואת ההסתדרות מיותמות מפעילים בעלי שיעור קומה. וברור שבעבור זה נשלם ביוקר.

ובקיבוץ אין הרבה חדשות. אחרי החורף הגשום הזה התחילו עכשיו קצת ימים יותר יפים — (...).

שלום רב לכם ולהתראות

גיורא

פרס 8.4.49

לבכי ואלה שלומות,

הייתי לפני שבוע במרסייל ודיברתי עם פולי אודותיכם. האונייה מפליגה ב־14-15 לאפריק (אוניית העולים "עצמאות"). עליכם לגשת

למשרד ה"מוסד" רחוב Athens 29. נדמה לי שזו קומה ג', ולשאלו עליו — אל תדברו עם אף אחד אחר. במקרה שהוא איננו זוכר אתכם, תגידו שהנכם חברי חצור, שצבי דיבר עימו עליכם. הוא הבטיח להסדיר את נסיעתכם כעולים.

אינני מאמין שאהיה בשנית במרסייל בזמן הקרוב, — לכן, להתראות בארץ. דרישת שלום לקיבוץ מכולנו.

צבי (בר אמוץ)

אלה ! ואלו! בקשה מיוחדת. השאירי לי את החליפה השחורה, ואם יש לך, גם חלוק קיץ. פשוט אין לנו כל אפשרות לקנות שום דבר. תמסרי את החפצים ליעקב מלכין והוא יעביר זאת לצבי. ואם לא, אז השאירי אצל המשפחה של בבי (במרסייל) ואנחנו כבר נתקשר (...).

הילדים בסדר. גם נדב כבר הולך לגן וכעת אני ציפור דרוור (...).

שלום רב

מירדנה

חצור 9.4.49

שלום לכם בבי ואלה,

את מכתבכם האחרון ששלחתם מארץ קולומבוס קיבלנו, והננו מזדרזים לכתוב לכם כמה שורות — בתקווה שיגיעו אליכם (. בזמן.

בקיבוץ, מחוץ להכנות לקראת פסח, אין כל מאורע סנסציוני או מרעיש. לקראת החג, עם השתפרות מזג האוויר, החברים במרץ משפרים את החצר. בשבתות ענף גינות הנוי פעיל מאוד. ואם עוד זכור לכם מראה הגבעה והבקעה הערבית, וודאי תבחינו, יותר מאיתנו שישבנו ישיבת קבע, בשינויים (שחלו) בטופוגרפיה ובנוף: דרכים חוצות את הגבעה, דשא רחב ויפה יצמח, עצי אורן בשוליים ניטעו.

אנו יודעים שאתם בדרך ואנו מחכים לכם בקוצר רוח. ואשר לקבלתכם (בנמל חיפה), בוודאי שנדאג, בתנאי שנקבל את הודעתכם בזמן.

נדמה לי שאין טעם להמשיך ולספר חדשות מהבית, כי הלוא בעוד זמן קצר תהיו בעצמכם כאן ותשמעו מפי ידידים על הכול.

אנחנו מאחלים לכם חזרה מהירה הביתה.

היו שלום

שלום ולהתראות !

שלכם לזר

גיורא

"... מכתבים אלה של חברי חצור מן השנים 49–1947 מהווים, מבלי
שנתכוונו לכך, תעודה מרתקת מיוחדת במינה, המאירה באורח מקורי ימים
היסטוריים בחיי המדינה והקיבוץ.
הנימה הפשוטה, הדיווח על דברים שבחולין, ההתעסקות בזוטות בסימן
שיגרת המעשה היומיומי, מעלים בכללותם הוויית חיים אשר דומה כי יאה
לה הגדרתו של נתן אלתרמן: "איך חלפנו קלים ופחותים / ובלבנו דיבר
הזמיר / שהרבינו עסוק בשטותים / והנה הקימונו גם עיר", – ובמקרה
הנדון – קיבוץ ומדינה!"